

Arkeol. n. 68/21.1.1997

MÄNTTÄ
ARKEOLOGINEN PERUSINVENTOINTI 1997

Tuija-Liisa Soininen
Maakunnallinen yksikkö
Tampereen museot

MÄNTTÄ, ARKEOLOGINEN PERUSINVENTOINTI 1997

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	1
2. TUTKIMUSALUE	
2.1. Mäntän kunta.....	1
1.2. Luonnonympäristö.....	1
3. TUTKIMUSPROSESSI	
3.1. Tutkimushistoria.....	3
3.2. Menetelmistä.....	3
3.3. Tulokset.....	4
4. INVENTOINTIKOhteet	
4.1. Künteät esihistorialliset muinaisjäännökset	
4.1.1. Hietalahti, kivikautinen asuinpaikka [1].....	8
4.1.2. Kotkansalmi, kivikautinen asuinpaikka [2].....	14
4.1.3. Pieskansaari, kivikautinen asuinpaikka [3].....	19
4.1.4. Kaijanlahti, kivikautinen asuinpaikka [4].....	25
4.1.5. Pättiniemi, kivikautinen asuinpaikka [5].....	30
4.1.6. Hiekkaniemi, kivikautinen asuinpaikka [6].....	35
4.1.7. Vuolleniemi, kivikautinen asuinpaikka [7].....	41
4.1.8. Kohosalmi, kivikautinen asuinpaikka [8].....	48
4.1.9. Jussinsaari, kvartsikallio, mahdollinen esihistoriallinen kvartsinottoaika [9].....	53
4.2. Aiemmat irtolöytökohteet	
4.2.1. Multisuo, rautakautinen suksi [10].....	57
4.2.2. Suoranta, kivikautinen kivikirves [11].....	62
4.2.3. Mustalahti, kivikautinen kivikirves [12].....	66
4.2.3. Mäntänkoski, keskentekoinen reikäkivi [13].....	70
4.3. Inventoinnin aikana havaitut irtolöytökohteet	
4.3.1. Kanervalahi, [14].....	74
4.3.2. Kaunisniemi [15].....	78
4.3.3. Levonkainalo [16].....	81
4.4. Historiallisen ajan kohteita	
4.4.1. Rühossalmi, historiallisen ajan röykkiö historiallisen ajan asuinpaikalla [17].....	85
4.4.3. Multiniemi, hist. ? ajan kuoppa [18].....	88
4.5. Muut kohteet	
4.5.1. Kiuasniemi, epäilty lapinraunioalue, ei muinaisjäännös [19].....	92
4.5.2. Kuivaniemi, epäilty lapinraunioalue, ei muinaisjäännös [20].....	94
4.6. Inventoinnin aikana tarkastetut alueet.....	96
LIITTEET	
1. Luettelo mv-negatiiveista.....	101
2. Luettelo dia-positiiveista.....	103
3. Luettelo kartoista.....	105

1. JOHDANTO

Tampereen museoiden maakunnallinen yksikkö käynnisti v. 1993 Pirkanmaan kuntien arkeologisen inventointiprojektin. Projektin taustalla oli tieto, että maakunnan alueella oli vain muutama kunta, jonka muinaisjäännösten voitiin katsoa olevan hyvin tiedossa. Pirkanmaan ongelmana ovat olleet vanhat, jo noin 40-50 vuotta sitten tehdyt muinaisjäännöskartoitukset tai toisaalta muutamassa päivässä suoritettavat kuntakohtaiset pikainventoinnit. Rahoitus inventointiprojektiin on saatu Tampereen museoilta sekä asianomaisista kunnista. Vuodesta 1993 lähtien yksikkö on suorittanut Pirkanmaalla 12 arkeologista inventointia: v. 1993 Kangasala, v. 1994 Tampere ja Lempäälä v. 1995 Vesilahti, Pälkäne ja Vammalan Vanhankirkoniemi, v. 1996 Viiala, Kylmäkoski ja Vammalan Palviala ja v. 1997 Sahalahti, Mänttä ja Vammalan Sastamalan kirkon ympäristö (kulttuurimaisemainventointi). Näistä inventoinneista yhdeksän on koko kunnan kattavia perusinventointeja ja kolme on yhden kunnan osainventointeja. Projekti on tuonut esille vuoden 1997 loppuun mennessä 95 muinaisjäännöstä. Ennen inventointeja tutkimusalueilta tunnettiin 149 muinaisjäännöstä.

Maakunnallinen yksikkö suoritti Mäntän arkeologisen perusinventoinnin 17.9.-31.10.1997. Kenttätyöjohtajana toimi FM Tuija-Liisa Soininen. Lisäksi inventointiryhmään kuuluivat arkeologit FK Vadim Adel ja FK Ulla Lähdesmäki sekä tutkimusavustaja Anja Pitkänen ja veneen kuljettajana museorakennusmestari Tapani Koironen.

2. TUTKIMUSALUE

2.1. Mäntän kunta

Mänttä on noin 62 km² laaja, suhteellisen nuori, 7300 asukkaan teollisuuskaupunki Pirkanmaan pohjoisreunalla, jonka historiallisessa kehityksessä on näytellyt suurta osaa sen sydämessä sijaitseva Mäntänkoski. Mäntän perustajana pidetään apteekkari G. A. Serlachiusta, joka rakennutti v. 1868-1869 pienen puuhiomon Mäntänkoskeen. Siitä ovat aikojen kuluessa kasvaneet Mäntän paperitehtaat. Mänttä kuului hallinnollisesti ensin Ruoveden suurpitäjään ja sitten kolmatta sataa vuotta Keuruun pitäjään. Mäntän kunta sai lopulliset rajansa v. 1921 ja aloitti toimintansa v. 1922. Ennen teollistumista Mäntän alue oli osa Vesi-Keuruun vaurasta talonpoikaisseutua. Mäntän kosken liepeillä oli pieniä kotitarvemyllyjä. Mäntän vanhimpia taloja ovat olleet mm. Mäntän ja Lietun talot. Esimerkiksi Lietun mainitaan kuuluneen v. 1552 Sääksmäen Ritvalan neljänneskunnan taloille eräsijana.

Mäntän paperitehtaat ja Serlachiuksen suku ovat nykyäänkin huomattavia maanomistajia Mäntässä. Tästä syystä Keurusveden ja Kuoreveden rannat ovat huomattavassa määrin säilyneet rakentamattomina.

2.2. Luonnonympäristö

Mäntän alue on yleensä melko vaihtelevaa; mäkiä ja kumpuista. Alueella on melko runsaasti hiekkaperäisiä alueita. Kallioperältään se kuuluu Tampereen liuskevyöhykkeen pohjoispuolella levittäytyvään Sisä-Suomen graniittialueeseen. Erityisesti kunnan länsi- ja luoteisosissa on laajahkoja kosteikkoja, suoalueita, joista osa on kuivattu. Metsät ovat enimmäkseen kuusi-valtaista sekametsää.

Tutkimusalue koostuu kahdesta vesistöalueesta a) Mäntänkosken yläpuolisesta Keurusvedestä ja b) alapuolisesta Kuorevedestä. Kosken yläpuolella veden pinta on n. 105,4 m mpy ja alajuoksulla 98,9 m mpy. Ennen inventoinnin alkua tiedettiin ainoastaan, että tyypillisen kampakeraamiikan aikaan (n. 3300-2800 eKr.) veden pinta oli alajuoksulla suurinpiirtein samalla tasolla kuin nykyisin. Lisäksi 1820-luvulla Mäntänkoskea ruopattaessa yläpuolisen Keurusveden pinta oli laskenut runsaasti, ilmeisesti toista metriä. Mäntänkosken alapuolelta lähtevät vesireitit toisaalta Näsijärvelle ja toisaalta Längelmävedelle. Mänttä sijaitsee siis suurten vesireittien varrella ja oli epäiltävissä, että myös Mäntänkoski on vetänyt puoleensa esihistoriallista asutusta. Pirkanmaan koskista mm. Tammerkoskesta, Kyröskoskesta, Nokianvirrasta ja Valkeakoskesta on löytynyt esihistoriallisia esineitä ja esimerkiksi Kangasalan Sarsan laaja ja pitkäaikainen muinaisjäännösalue on sijoittunut muinaisen Sarsankosken rannoille.

Mäntänkosken iästä ja syntyvaiheista on ollut vaikea saada tietoa. Toisaalta, koska Mäntänkosken tuntumassa ei ole ollut sellaisia hidasteita kuin esimerkiksi Pyynikinharju Tampereella, koski saattaa olla hyvin vanha. Esimerkiksi Tammerkoski on purkautunut noin 7000 vuotta sitten ja Tammerkosken ja myös Sarsankosken syntyvaiheet lienevät vaikuttaneet myös Mäntänkosken alajuoksun vedenpinnan tasoon.

Mäntänkoski oli aina 1800-luvun alkupuolelle saakka vielä tunnettu lohikoski, kooltaan samaa luokkaa kuin Kyröskoski ja Valkeakoski. Kosken vanha eräkaupallinen nimi oli Keurustaipaleen koski tai Keurukoski, kunnes asutuksen vakiinnuttua alettiin käyttää sen nykyistä nimeä. 1800-luvun alussa Mäntänkoski oli kolmiuomainen virta. 1820-luvulla perkauksen seurauksena vähävetiset sivu-uomat kuivuivat. Kooltaan Mäntänkoski vastasi 1900-luvun alussa m. Valkeakoskea ja Kyröskoskea. 1700-luvulla kosken rannoilla oli useita myllyjä. 1800-luvun puolivälissä kosken itärannalle rakennettiin saha. Vuonna 1869 kosken länsipuolelle valmistui puuhiomo, joka kasvoi vähitellen suureksi puunjalostuslaitokseksi ja imaisi kosken näkyvistä. Nykyään kosken ympäristö on pääosin rakennettua ja koski on valjastettu Mäntän paperitehtaiden voimalaitoskäyttöön. Voimalaitoksen pohjoispuolella on Koskelanlampi, jonka pohjoispuolella on ollut vielä 1860-luvun lopulla kaksi kapeaa salmea, joiden kautta vesi on purkautunut Mäntän koskeen. Näiden salmien ylitse, salmien välissä ollutta Hidenin saarta hyväksi käyttäen on rakennettu Mäntän kaupungin kautta Jämsästä Vilppulaan kulkeva maantie. Kosken eteläpuolella alkaa Mäntänlahti.

Keski-Suomen museon arkeologin Timo Sepänmaan laskelmien mukaan (suullinen tiedonanto 1997) esimerkiksi n. 5000 eKr. (kalibroituina) "Muinais-Keurusselän" rantapinta on nykyisen Keuruun keskustassa ollut noin 3,5 m korkeammalla kuin Mäntän keskustassa. Aikaisempien rantapintojen kohdalla ero on ollut suurempi ja pienentynyt ajan kuluessa. Toisaalta esimerkin ajankohtana ei seudulla ole välttämättä syntynyt selviä rantatörmäitä. Sepänmaa piti kuitenkin hyvin mahdollisena, että Keurusvedellä on ollut aikaisemmissa vaiheissa jokin muu tai muita lasku-uomia kuin nykyinen Mäntän uoma. Siinä tapauksessa altaan eteläpää olisi voimakkaasti transgressiivinen ja Mäntän uoman puhkeamista edeltäneet asuinpaikat olisivat siis veden alla ja sitä seuranneet likimain nykyisellä rantatörmällä.

3. TUTKIMUSPROSESSI

3.1. Tutkimushistoria

Mäntän aiempi arkeologinen inventointi oli vuodelta 1977 ja sen suoritti FK Matti Bergström Museovirastosta. Silloisen Tampereen seutukaavaliiton kustantaman yhden kuukauden inventoinnin aikana kartoitettiin muinaisjäännökset paitsi Mäntästä, myös Vilppulasta, Juupajoelta ja Orivedeltä. Käytännössä inventoinnin kenttätöihin Mäntässä oli ollut aikaa kolmisen päivää. Tänä aikana Bergström ehti tarkastaa Hietalahden kivikautisen asuinpaikan, jonka Pekka ja Mirja Miettinen olivat todenneet v. 1972 suoritetun tarkastuksen yhteydessä kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Lisäksi Bergström suoritti tarkastukset kahdella tällöin tunnetulla irtolöytökohteella (Pieskansaari ja Mustalahti). Miettisten ja Bergströmin ohella Mäntässä oli aiemmin käynyt arkeologi Anna-Liisa Hirviluoto v. 1969 Hietalahden asuinpaikalta Kansallismuseoon toimitettujen löytöjen johdosta. Muita arkeologisia tutkimuksia Mäntässä ei oltu ennen v. 1997 tehty.

Mäntän ympäristökuntien arkeologinen inventointitilanne ei ole ollut Mänttää parempi Keuruuta lukuun ottamatta (inv. v. 1990). Vilppulaa on kartoitettu viimeksi vuonna 1970 ja Kuorevettä vuonna 1972. Toisaalta niistä tunnettiin huomattavasti enemmän muinaisjäännöksiä kuin Mäntästä, esimerkiksi Vilppulasta kuusi, Kuorevedeltä viisi ja Keuruulta 23 kiinteää muinaisjäännöstä.

Ennen vuoden 1997 inventoinnin alkua Mäntästä tunnettiin edelleen yksi kiinteä muinaisjäännös, kivikautinen asuinpaikka Hietalahdesta, Mäntän keskussairaalan kupeesta. Lisäksi Mäntästä oli tiedossa nyt viisi irtolöytöä, joista kolme oli kivikautisia, yksi rautakautinen ja yksi ajoitukseltaan epämääräinen:

ESINE	KM-NRO	LÖYTÖ- AIKA	AJOITUS	LÖYTÖ- PAIKKA	INV.- NRO 1997
1 keskentekoinen reikäkivi	2125:227	1881	epämäär.	Mäntänkoski	[13]
2 kivistä	9674	1933	kivikausi	Mustalahti	[12]
3 primitiivinen kivistä	14551	1958	kivikausi	Pieskansaari	[3]
4 kourutaltilta	21125	1981 *	kivikausi	Suoranta	[11]
5 sukki	26590	1991	kivikausi	Lietunsalo	[10]

* toimitettu v. 1981 Museovirastoon, löytynyt aiemmin

3.2. Menetelmistä

Nyt Mäntässä suoritetun perusinventoinnin aikana tarkastettiin aluksi Hietalahden tunnettu kiinteä muinaisjäännös, sitten irtolöytökohteet, minkä jälkeen tutkimus suunnattiin etsimään uusia, aiemmin tuntemattomia muinaisjäännöskohteita. Hietalahden kivikautisen asuinpaikan laajuus tarkennettiin intuitiivisen koekuopituksen ja rantojen pintapoiminnan avulla. Inventoinnissa kävi ilmi, että Hietalahden asuinpaikka oli osittain veden alla. Tämän havainnon teki mahdolliseksi tavallista kuivempi syksy, minkä johdosta vesi oli inventointiaikana varsin alhaalla. Hietalahden asuinpaikan havaitut löytökorkeudet ohjasivat kenttätutkimusta paljolti vesiltä käsin suoritetuksi veneinventoinniksi, missä rantojen pintapoiminnalla oli suuri merkitys. Irtolöytöjen osalta tärkein kysymys oli, liittyykö esine aiemmin tuntemattomaan kiinte-

ään muinaisjäännökseen, minkä vuoksi näiden kohteiden ympäristössä tehtiin koekuoppia ja pintapöimintää.

Mäntänkosken yläpuoliset alueet olivat aluksi metodisesti ongelmallisia sillä lähteet eivät antaneet luotettavia kiinnekohtia esihistoriallisten rantapintakorkeuksiin. Lähialueelta ei tunnettu ajoitettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä. Esimerkiksi Suorannan kourutaltoa (KM 21125, [11]) näytti löytyneen varsin kaukaa rannasta, noin 110-114 mpy korkeudelta. Toisaalta Keuruun inventoinnin yhteydessä v. 1990 HuK Timo Jussila oli päätenyt olettamaan, että kivikautisia asuinpaikkoja kannatti Keurusveden pohjoisosissa etsiä korkeuksilta 108, 110 ja 115 m mpy. Kun Mäntän inventointiryhmä löysi viimein Hiekkaniemen kampakeräämisen asuinpaikan [6] Lyhdeselän itärannalta [6], n. 106-108 m mpy, se auttoi suuntaamaan inventointia oikeille korkeuksille keskisen ja sitä myöhemmän kivikauden suhteen.

Metodisena antina voidaan todeta, että veneen käyttömahdollisuus oli inventoinnin onnistumisen kannalta olennaista. Paitsi, että se nopeutti siirtymisestä paikasta toiseen, se antoi oikean kuvan esihistoriallisten ihmisten maailmasta ja seikoista, jotka vaikuttivat asuin- ja pyyntipaikkojen valintaan. Mäntässä rantamiljöiden yleinen rakentamattomuus ja kivikautinen autenttisuus edesauttoi esihistoriallisen miljöön hahmottamista ja sitä kautta asuinpaikkojen löytämistä. Venetyön lisäksi inventoinnissa suoritettiin toki myös tarkastuksia maanteitse erityisesti rautakautisten kohteiden sekä esikeraamisten asuinpaikkojen löytämiseksi.

3.3. Tulokset

Inventoinnin tuloksena Mäntästä löytyi seitsemän ennalta tuntematonta kivikautista asuinpaikkaa, yksi mahdollinen esihistoriallinen kvartsinottoaika, kaksi uutta kivikautista irto löytökohdetta ja kolme historiallisen ajan kohdetta (mm. kuoppa, röykkiöitä ja historiallisen ajan asuinpaikka). Näistä kiinteitä eli suojeltuja muinaisjäännöksiä on ainakin ed. mainitut seitsemän kivikautista asuinpaikkaa. Kohteista suurimmalla osalla löydöstö käsittää kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta, jotka periaatteessa voivat ajoittua myös pronssikaudelle (1500-500 eKr.) ja osin rautakaudellekin (500 eKr. - 1200 jKr.) sisämaassa. Yhtenäisen käytännön vuoksi tällaiset kohteet on kuitenkin luokiteltu kivikautisiksi asuinpaikoiksi.

Erityisen mielenkiintoisena löytönä on mainittava runsaslöytöinen kivikautinen asuinpaikka, Hiekkaniemi [6], joka jo inventointivaiheessa ajoittamistietoja antavana tuo kaivatun lisän Keurusveden vesistöalueen esihistorian lähdemateriaaliin. Alueelta löytyi mm. mahdollinen 5 x 5 m laaja asumuspainanne, maanpinnantasainen liesi ja suuri määrä kivikautisia artefakteja, kuten pii- ja kvartsi-iskoksia, hioin, kampakeramiikkaa, runsaasti palanutta luuta jne.. Hiekkaniemen keramiikkalöytöjen valossa eteläisen Keurusveden pinta oli n. 5000 vuotta sitten 1,5-2 m nykyistä korkeammalla. Hiekkaniemen asuinpaikan tutkiminen tasokaivauksin antaisi asiasta tarkempia tietoja. Kaivauksissa saataisiin talteen myös epätavallisen runsaalta vaikuttava ja suurikokoisia fragmentteja sisältävä palanut luumateriaali, jonka osteologinen analyysi antaisi eksaktia tietoa elinkeinostrategiasta.

Seuraavan sivun taulukossa ovat kaikki Mäntän inventoinnin aikana tarkastetut kohteet, jotka saivat inventointinumeron. Lisäksi inventoinnin yhteydessä tarkastettiin mm. suurin osa Mäntän rannoista, saarista, niemistä ja pintapöimittävistä pelloista (ks. luku 4.6.). Lihavoidut kohteet on luokiteltu esihistoriallisiksi kiinteiksi muinaisjäännöksiksi.

INV. NRO 1997	PAIKAN NIMI	LAATU	AJOITUS	MJ-LUOKKA *	MUUTA	PK JA KOORDINAATIT
1	HIETALAHTI	ASUINPAIKKA	KIVIKAUSI	2	AJEMMIN TUNNETTU KOHDE	PK 2231 11 LAHDENKYLÄ, Keskipiste: x = 6877 90 y = 2533 60 z = 98-105 m mpy
2	KOTKANSALMI	ASUINPAIKKA	KIVIKAUSI	2		PK 2231 11 LAHDENKYLÄ, Keskipiste: x = 6877 22 y = 2533 70 z = 98-101 m mpy
3	PIESKANSAA-RI	ASUINPAIKKA	KIVIKAUSI	2		PK 2231 11 LAHDENKYLÄ, Keskipiste: x = 6879 50 y = 2530 96 z = 98-102 m mpy
4	KAIJANLAHTI	ASUINPAIKKA	KIVIKAUSI	2		PK 2231 11 LAHDENKYLÄ, Keskipiste: x = 6878 62-71 y = 2532 26-31 z = 98-100 m mpy
5	PÄTTINIEMI	ASUINPAIKKA	KIVIKAUSI	2		PK 2231 11 LAHDENKYLÄ, Keskipiste: x = 6879 22 y = 2531 70 z = 98-100 m mpy
6	HIEKKANIEMI	ASUINPAIKKA	KIVIKAUSI	1		PK 2231 12 MÄNTTÄ, Keskipiste: x = 6884 79 y = 2532 57 z = 106-115 m mpy
7	VUOLLENIEMI	ASUINPAIKKA	KIVIKAUSI	2/1	+ HIST.ASUINPAIKKA	PK 2231 12 MÄNTTÄ, Keskipiste: x = 6881 36 y = 2534 26 z = 106-108 m mpy
8	KOHOSALMI	ASUINPAIKKA	KIVIKAUSI	2	+ AJOITTAMAT. KUOPANTEITA	PK 2231 12 MÄNTTÄ, Keskipiste: x = 6880 98 y = 2535 74 z = 110 m mpy
9	JUSSINSAARI	KVARTSINOT-TOPAIKKA?	ESIHIST. AIKA	2/-		PK 2231 12 MÄNTTÄ, x = 6882 40 y = 2534 35 z = 107 m mpy
10	MULTISUO	IRTOLÖYTÖ	RAUTAKAUSI	-	SUKSI	PK 2231 12 MÄNTTÄ, x = 6887 76 y = 2531 22 z = 106 m mpy
11	SUORANTA	IRTOLÖYTÖ	KIVIKAUSI	-	KOURUTALTTA.	PK 2231 12 MÄNTTÄ, x = 6882 52 y = 2531 52 z = 114 m mpy
12	MUSTALAHTI	IRTOLÖYTÖ	KIVIKAUSI	-	KIVIKIRVES	PK 2231 11 LAHDENKYLÄ x = 6879 50 y = 2535 16 z = 108-110 m mpy
13	MÄNTÄNKOSKI	IRTOLÖYTÖ	EPÄMÄÄR.	-	REIKÄKIVI	-
14	KANERVALAHTI	IRTOLÖYTÖJÄ,	KIVIKAUSI	-/2	3 KVARTSI-ISKOSTA	PK 2231 09 KOTINIEMI, x = 6882 52 y = 2531 52 z = 100-103 m mpy
15	KAUNISNIEMI	IRTOLÖYTÖJÄ,	KIVIKAUSI	-	2 KVARTSI-ISKOSTA	PK 2231 12 MÄNTTÄ, x = 6886 28 y = 2533 66 z = 108 m mpy
16	LEVON-KAINALO	IRTOLÖYTÖJÄ	KIVIKAUSI	-	3 KVARTSI-ISKOSTA	PK 2231 11 MÄNTTÄ, x = 6877 24 y = 2533 94 z = 98-100 m mpy
17	RIIHOSALMI	KIVIRÖYKKIÖ	HISTORIAALLI-NEN		HIST. AJAN ASUINPAIKALLA	PK 2231 11 MÄNTTÄ, x = 6877 26 y = 2535 20 z = 102 m mpy
18	MULTINIEMI	KUOPPA	HISTORIAALLI-NEN?		MAHD. POTERO	PK 2231 12 MÄNTTÄ, x = 6877 48 y = 2531 16 z = 108 m mpy
19	KIUSANIEMI	LUONNONKI- VIKKO	LUONNON- MUOD.	-	EI MUINAISJÄÄN-NÖS	PK 2231 12 MÄNTTÄ, x = 6883 20 y = 2532 26 z = 106-107 m mpy
20	KUIVANIEMI	LUONNONKI- VIKKO	LUONNON- MUOD.	-	EI MUINAISJÄÄN-NÖS	PK 2231 12 MÄNTTÄ, x = 6888 80 y = 2534 50 z = 106-107 m mpy

* MUINAISJÄÄNNÖSLUOKAT: 1 = Kohteet katsotaan valtakunnallisiksi muistomerkeiksi, jotka ovat niin arvokkaita, että niiden säilyminen on turvattava kaikissa olosuhteissa. Vaikka ne tutkittaisinkin, ne pyritään entisöimään. 2 = Kohteiden arvoa ei voida selvittää ilman tarkempia tutkimuksia. Tutkimustulosten perusteella ne siirretään luokkaan 1- tai luokkaan 3. 3 = Kohteet, joita riittävästi tutkittuina tai kokonaan hävinneinä ei ole enää tarpeen pitää rauhoitettuina

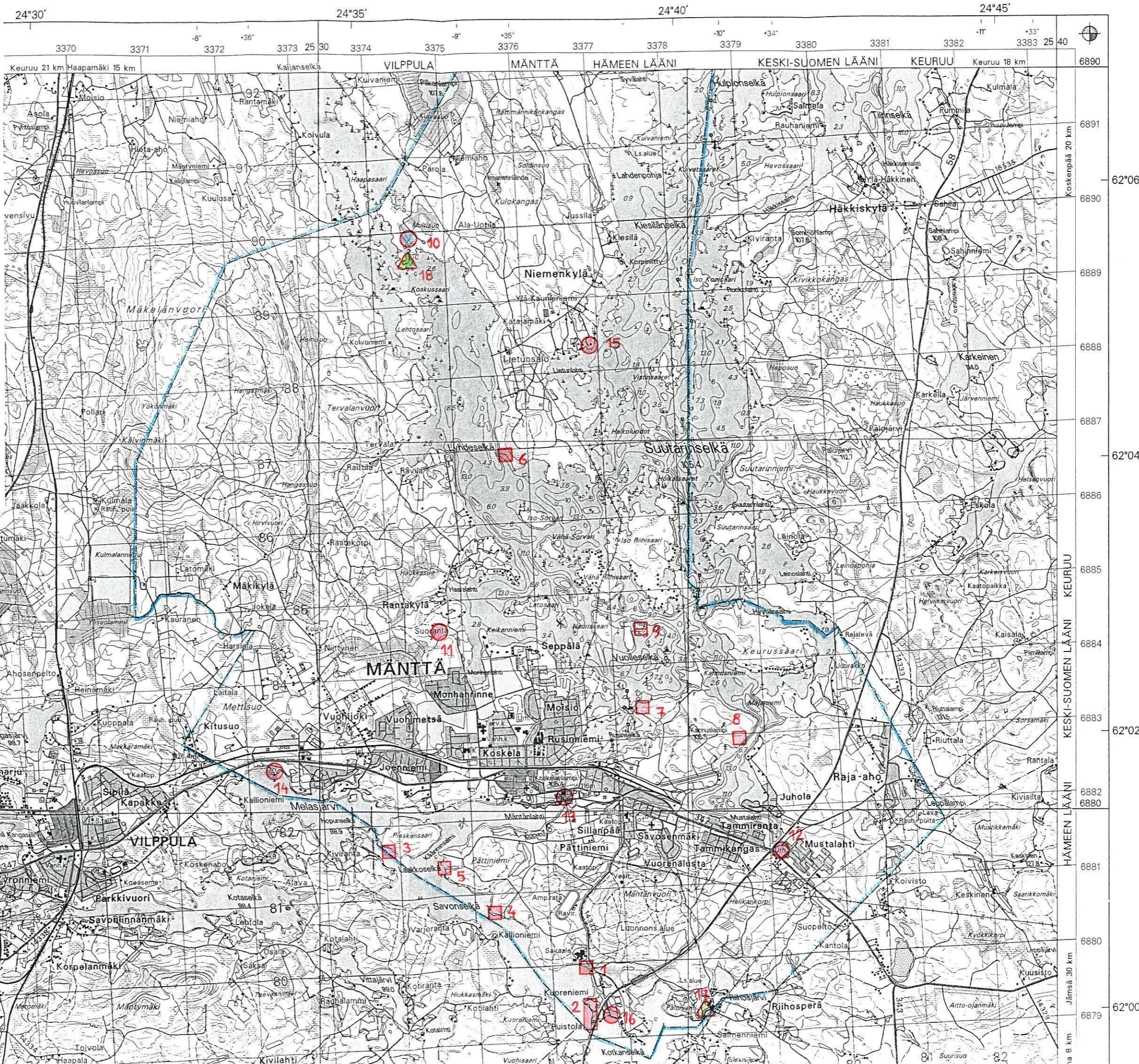
Luvussa 3.1. mainituista viidestä aiemmin tunnetusta irtolöytökohteista yhden löytöpaikka voitiin todeta kiinteäksi muinaisjännökseksi; Pieskansaaren primitiivisen kivikirveen läheisyydestä löytyi kivikautinen salmiasuinpaikka. Muut irtolöydöt jäivät irtolöydöiksi eli niiden läheltä ei voitu paikallistaa esihistoriallista kontekstia Osa niistä saattaa siis olla hukattuja tai alkuperäinen löytöympäristö on aikojen kuluessa tuhoutunut tunnistamattomaksi. Mäntän koskesta löytyneen keskentekoisien reikäkiven saantitietoihin liittyi epäselvyyksiä ja näyttää siltä, että esine on löytynyt Kuoreveden puolelta, kaukana koskesta.

Etukäteen kiinnostavimmaksi arvioidun inventointikohteen, Lietunsalon Multisuosta löydetyn rautakautisen suksen löytöpaikan ja sen lähialueiden tutkimus ei tuottanut olennaista lisätietoa suksen kannalta. Paitsi itse löytöpaikkaa, tarkastettiin mm. siitä pohjoiseen olevan tilan maat (Parola) ja lähes koko Niemenkylän tilojen pellot, pihat ja rannat (mm. Uusipelto, Kivi- pelto, Porttila, Lietunsalo, Riihipelto, Niemelä, Kaunisniemi, Raivolahti, Kiesilä) sen selvittämiseksi, voiko suksilöytöön liittyä lähistöllä olevaa rautakautista kiinteää asutusta. Mitään varmasti rautakautista ei havaittu. Sen sijaan Lietunsalosta havaittiin lukuisasti historialliselta ajalta olevia pellonraivauskivikoita, mahdollinen ampumakuoppa Multisuon eteläpuolelta [18], kivikautinen irtolöytöpaikka Kaunisniemestä [15] sekä laaja kivikautinen asuinpaikka Hiek- kaniemestä [6]. Suksen löytöpaikasta tehtiin lisäksi havainto, jonka mukaan rautakaudella Multisuon eteläosaan on ehkä päässyt virtaamaan vettä eli suksen löytöpaikka ei ole ollut välttämättä suota. Tällöin suksilöytö ei kertoisi suohon lasketusta uhrista, vaan matkalla tapahtuneesta haaverista. Suksi on voinut vajota savipitoiseen pohjalietteeseen ja on säilynyt siten tuhoutumatta.

MÄNTÄN ARKEOLOGINEN
PERUSINVENTOINTI 1997

YLEISKARTTA MK 1:50 000
OTE TOPOGRAFISESTA KARTASTA
2231 MÄNTTÄ (1996)

- 1 KIVIKAUTINEN ASUINPAIKKA
JA SEN INV. NRO
- 1 MAHD. ESIHISTORIALLINEN
KVARTSINOTTOPAIKKA
JA SEN INVENTOINTINUMERO
- 1 KIVIKAUTINEN IRTOLÖYTÖKOHDE
JA SEN INV. NRO
- 1 RAUTAKAUTINEN IRTOLÖYTÖKOHDE
JA SEN INV. NRO
- 1 HISTORIALLISEN AJAN KOHDE
JA SEN INV. NRO

4. INVENTOINTIKOhteet

4.1. Kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset

4.1.1. Hietalahti [1], kivikautinen asuinpaikka, 506-01-0001

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Hietalahti, aluesairaala

Kohteen laji: kivikautinen asuinpaikka

Ajoitus: kivikausi

Luokka: 2

Tarkastus: Tuija-Liisa Soininen 18.9. ja 25.9.1997, inventointiryhmässä Vadim Adel, Ulla Lähdesmäki, Tapani Koironen, Anja Pitkänen

Sijainti: PK 2231 11 LAHDENKYLÄ, Keskipiste: $x = 6877\ 90$ $y = 2533\ 60$ $z = 98-105$ m mpy (W-reuna $x = 6877\ 94$ $y = 2533\ 46$ E-reuna $x = 6877\ 84$ $y = 2533\ 69$ N-reuna $x = 6877\ 96$ $y = 2533\ 60$)

Kohde sijaitsee Mäntän aluesairaalan vieressä, n. 50 m päärakennuksesta etelään.

Hietalahden kivikautinen asuinpaikka, vasemmalla rantasauna. Kuv. T-L. Soininen (neg. 109893)

Hoito ja kunto: Kohde on osittain tuhoutunut sairaalan rakennuskannan, mm. saunan rakennustöissä sekä soranoton vuoksi. Alueen keskellä sijaitseva vanha sorakuoppa tulisi raivata jätteistä. Samoin ed. mainitun sorakuopan reunat tulisi kenties puhdistaa risuista ja sen jälkeen tarkistaa, vaatiiko alue niiltä osin pelastustutkimuksia. Sorakuopassa on jätteiden lisäksi tiheä pensaskasvillisuus, jonka raivaamista voidaan harkita. Sorakuopan itäpuoleiselta muinaismuistoalueelta vesakonraivaus olisi suotavaa. Muutoin alue on sairaalan henkilökunnan virkistyskäytössä ja on luonnostaan puistomainen. Muinaisjäännös on rajattu pintapoimimalla ja koekuopin. Kohdetta ei ole merkitty maastoon. **Ks. myös kohta: ympäristö**

Tila- ja omistajatiedot

Tila 1: Mäntän sairaala 2:642, omistaja Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Teiskontie 35, 33520 Tampere

Tila 2: Atila 2:604, omistaja Metsä-Serla Oy, PL 105, 35801 Mänttä

Tila 3: Pättiniemi 2:599, omistaja Metsä-Serla Oy, PL 105, 35801 Mänttä

Tila 4: Hietaranta 2:543, omistaja Arto ja Pirkko Mäkinen, Sairaalantie 196, 35820 Mänttä

Kiinteistötunnukset:

Tila 1: 506-402-0002-0642

Tila 2: 506-402-0002-0604

Tila 3: 506-402-0002-0599

Tila 4: 506-402-0002-0543

Aiemmat tiedot:

Tarkastus 1969 Anna-Liisa Hirviluoto

Tarkastus 1972 (kert. 1974), Mirja ja Pekka Miettinen

Inventointi 1977 (kert. 1977), Matti Bergström

Aiemmat löydöt: KM 16265:1-3, 16417:1-2 kvartsi-iskoksia ja kvartsi-esineitä, jotka LL Olavi Leskinen on löytänyt ja toimittanut Museovirastoon v. 1963 ja 1964. Löydöt ovat rantasaunan ympäristöstä maan pinnasta. KM 19347:1-10 saviastianpaloja (mm. tyypillistä kampakeramiikkaa II.1), piitä, kvartsiesineitä, kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta, jotka Mirja ja Pekka Miettinen ovat löytäneet tarkastusmatkallaan 1972. Lisäksi Matti Bergström on havainnut inventoinnissaan 1977 kvartsi-iskoksia ja keramiikanmuruja, jotka hän jätti paikoilleen. Löytöjä oli rantasaunan ja sorakuopan välisessä maastossa maanpinnassa. Miettisten tietojen mukaan rantasaunaa 1960-luvulla rakennettaessa rakennusalueella oli havaittu mahdollisesti tummia kohtia, jotka saattoivat olla liedenjänteitä. Miettisten tietojen mukaan A-L. Hirviluoto on suorittanut paikalla tarkastuksen v. 1969.

Inventointilöydöt 1997: KM 30784:1-10; kiviesineen katkelma, palanutta luuta, kvartsi- ja kivilaji-iskoksia, saviastianpaloja. Artefakteja pintapoimittiin pääasiassa alueilta, joita ei oltu aiemmin rajattu muinaismuistoalueeseen kuuluvaksi; saunan länsipuoleiselta sekä sorakuopan itäpuoleiselta rantaviivalta. Lisäksi löytöjä otettiin talteen koekuopista, jotka tehtiin alueen rajaamiseksi. koekuoppalöytöjä tuli alueen itäosasta, vielä Sairaalan tien vierestä Keskussairaalan rantasaunasta n. 150-200 m itäkaakkoon, Hietarannan tilan päärakennuksesta 50 m pohjoiseen. Asuinpaikan rantaviiva-alueelle jäi runsaasti kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta, joita ei otettu talteen.

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, ote rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit: 109888, 109891-109892

KMDiat: 38634-38637.

Kohteen kuvaus: Kivikautinen asuinpaikka-alue etelään viettävällä hiekkapohjarinteellä Mänttävuoressa suojassa rantaviivalla ja sen yläpuolella. Ensimmäiset löydöt alueelta saatiin v. 1963, kun lääk. lis. Olavi Leskinen lähetti Museovirastoon sairaalan saunarannasta poimimansa esineet. Seuraavana vuonna häneltä saatiin lisää löytöjä samalta löytöpaikalta. Alue todettiin kivikautiseksi asuinpaikaksi v. 1972 Pekka ja Mirja Miettisen tarkastuksen yhteydessä. Tällöin asuinpaikkalöytöjen todettiin esiintyvän koko 300 m pituisen rannan pituudelta sairaalan aidasta tielle asti sekä 100-105 m korkeuskäyrien väliltä ja hiukan yläpuoleltakin. Matti Bergström rajasi kohteen melko saman kokoiseksi inventoinnissaan 1977, mutta ulotti sen pohjoisessa sairaalarakennuksiin saakka korkeuskäyrien 99-110 m väliin. Sairaalan alueella lapsuutensa viettäneeltä Sakari Ermalalta (Hämeenpuisto 21 B 33, 33210 TAMPERE) saatiin ennen inventoinnin alkua tieto, että sairaala-alueen ja sorakuopan erottaneen aidan aidantolppien alla oli ollut 1960-luvulla runsaasti hiiltä ja palaneita luita.

Inventoinnissa 1997 Kuoreveden pinta oli noin 20 cm tavanomaista alempana. Hietalahden rannat pintapoimittiin niin kuivalla maalla kuin vedessä kahlaamalla. Sairaalan ympäristöön tehtiin 12 intuitiivista koekuoppaa, joilla pyrittiin rajaamaan asuinpaikka-alueen pohjois- ja itäosia. Osakuopista tehtiin pienten sorakuoppien seinämiin. Tuloksena löytöjä havaittiin Bergströmistä poiketen runsaasti myös a) veden alla noin 5 m:n säteellä rannasta 10-20 syvyydessä n. 98 m mpy b) yksi kvartsi-iskos saunan länsipuoleisella rannalla, n. 30 m saunasta länteen ja c) kohtalaisesti löytöjä sorakuopan itäpuolella aina sairaalantielle ja tilan 2:543 (Hietaranta) pihalle saakka.

Koskematonta asuinpaikka-aluetta näyttää olevan vielä jäljellä erityisesti rantakaistaleella n. 30 m säteellä rannasta sekä asuinpaikan itäosassa lähellä Sairaalan tietä vielä 50 m päässä rannasta, metsärinteellä. Rantaviivalla löytörikasta aluetta on 80 m pituisella matkalla alkaen hiukan rantasaunan länsipuolelta ja jatkuen siitä sorakuopan itäpuolelle. Sen sijaan koekuoppien perusteella asuinpaikka ei näyttäisi ulottuvan pohjoisessa aivan sairaalarakennuksiin saakka, kuten Bergström on oletanut. Löytöjä pintapoimittiin vielä saunarakennuksen N-puolelta, vanhalta n. 102 m:n rantaterassilta. (rantaviivasta n. 32 m pohjoiseen). Sen sijaan korkeuskäyrän 102 pohjoispuolelta ei enää saatu pintapoimintalöytöjä. Kuitenkin alueen itäosassa koekuopista tuli löytöjä vielä 104 m mpy. Asuinpaikan voitiin näiden havaintojen perusteella arvioida jäävän korkeuskäyrien 98-105 m mpy väliin. Kulttuurikerros tulee koekuoppien perusteella jo melko matalassa syvyydessä vastaan; n. 20-30 cm syvyydellä. Hietalahden asuinpaikkaa on käytetty ainakin tyyppillisen kampakeramiikan aikana. Inventoinnissa todettiin Mäntän vesialueilta kaksi merkittävää, löytöjen perusteella kanta-asuinpaikaksi luokiteltavaa kivikautista asuinpaikkaa. Näistä toinen on kyseessä oleva Hietalahti Mäntän kosken alapuolella ja toinen Hiekkaniemi Mäntän kosken yläpuolella. Muut Mäntän kosken alapuolelta havaitut asuinpaikat saattavat olla samanaikaisia Hietalahden kanssa ja mahdollisesti jopa Hietalahden väestön käyttämiä lyhytaikaisempia kosken alajuoksulla tapahtuvaan kalastukseen liittyviä pyyntipaikkoja (Kotkansalmi [2], Pieskansaari [3], Kaijanlahti [4] ja Pättiniemi [5]).

Ympäristö: Hietalahden asuinpaikka sijaitsee Kuorevedessä, Mäntänkosken alajuoksulla, Mänttävuoressa (190 m mpy) S-puolella, suojaisen Hietalahden rannalla olevalla hiekkapohjaisella etelärinteellä alkaen veden alla n. 98 m mpy ja jatkuu vähintään 104 m mpy korkeuteen. Kohde sijaitsee n. 2,2 km Mäntän koskesta etelään. Asuinpaikka on n. 1 km Orivedeltä Keuruulle kulkevan tien (nro 58) Kotkansalmen sillasta pohjoisluoteeseen, tästä tiestä luoteeseen erkaantuvan Sairaalan tien vieressä, Mäntän aluesairaalan vieressä. Ranta on kovapohjainen hieno hiekkaranta ja syvenee hitaasti. Maasto on asuinpaikan itä- ja pohjoisosissa harvahaara mäntykangasmetsää, vanhan sorakuopan kohdalla itäpuolella tiheää lehtipuupensaikkaa. Lähempänä sairaalarakennuksia maan pinta on tasoitettu ja kylvetty ruohokentäksi. Asuinpaikkamiljöötä leimaa sairaalarakennusten ja sairaalaan liittyvien huoltorakennusten sekä virkistyspaikkojen (sauna) läheisyys. Rantaviivan äärellä saa kuitenkin vielä tuntuman asuinpaikan alkuperäismiljööseen. Muinaisjäätännösalueita on rikkonut soranotto, joka alkaa n. 30 m rantasaunasta itään. Isoa soranottokuoppaa on osittain täytetty ja sitä on pidetty kaatopaikkana. Lisäksi tästä kuopasta itään erottuu maastossa useita pienehköjä soranottokuoppia itään mentäessä aina tielle saakka. Näiden kuoppien profiileissa on erotettavissa kulttuurikerrosta. Myös saunaa rakennettaessa on Miettisten tarkastuskertomuksen -72/74 tietojen mukaan havaittu tummia läikkeitä, jotka voidaan tulkita ehkä liesiksi. Saunan rakentaminen on siis rikkonut muinaisjäätännöstä. Lisäksi saunan laiturin perustaa tehtäessä ranta-alueelle on tuotu jonkin verran maata. Laiturin muodostuu nimittäin maaperustalla olevista eräänlaisista puuritolista. Osa maasta lienee ollut paikalla luontaisesti pienenä niemekkeenä. Lisäksi koekuopan 3 kohtaa valittaessa maasta löytyi uudehko muoviputki, joka kuljetti rantasaunalle vettä.

Laajuus: n. 250 m x 75 m = 18 750 m² Alueeseen on sisällytetty n. 2500 m²:n suuruinen entinen soranottoalue sekä vedenalaista muinaisjäätännösalueita 10 m:n leveydeltä 250 m:n pituisella rantaviivalla. Laajuus on arvioitu pintapoiminnan ja 12 koekuopan perusteella.

Ehdotus suoja-alueeksi: idässä ja lännessä suoja-alue voi olla lakisäateinen 2 m, pohjoisessa suoja-alue voidaan ulottaa sairaala-rakennuksiin saakka.

Luokitusehdotus: 2, alunperin merkittävä kivikautinen kohde, joka vaikuttaa suojaisuutensa, maaperän ja löytöjen perusteella kanta-asuinpaikalta. Se on kuitenkin osittain rikkoutunut soranoton, sairaalan toimintojen, saunan rakentamisen sekä itäosistaan omakotitalon rakentamisen vuoksi.

Suojelutoimenpiteet: ei kenttätyövaiheessa

Havaintomahdollisuudet: Hyvät erityisesti asuinpaikan eteläosien suhteen sillä veden pinta oli tavanomaista alempana, n. 20 cm. Vedenalaiset asuinpaikan osat ovat parhaiten näkyvissä syksyllä, matalan veden aikana.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: Ei tiedossa. Alue on kuitenkin melko vilkkaassa käytössä sairaalan läheisyyden vuoksi ja ranta-alueeseen voi kohdistua lisää virkistyskäyttöpaineita Kuoreveden vedenlaadun parantumiskehityksen myötä. Esim. vesiputken vetäminen rantasaunalle hiljattain on ilmeisesti tehty ilman viranomaisen lupaa. Maanomistajien lisäinformoimiseksi ja koska kohteen identifiointi on tapahtunut jo 70-luvun alussa, olisi suositeltavaa lähettää maanomistajille uudet rauhoitusilmoitukset v:n 1997 inventoinnin johdosta. **Lähilöytöjä:** inventoinnissa -97 löydetty kivikautiset asuinpaikat: Kotkansalmi [2] 400 m S, Pieskansaari [3] 3 km NW, Kaijanlahti [4] 1,3 km NW ja Pättiniemi [5] 2,2 km NW.

Koekuopat (kuopat 1-3 kaiv. T-L. Soininen ja A. Pitkänen, kuopat 4-12 U. Lähdesmäki ja V. Adel)

KK 1. Noin 22 m rantasaunan NE-kulmasta suuntaan NE, kangasmaasto, pienellä terassilla (102 m mpy) 0-15 cm metsähumus, 15-35 cm punertava hieman sekoittunut maa (juurien sekoittamaa hiekkaa) 35-45 cm W-profiilissa tummempia, punertavia läikkiä, 40-60 cm maa vaalenee, 60 cm syv. puhdas, vaalea hiekka. Ei esihistoriaan selvästi viittaavia löytöjä

KK 2. Noin 13 m rantasaunan NE-kulmasta suuntaan 30 gon 0-15 cm humus, 15-30 cm punertava hiekka, jonka alla n. 3 cm:n paksuinen vaalea silttikerros. 33-50 keltainen hiekka, 50-60 cm kuten ed., hiekka vaalenee. Ei esihistoriaan viittaavia löytöjä

KK 3. Noin 20 m rantasaunan NW-kulmasta suuntaan 365 gon 0-15 cm metsähumus, jossa seassa hiiltä, 10-25 cm harmaa maakerros, jonka alareunassa n. 2 cm paksu epäyhtenäinen hiilikerros. 25-35 cm punainen hiekka, jossa pieniä hiilipisaroiita, 35-45 cm punaisen hiekan ja harmaan maan sekainen kerros, jossa pieniä hiililaikkuja. Sen alla taas vaaleanruskeaa hiekkaa. Hiilikerros näkyvissä kaikissa profiileissa. Kuopassa ei yhtään kiveä. Ei löytöjä. Kyseessä voisi olla periaatteessa kivetön kuoppaliesi tai mahdollinen kulttuurikerros.

KK 4. Noin 30 m rannasta, Hietarannan tilan (2:543) päärakennuksesta 60 m NW, mäntymetsä, rehevä aluskasvillisuus. Hiekkakuopan reunasta puhdistettiin lastoilla esille 40 cm levyinen alue, josta löytyi palanutta luuta ja kulttuurikerrosta. 0-13 cm humus ja turve, 13-20 cm harmaa hiekkakerros, 20-30/47 cm musta ja punaruskea kulttuurikerros, jossa nokimaata, palanutta luuta KM 30784:1; kerros jatkuu seinämässä horisontaalisesti, mutta sitä ei kaivettu esiin enempää.

KK 5. Koekuopasta 4 n. 15 m itään, rannasta n. 30 m pohjoiseen, rinneterassilla, mäntymetsä, rehevä aluskasvillisuus. 0-5 cm humus, 5-8 cm savensek. harmaa hiesu, 8-13 cm peitetty turvekerros, 21 cm syv. tulee esille punaruskea kulttuurimaa, josta löytyi palanutta luuta KM 30784:3; ja yksi kvartsi-iskos KM 30784:2; (14-20 cm)

KK 6. Noin 9 m koekuopasta 5 itään, n. 30 m rannasta pohjoiseen, etäisyys Sairaalan tielle 25 m (NW), rinneterassilla, mäntymetsä, rehevä aluskasvillisuus. 0-4 cm humus, 4-9 cm harmaa savensek. hiekka, 9-13 cm tumma, hiilensiruja sisältävä, osittain punaruskea kulttuurikerros, 13-23 cm kulttuurikerros jatkuu, mutta muuttuu punaiseksi; kerroksen pinnasta (15-20 cm) palanut luu KM 30784:6, kaksi kvartsi-iskosta KM 30784:5, kaksi saviastianpalaa (reunapala, jossa kuoppa ja kampaleimaa) KM 30784:4

KK 7. Noin 7 m Sairaalan tiestä länteen, ed. mainitun tien ja Hietarannan tilan (2:543) välisellä kaistaleella, piha-alueen reunassa; puusto: mäntyä, kuusta, koivua. 0-7 cm turve, 7-15 cm savinen vaaleanharmaa kerros, 15-18 cm vaalea, hieno, puhdas hiekka, 18-25 cm vaaleankeltainen hieno puhdas hiekka. Ei kulttuurikerrosta, ei merkkejä asuinpaikasta.

KK 8. Sairaalanpihan ja sorakuoppa-alueen (tilan 2:599) välisen raja-aidan W-kulmasta 15 m itään Turpeen (n. 0-10 cm) alta puhdas keltainen hiekka koko koekuopan syvyydeltä (40 cm). Ei kulttuurikerrosta

KK 9. Kuopassa 8 mainitusta aidankulmasta 25 m pohjoiskoilliseen, puistomaista piha-aluetta Turpeen (n. 0-5 cm) alta tummankeltainen puhdas hiekka koko koekuopan syvyydeltä (40 cm). Ei kulttuurikerrosta.

KK 10. Kuopassa 8 mainitusta aidankulmasta 20 m pohjoisluoteeseen. Turpeen (n. 0-4 cm) alta koko kuopan syvyydeltä keltainen puhdas, hieno hiekka. Ei kulttuurikerrosta

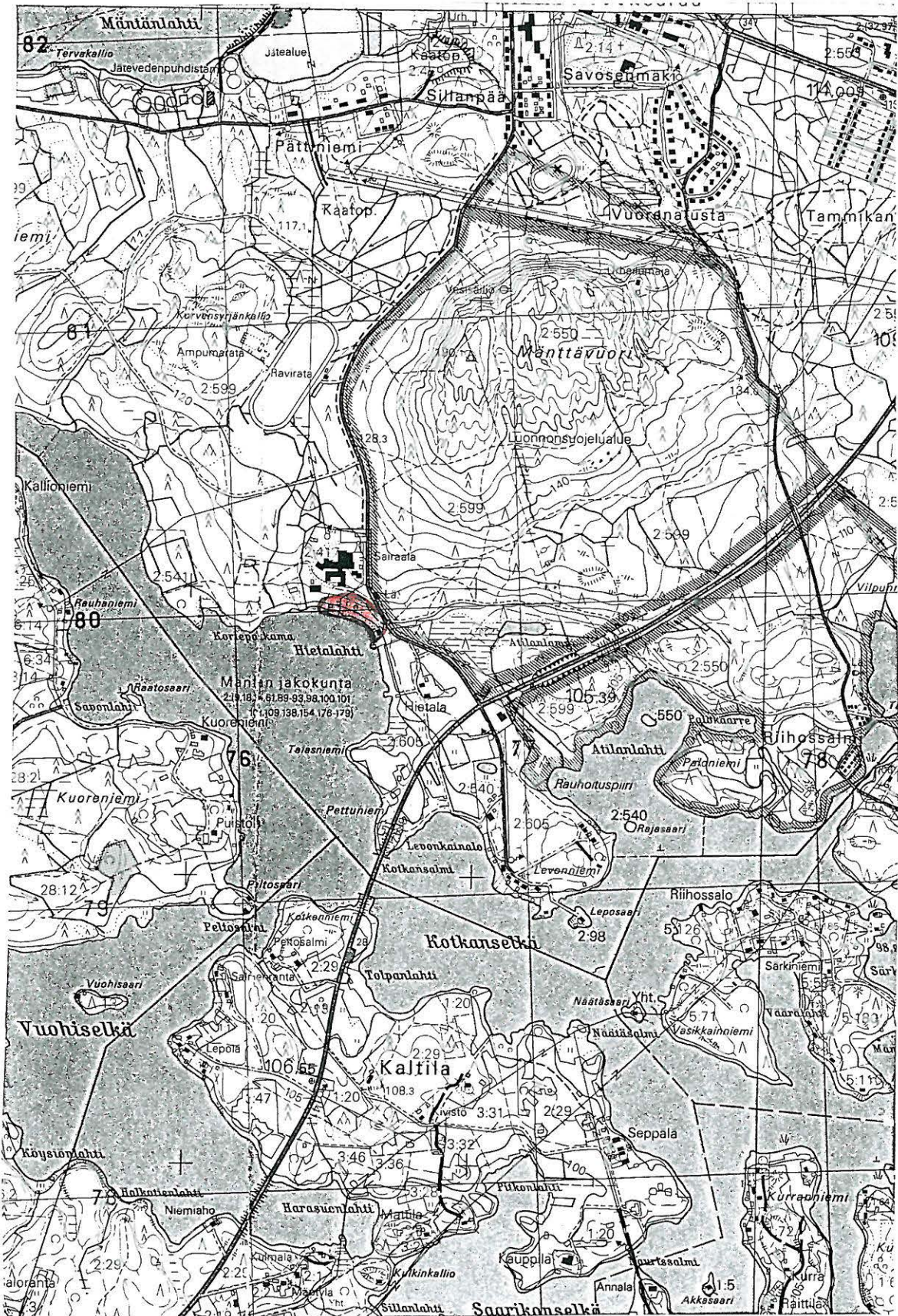
KK 11. Saunasta 50 m pohjoiseen, puistomaista piha-aluetta - kuten ed. Ei kulttuurikerrosta

KK 12. Saunasta 75 m pohjoiskoilliseen, puistomaista piha-aluetta - kuten ed. Ei kulttuurikerrosta

Ote peruskartasta 1:20 000, 2231 11 LAHDENKYLÄ (Hki 1988)

keskipiste: x = 6877 90 y = 2533 60 z = 98-105 m mpy

 = kivikautinen asuinpaikka-alue

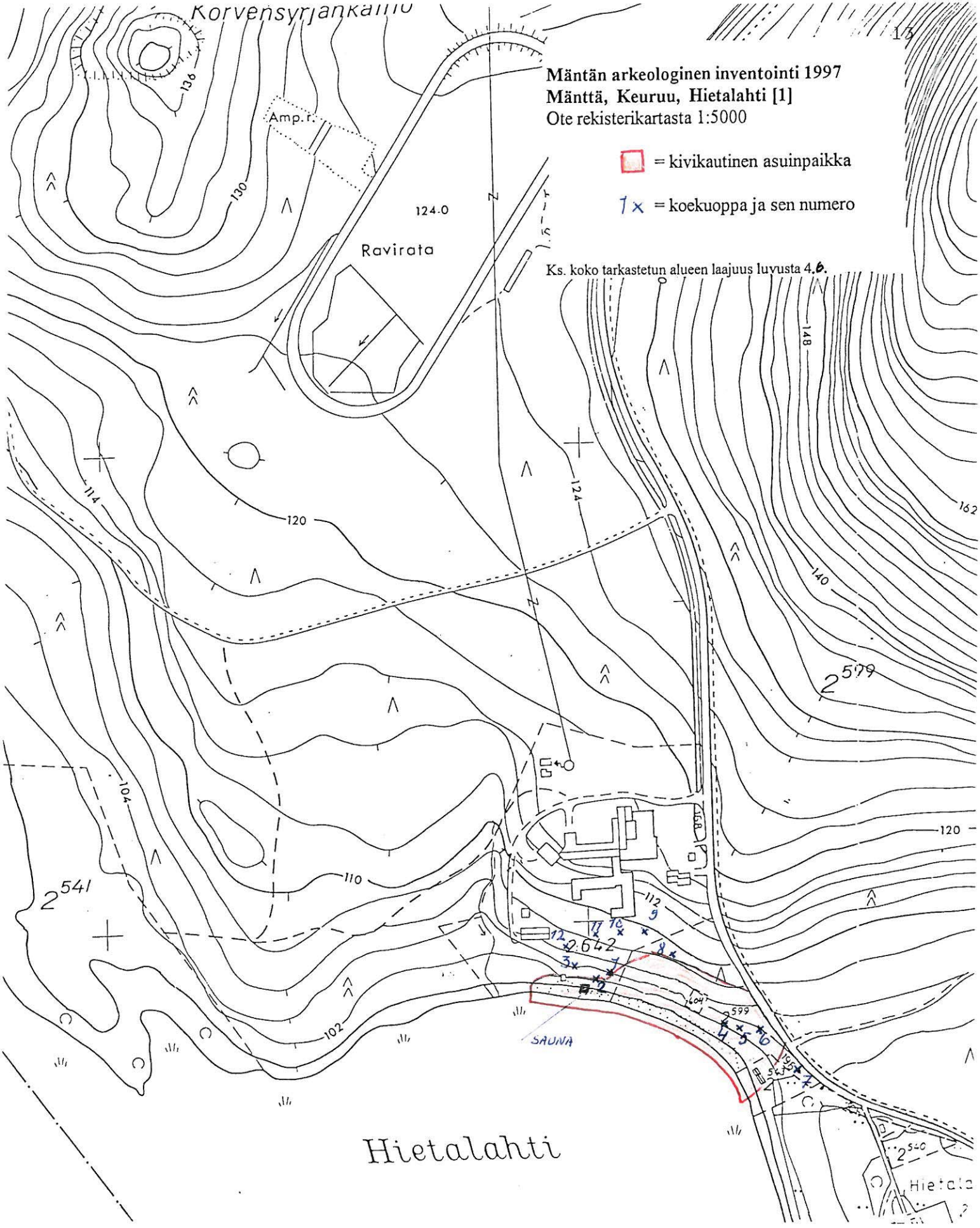
Korvensyrjäkallio

Mäntän arkeologinen inventointi 1997
Mänttä, Keuruu, Hietalahti [1]
Ote rekisterikartasta 1:5000

□ = kivikautinen asuinpaikka

1x = koekuoppa ja sen numero

Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6.

Hietalahti

Hietalahti

4.1.2. Kotkansalmi [2], kivikautinen asuinpaikka

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Kotkansalmi

Kohteen laji: kivikautinen asuinpaikka

Ajoitus: kivikausi

Luokka: 2

Tarkastus: Tuija-Liisa Soininen, Vadim Adel 18.9. ja 25.9.1997

Sijainti: PK 2231 11 LAHDENKYLÄ, Keskipiste: $x = 6877\ 22$ $y = 2533\ 70$ $z = 98-101$ m
mpy (N-reuna $x = 6877\ 44$ $y = 2533\ 57$ S-reuna $x = 6877\ 09$ $y = 2533\ 57$)

Kohde sijaitsee Mäntän aluesairaalaista 600 m eteläkaakkoon, Kotkansalmen sillan vieressä.

Kotkansalmen kivikautisen asuinpaikan eteläosaa. Kuv. T-L. Soininen (neg. 109901)

Hoito ja kunto: Kohde on osittain tuhoutunut Kotkansalmen siltaa ja sen yhteydessä olevaa levähdysaluetta rakennettaessa. Täytemaita on ajettu levähdysalueelta osittain asuinpaikan päälle. Alue ei kaipaa hoitoa, tielaitos pitänee levähdysalueen ympäristöä süstinä. Muinaisjäännös on rajattu pintapoimimalla ja koekuopin. Kohdetta ei ole merkitty maastoon. **Ks. myös kohta: ympäristö**

Tila- ja omistajatiedot:

Tila 1: Hietala 2:634, omistaja Mäntän kaupunki, PL 69, 35801 Mänttä

Tila 2: Mantanniemi 2:542, omistaja Raija Hietala, Pursimiehenkatu 27 C 9, 00150 Helsinki

Tila 3: Maantiealue I, 2:579, omistaja Suomen valtio, os. Tielaitos, Hämeen piiri, Åkerlundinkatu 5 B, 33100 Tampere

Tila 4: Maantiealue II, 2:580, omistaja kuten ed.

Kiinteistötunnukset:

Tila 1: 506-402-0002-0634

Tila 2: 506-402-0002-0542

Tila 3: 506-402-0002-0579

Tila 4: 506-402-0002-0580

Aiemmat tiedot: -

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt 1997: KM 30785:1-9; runsaasti kvartsi-iskoksia, kvartsi-ydin. Artefakteja pintapoisuutta; sekä kuivalta maalta, että veden alta neljästä löytötiheydestä Kotkansalmen ja Talasniemen väliltä 400 m:n matkalta. Lisäksi löytöjä otettiin talteen koekuopista, joita tehtiin alueen rajaamiseksi kuivan maan puolella. Koekuoppalöytöjä tuli alueen eteläosassa vielä n. 20 m päässä rannasta, kuivalla maalla, levähdyspaikasta n. 10 m etelään. Asuinpaikan rantaviiva-alueelle jätettiin kvartsi-iskoksia helpottamaan myöhempiä orientoitumista.

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, ote rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit: 109900-109901

KMDiat: 38657-38658.

Kohteen kuvaus: Kivikautinen asuinpaikka Kotkansalmen sillan NW-puolella Pettuniemen ja Talasniemen välisellä alueella, Kotkansalmen N-rannalla. Asuinpaikka-alueen eteläosa hiekkaisa SW-rinnettä, jossa asuinpaikka alkaa vesirajan alapuolelta n. 98 m mpy, n. 2-3 m päässä rantaviivasta ja ulottuu koskemattomana n. 5 m päähän rannasta kuivalle maalle. Kuitenkin vielä 20 m päässä rannasta koekuopassa näkyy merkkejä asuinpaikasta. Asuinpaikan pohjoisosassa länsirinne on loivempi ja maaperä on savea ja hiesua, veden rajalla hietaa. Kotkansalmen sillan ja Talasniemen väliseltä alueelta todettiin 4 löytökeskittymää 400 m:n matkalta (ks. kartta 1:5000) ja niistä otettiin talteen yhteensä 39 iskosta, kuitenkin vain osa iskoksista, loput jätettiin maahan. Löytöalue 1 alkaa Kotkansalmen sillan juuresta ja on rantakaistaleeltaan n. 60 m pitkä pohjoiseen mentäessä (21 kvartsi-iskosta KM 30785:3-4). Sen jälkeen pintapoisuudessa todettiin 40 m löydötön alue, jonka jälkeen alkaa löytöalue 2, joka on 25 m pitkä (5 kvartsi-iskosta KM 30785:5-6). Tämän jälkeen seuraa n. 100 m pitkä löydötön rantakaistale, jonka jälkeen n. 25 m pitkä löytöalue 3 (5 kvartsi-iskosta KM 30785:7). Sitten todettiin taas 100 m pitkä löydötön rantakaistale, jonka jälkeen alkoi löytöalue 4 (Talasniemi) jatkuen n. 30-40 m pituisena ja päättyen avokallioon (10 kvartsi-iskosta KM 30785:8-9). Alue pintapoisuutta rantakaistaleelta, kuivalta maalta sekä vedestä. Talasniemen osalta myös asuinpaikan itäpuolista kylvämaata peltoa pintapoisuutta. Alueelle tehtiin yhteensä 4 koekuoppaa; kaksi eteläosaan, kaksi pohjoisosaan, Talasniemeen. Talasniemen koekuopista ei saatu löytöjä. Sen sijaan eteläosaan tehdyistä kahdesta koekuopasta saatiin löytöjä. Niiden perusteella ei voida kuitenkaan väittää, että kohdassa, johon koekuoppa tehtiin, on jäljellä ehjää asuinpaikkaa. Löydöt tulivat täytemaasta, jota oli ajettu koekuoppien kohdalle n. 10 cm paksuudelta. Täytemaa lienee peräisin lähiympäristöstä, esim. levähdysalueen paikalta. Varsinaista kulttuurikerrosta ei havaittu. Kvartsi-iskoksia löytyi rinteeltä myös pintapoisuudella. Asuinpaikan maaperää ylärinteellä on siis voimakkaasti muokattu levähdysaluetta tehtäessä. Myös sillanrakentaminen on saattanut rikkoa asuinpaikkakerroksia.

Hietalahden [1] asuinpaikkaa oli käytetty ainakin tyypillisen kampakeramiikan aikana ja Kotkansalmen asuinpaikka on ainakin osittain samalla rantapintatasolla Hietalahden kanssa ja ainoastaan n. 500 m päässä siitä. Kotkansalmi saattaa siis olla samanaikainen Hietalahden kanssa ja mahdollisesti Hietalahden väestön käyttämä lyhytaikaisempi pyyntipaikka, esim. salmikalastuspaikka (kuten Pieskansaari [3], Kaijanlahti [4] ja Pättiniemi [5]).

Ympäristö: Kotkansalmen asuinpaikka sijaitsee Kuoreveteen kuuluvan Kotkansalmen NW-rannalla, Pettuniemen kärjen ja Talasniemen välisessä rantamaastossa. Mäntästä Orivedelle johtavan tien (nro 58) vieressä hiekkaisessa lounaisrinteessä. Alue sijaitsee Mäntän kosken eteläpuolella n. 3 km koskesta etelään. Kohde sijaitsee hyvän kalastuspaikan, Kotkansalmen kapeikon äärellä. Mänttävuori (190 m mpy) kohoaa tuulensuojaksi n. 1 km kohteesta pohjoiseen, n. 190 m korkeuteen. Ranta on kovapohjaista, hiukan kivistä hiekkarantaa. Maasto on asuinpaikan eteläosassa harvako sekametsää, pohjoisosassa niemen keskiosa on peltoa, pellonreunan ja rannan välissä kasvaa koivuja, haapoja ja mäntyä. Pohjoisosan niemen kärjessä ja NW-ranta on avokalliosta. Asuinpaikkamiljöötä leimaa tien ja siltarakenteiden läheisyys.

Laajuus: n. 400 x 30 m = 12 000 m². Alueeseen on sisällytetty vedenalaista muinaisjäännösalueetta 10 m:n leveydeltä 400 m:n pituisella rantaviivalla. Laajuus on arvioitu pintapöiminnän sekä 4 koekuopan ja yhden lapionpiston perusteella.

Ehdotus suoja-alueeksi: ks. ed: rantakaistaleen suojaaminen keskimäärin 30 m leveydeltä, S- ja N-päässä lakisääteinen suoja-alue.

Luokitusehdotus: 2; osittain rikkoutunut, ranta-alueeltaan kuitenkin miljööltään jonkin verran autenttisenä säilynyt kivikautinen asuin/pyyntipaikka.

Suojelutoimenpiteet: ei kenttätyövaiheessa

Havaintomahdollisuudet: Kohteen N- ja E-puolella olevaa peltoa ei oltu kynnetty.

Havaintomahdollisuudet hyvät asuinpaikan vedenalaisten osien havaitsemiseen sillä veden pinta oli n. 20 cm tavanomaista alempana. Vedenalaiset asuinpaikan osat ovat parhaiten näkyvissä syksyllä, matalan veden aikana.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: Ei ole tiedossa.

Lähilöytöjä: Kivikautiset asuinpaikat: Hietalahti [1] 400 m > N, Pieskansaari [3] 3,2 km > NW, Kaijanlahti [4] 1,8 km > NW ja Pättiniemi [5] 2,6 km > NW.

Koekuopat:

KK 1. Asuinpaikan eteläosassa (Pettuniemi, löytöalue 1) n. 5 m päässä rannasta, loivalla rinteellä, n. Noin 35 m Kotkansalmen sillan N-juuresta pohjoiseen, kaiv. V. Adel. 0-3 cm tummanharmaa hiekka, 3-10 cm kellertävä hiekka, josta 2 kvartsi-iskosta (KM 30785:1), 10-14 cm turve (peitetty turvekerros), 14-24 harmaa savensekainen hiekka, 24- kallio. Maata, jossa kvartsi-iskoksia ajettu alkuperäisen maanpintakerroksen päälle; luultavasti läheiseltä Tielaitoksen levähdysalueelta

KK 2. Asuinpaikan eteläosassa (Pettuniemi, löytöalue 1) n. 25 m päässä rannasta, n. 45 m Kotkansalmen sillan N-juuresta pohjoiseen, kaiv. T-L. Soininen, 0-10 cm hienorakeinen sora, josta 0-5 cm syvyydestä kolme kvartsi-iskosta (KM 30785:2), 10 cm syv. modernia löydöstöä (mm. tupakannatsoja), 10-25 cm turve (peitetty turvekerros) 25/30- kallio. Maata, jossa kvartsi-iskoksia ajettu alkuperäisen maanpintakerroksen päälle; luultavasti läheiseltä Tielaitoksen levähdysalueelta

KK 3. Asuinpaikan pohjoisosassa, Talasniemen kärjessä (löytöalue 4), pellonreunasta n. 5 m, rannasta n. 10 m loivalla koivikkoa kasvavalla W-rinteellä, kaiv. V. Adel. 0-8 cm turve (ruohikko) 8-18 cm harmaa savinen (peltomaa?) maa sekä pieniä kiviä, vähän hiiltä, 18-30 cm vaalea, puhtaampi savi. Ei esihistoriaan viittaavia löytöjä.

KK 4. Asuinpaikan pohjoisosassa, Talasniemen kärjessä (löytöalue 4), samalla rantaterassilla kuin kk 3, n. 10 m päässä rannasta, ja 7 m pellonreunasta, kaiv. V. Adel. 0-15 cm turve ja humus (mm. lahoppuuta), 15-32 cm vaalea siltti. Ei esihistoriaan viittaavia löytöjä

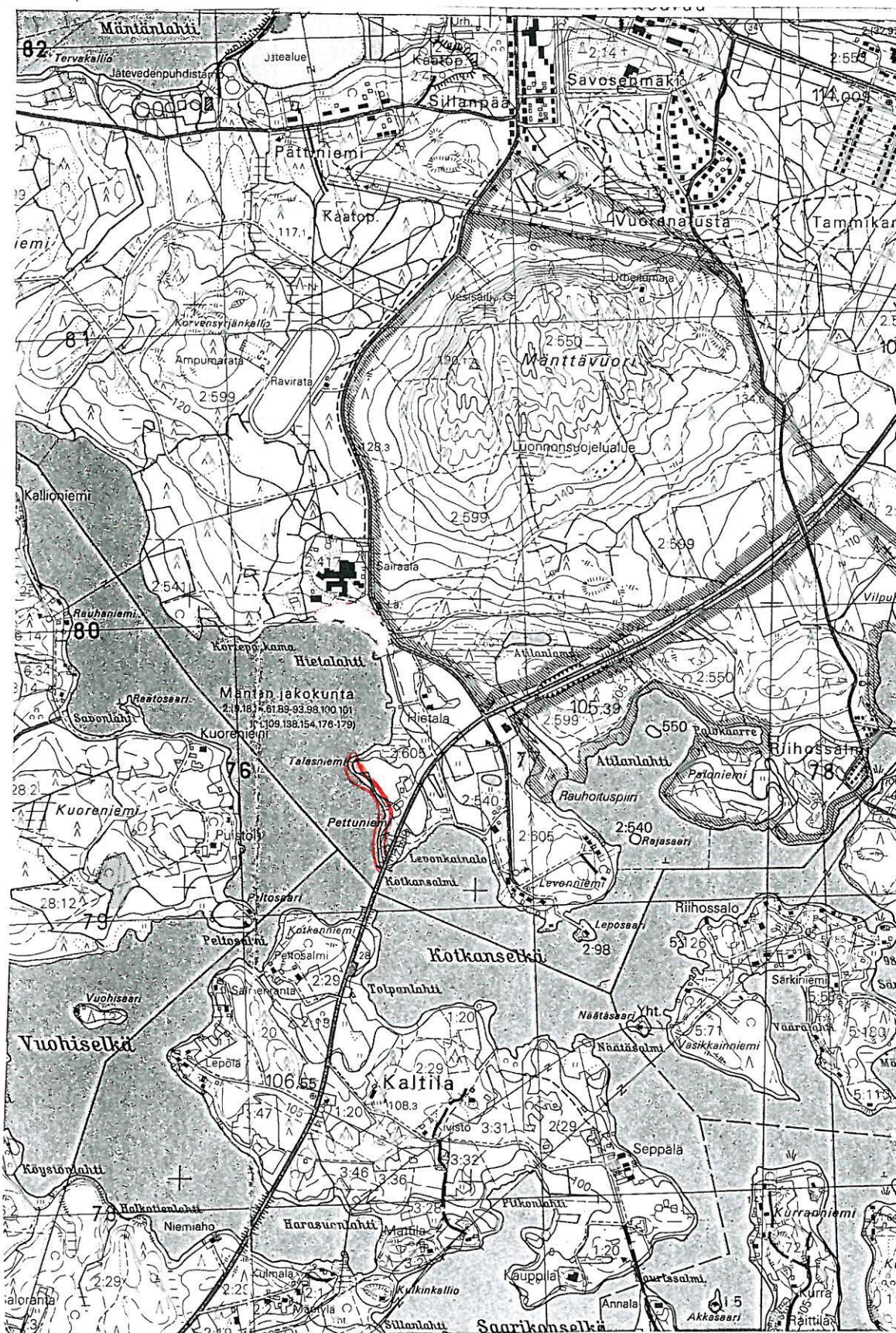
Lisäksi asuinpaikan pohjoisosaan, Talasniemen alueelle tehtiin ed. mainittujen koekuopista SE, pellon reunalle koepisto, josta ei tullut löytöjä (peltokerros, n. 15 cm, sen alla savi).

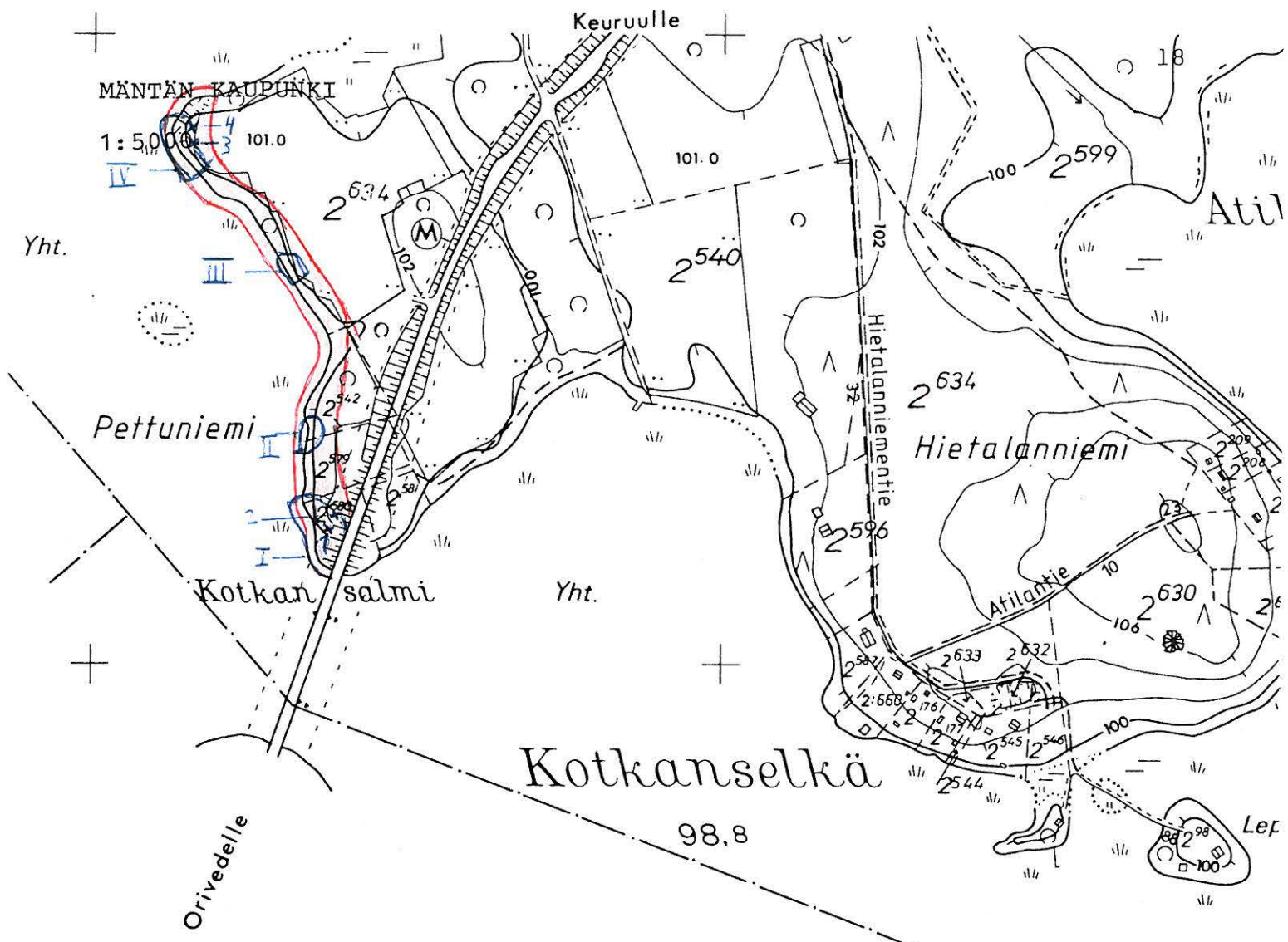
Mäntän arkeologinen inventointi 1997

Mänttä, Keuruu, Kotkansalmi [2]

Ote peruskartasta 1:20 000, 2231 11 LAHDENKYLÄ (Hki 1988)

Keskipiste: x = 6877 22 y = 2533 70 z = 98-101 m mpy

 = kivikautinen asuinpaikka-alue

Mäntän arkeologinen inventointi 1997
Mänttä, Keuruu, Kotkansalmi [2]
 Ote rekisterikartasta 1:5000

 = kivikautinen asuinpaikka

 = koekuoppa ja sen numero

 = löytöalue ja sen numero

Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6.

KUOREVESI

4.1.3. Pieskansaari [3], kivikautinen asuinpaikka

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Pieskansaari

Kohteen laji: kivikautinen asuinpaikka

Ajoitus: kivikausi

Luokka: 2

Tarkastus: Tuija-Liisa Soininen 24-25.9.1997, inventointiryhmässä mukana Tapani Koironen, Anja Pitkänen

Sijainti: PK 2231 11 LAHDENKYLÄ, Keskipiste: $x = 6879\ 50$ $y = 2530\ 96$ $z = 98-102$ m mpy (W-reuna $x = 6879\ 56$ $y = 2530\ 82$ E-reuna $x = 6879\ 44$ $y = 2531\ 05$)

Kohde sijaitsee Mäntän aluesairaalasta 3 km luoteeseen, 2 km Mäntän kirkosta länsilounaaseen

Pieskansaaren kivikautisen asuinpaikan länsiosaa. Kuv. T-L. Soininen (neg. 109889)

Hoito ja kunto: Suurimmaksi osaksi tuhoutumaton, alkuperäisessä tilassaan oleva. Löytöalueen 4 pintaa sekä mahdollisesti alueen w-osan pohjoisosia on voinut osittain rikkoo alueen läpi hiljattain vedetty metsäauto (tai traktori) tie. Alueen rantapuustoa voisi hieman harventaa, jotta maisema avartuisi. Muutoin alue ei kaipaa hoitoa. Muinaisjäännös on rajattu pintapoimimalla ja koekuopin. Kohdetta ei ole merkitty maastoon. **Ks. myös kohta: ympäristö**

Tila- ja omistajatiedot: Joenniemi 4:628, omistaja Olof ja Peter Serlachius, osoite: Peter Serlachius, Pyynikintori 1 as 18, 33230

Kiinteistötunnus: 506-402-0004-0628

Aiemmat tiedot: Inventointi 1977 (kert. 1977), Matti Bergström

Aiemmat löydöt: KM 14551 primitiivinen kirves, jonka on löytänyt 16.10.1958 Ilkka Hakala ja Kansallismuseoon toimittanut metsätyönjohtaja Pauli Jokela. v. 1958 Pieskansaaren SW-puolelta, nyt havaitun asuinpaikka-alueen tuntumasta, ehkä hieman korkeammalta kuin v. 1997 havaittu löytöalue: "Esine on löydetty ...Pieskansaaren rannalta... Löytö tehtiin metsää leimattaessa maanpinnasta. Maa on löytöpaikalla mukulakivistä vesijättöä, esine oli mukulakivien joukossa. Löytöpaikalta tai läheltä ei ole ennen tiettävästi löydetty muinaisesineitä". M. Bergström tarkasti kirveen löytöpaikan inventoinnissa 1977, mutta ei havainnut alueella mitään

muinaisjäännökseen viittaavaa.

Inventointilöydöt 1997: KM 30786:1-4; kvartsi -iskoksia. Artefakteja pintapoi mittiin rantaviivalta; sekä kuivalta maalta, että veden alta neljästä löytöti hentymästä n. 300 m pitkältä rantavyöhykkeeltä. Rantaviiva-alueelle jätettiin kvartsi-iskoksia helpottamaan myöhempää orientoitumista.

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, ote rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit: 109889-109890

KMDiat: 38639-38640

Kohteen kuvaus: 16.10.1958 mänttäläinen Ilkka Hakala löysi metsätöiden yhteydessä Pieskansaaren SW-puolelta, aivan veden tuntumasta primitiivisen kivikirveen (KM 14551). Kirveen toimitti Kansallismuseoon metsätöy njohtaja Pauli Jokela. Esine on Museovirastossa varustettu seuraavin löytötiedoin: "Esine on löydetty 16.10.1958 Mäntän pitäj ästä Joenniemen tilalta Pieskansaaren rannalta... Löytö tehtiin metsää leimattaessa maanpinnasta. Maa on löytöpaikalla mukulakivistä vesijättöä, esine oli mukulakivien joukossa. Löytöpaikalta tai läheltä ei ole ennen tiettävästi löydetty muinaisesineitä". Matti Bergström tarkasti kirveen löytöpaikan inventoinnissa 1977, mutta ei havainnut alueella mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Inventoinnissa 1997 kirveen löytöpaikan tienoilta paljastui kivikautinen salmiasuinpaikka (pyyntipaikka). Vastapäiselle rannalle on matkaa 150-200 m. Noin 300 m leveän, loivasti kaartuvan lahden rantavyöhykkeeltä löytyy kvartsi-iskoksia neljästä eri ti hentymästä. Maaperä on vedenrajassa savensekaista hiekkaa ja n. 2-3 m rannan yläpuolella alkaa soransekainen hiekka. Asuinpaikka-alue alkaa vesirajan alapuolelta n. 98 m mpy, n. 3-4 m päässä rantaviivasta ja ulottuu pintapoi mintalöytöjen perusteella ainakin alueen W-osassa kuivalle maalle n. 20 m päähän rannasta. Muun rantavyöhykkeen osalta ei saatu varmoja todisteita asuinpaikan jatkumisesta pohjoiseen, korkeammille rantaterasseille. Alue pintapoi mittiin rantakaistaleelta, kuivalta maalta sekä vedestä. Ranta-alueen itä- ja koillispuolelle tehtiin yhteensä 8 koekuoppaa intuitiivisesti potentiaalisiin paikkoihin 100-104 m rantaterasseille tarkoituksena rajata asuinpaikkaa kuivan maan osalta. Lahden koillispuolelle, n. 30-50 m päähän rannasta (n. 104-106 m mpy) oli vedetty hiljattain syviä metsäojia, joiden profiilit tarkastettiin. Samoin pintapoi mittiin lahden länsiniemestä 102 m:n korkeuskäyrää pitkin kaakkoon kulkevaa tuoretta metsäautotietä noin 100 m:n matkalta, jossa maan pinta oli rikkoutunut. Koska kivikirveen (KM 14551) löytöpaikan alkuperäisten diariointitietojen liitteenä olleeseen karttaluonnokseen kivikirveen löytöpaikka oli merkitty hieman kauemmaksi rannasta kuin Bergströmin kartassa (suurin piirtein metsäautotien kohdalle), tehtiin metsäautotien läheisyyteen varmuuden vuoksi useita koekuoppia (mm. kk 5).

Lahden itä- ja länsipuolisten niemennokkien väliseltä alueelta paikannettiin pintapoi minnassa neljä löytöti hentymää, joista 38 m pitkä **löytöalue 1** (8 kvartsi-iskosta, KM 30786:1) alkaa lahden itäniemen tyvestä. Aluetta suojaa idässä pieni niemennokka. Löydöt alkavat veden alla n. 10 cm syvyydessä kahden metrin päässä rantaviivasta ja jatkuvat kuivalle maalle, n. 4 m leveän rannan leveydeltä. Savensekainen hiekkaranta ei ole aivan kovapohjainen. Se samentuu ja sekoittuu kahlattaessa. Toisaalta rantaviivassa on paikoitellen hiekkaisempia, kovapohjaisia kohtia. Alueen 1 luoteispuolella alkaa 40 m pitkä löydötön rantakaistale, jonka jälkeen alkaa 42 m leveä **löytöalue 2** (4 kvartsi-iskosta, KM 30786:2). Löydöt tulevat rannan tuntumasta, kuten alueella 1. Ranta on savensekaista hiekkaa, jossa on paikoin hiekkaisempia kohtia. Tämän luoteispuolella seuraa 29 m löydötön alue, jonka jälkeen alkaa 6 m leveä **löytöalue 3** (3 kvartsi-iskosta, KM 30786:3). Se on pieni, kivien reunustama 3 metriä syvä pienoispoukama. Löydöt alkavat veden alta n. 1 m päästä rannasta, 10 cm syvyydestä ja jatkuvat kuivalle maalle, kuten alueilla 1-2. Tämän länsipuolella alkaa 48 m löydötön rantakaistale, jonka jälkeen alkaa n. 6 m leveä **löytöalue 4** (3 kvartsi-iskosta KM 30786:4 ja 2 kivilaji-iskosta KM 30786:5) loivan lahden läntisessä niemessä. Sen luoteispuolella on pieni savinen lahti. Maaperä on savista n. 15 m rannasta maalle päin, mutta muuttuu sen jälkeen hiekkaiseksi. Alue on osittain tuhoutunut sen läpi kulkevan metsäautotien vuoksi n. 3 x 30 m suuriselta alueelta. Löydöt tehtiin pintapoi minnassa n. 15-25 m päässä rannasta, 100-102 m mpy.

Alueiden 1-3 pohjoispuolella nousee n. 4 m päästä rantaviivasta jyrkäkkösti 100 m:n rantaterassi. Sen takana maasto nousee paikoitellen loivasti, paikoitellen kohtalaisen jyrkästi koilliseen ja nousee alueilla 1-2 n. 25 m päässä rannasta 104 m rantaterassille. **Alueen 3** pohjoispuolella ja **alueen 4** itäpuolella alkaa 102 m korkeuskäyrän jälkeen 100 x 70 m laaja, loivasti länteen laskeva tasanne, joka voi maastonmuodoltaan parhaiten sopia kiinteään asuinpaikkakäyttöön.

Löytöalueiden itä- ja koillispuolelle tehdyistä koekuopista ei löytynyt mitään varmuudella esihistoriaan viittaavaa. Kuitenkin rantavyöhykkeen keskiosasta n. 23 m koilliseen sijainneesta koekuopasta 5 (n. 104 m mpy) löytyi 15-20 cm syvyydestä turpeen alta 5 cm paksu hiekkamaassa ollut vahva palokerros, jonka ajoituksesta ei kuitenkaan saatu tietoa. Muutoin löydötöntä koekuoppaa tutkittiin tarkoin, koska KM 14551 primitiivinen kirves oli löytynyt kuopan 5 ja metsäautotien läheisyydestä. Toisaalta metsäautotieltä taikka metsäojista ei havaittu merkkejä esihistoriallisen ajan toiminnasta. Kuopassa 5 havaitun palokerroksen ei huomattu myöskään jatkuvan metsäojissa taikka kuopasta 40 m luoteeseen tehdyn koekuopan 6 profiilissa. Kyseessä eivät liene siis metsäpalon jäljet.

Hietalahden [1] asuinpaikkaa oli käytetty ainakin tyypillisen kampakeramiikan aikana ja Pieskansaaren asuinpaikka on osittain samalla rantapintatasolla Hietalahden kanssa, n. 3 km:n päässä siitä. Pieskansaari saattaa siis olla samanaikainen Hietalahden kanssa ja mahdollisesti Hietalahden väestön käyttämä lyhytaikaisempi pyyntipaikka, esim. Mäntän kosken alapuolinen salmikalastuspaikka (kuten Kotkansalmi [2], Kaijanlahti [4] ja Pättiniemi [5]). Toisaalta aiempi löytö, primitiivinen kirves (KM 14551) mahdollisesti 104 m:n rantaterassilta voi viitata siihen, että ranta on ollut esikeraamisella ajalla muutaman metrin korkeammalla ja että alue olisi silloinkin ollut käytössä, vaikka tältä rantaterassilta ei nyt havaittukaan löytöjä.

Ympäristö: Pieskansaaren asuinpaikka sijaitsee Kuoreveteen kuuluvan Laakkoselän NW-rannalla, Laakkoselän ja Melasjärven Hoponselän välisen kapean Likosalmen NE-rannalla n. 50 hehtaarin suuruisen, metsäisen Pieskansaaren lounaisrannalla, Mäntän kosken alajuoksulla n. 2,2 km koskesta länsilounaaseen. Kohde sijaitsee hyvän kalastuspaikan, Laakkoselkää ja Hoponselkää yhdistävän kapeikon äärellä. Saarella sijaitsee yksi kesämökki n. 400 m kivikautisesta asuinpaikasta luoteeseen, Hoponselkään pistävässä niemessä, Vilppulan kunnan puolella. Sen läheisyydessä on jonkinlainen luontopolku, Vilppulan kunnan puolella. Vilppulan ja Mäntän raja kulkee etelässä n. 20 m päässä ja lännessä 40 m päässä kivikautisesta asuinpaikasta. Saari on maastoltaan vaihtelevaa. Metsätyyppi vaihtelee lehdosta kangasmetsään, kosteikoista kivikkoisiin ja kuiviin kalliopaljastumiin. Asuinpaikan ranta on maaperältään savensekaista hiekkaa, jossa hiekkaisempia kohtia. Ranta ei ole kaikilta osin kovapohjainen. Asuinpaikan itäpuolella ranta muuttuu kivikkoiseksi ja W-puolella täysin saviseksi ja upottavaksi. Rannan yläpuolella on paikoin hyvää hiekkamaata n. 102-104 m mpy. Asuinpaikan N- ja NE-puolella nousee loivasti kallioinen mäki n. 107 m mpy. Rinne on kuitenkin rantaa, asuinpaikan itäosissa 104 m:n rantaterassia ja alueen länsipäässä 102 m:n loivaa rantaterassia lukuun ottamatta melko jyrkkä asuinpaikaksi.

Laajuus: n. 300 x 35 m = 10500 m². Alueeseen on sisällytetty vedenalaista muinaisjäännösaluetta 5 m:n leveydeltä 300 m:n pituisella rantaviivalla. Laajuus on arvioitu pintapöiminnan sekä 8 koekuopan, metsäojien profiilien ja metsäautotien rikkoman maanpinnan pintapöiminnan perusteella. Laajuudessa on huomioitu suoja-alue mantereen puolella sekä mahdollisuus, että irtolöydön KM 14551 perusteella asuinpaikka-alue voi koekuoppahavainnoista huolimatta jatkua ylärinteelle.

Ehdotus suoja-alueeksi: ks. ed: rantakaistaleen suojaaminen keskimäärin 35 m leveydeltä, lounaassa rajana n. 98 m korkeuskäyrä, koillisessa pääosin 104 m korkeuskäyrä, W- ja E-päissä lakisääteinen suoja-alue.

Suojelutoimenpiteet: ei kenttätöyövaiheessa

Luokitusehdotus: 2; W-päässä hieman rikkoutunut, ranta-alueeltaan kuitenkin miljööltään täysin autenttisenä säilynyt kivikautinen asuin/pyyntipaikka.

Havaintomahdollisuudet: Havaintomahdollisuudet hyvät asuinpaikan vedenalaisten osien havaitsemiseen sillä veden pinta oli n. 20 cm tavanomaista alempana. Vedenalaiset asuinpaikan osat ovat parhaiten näkyvissä syksyllä, matalan veden aikana. Myös tuoret pelto-ojat ja metsäautotien rikottu maanpinta auttoi havainnoinnissa.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: Ei tiedossa.

Lähilöytöjä: Kivikautiset asuinpaikat: Hietalahti [1] 3 km SE, Kotkansalmi [2] 3,2 km SE, Kaijanlahti [4] 1,5 km SE ja Pättiniemi [5] 600 m ESE.

Jatkotoimenpiteitä: Mikäli maanomistajalla on kaavoitustarpeita kesäasuntorakentamiseksi, muinaisjäännösalueen N-raja tulee etsiä systemaattisella koekuopituksella.

Muuta: Pieskansaaren nimi viittaa alkujaan lappalaisasutukseen. Pieska merkitsee saamen kielessä notkelmaa tai kannasta, joka kevättulvan aikana jää veden alle (Jokipii 1959, s. 160; Vanhan Ruoveden historia I)

Koekuopat:

KK 1. 20 m rannasta NE, löytöalueella 4, n. 102 m mpy, lounaaseen loivasti viettävällä metsärinteellä, metsäautotien pohjaa, tuoretta kangasmetsää. Metsätyökone oli raapaissut pinnalta n. 20 cm maata päältä. Sen alla puhdas sora, 40 cm syvyydessä tulee vastaan kalliopohja. Ei esihistoriaan viittaavia löytöjä.

KK 2. Noin 15 m rannasta NE, löytöalueella 4, lounaaseen loivasti viettävällä metsärinteellä, metsäautotien pohjaa, n. 100-102 m mpy, tuoretta kangasmetsää. Metsätyökone raapaissut pinnalta n. 20 cm päältä pois; sen jälkeen 20-30 cm hiekka, jonka jälkeen savi. Ei esihistoriaan viittaavia löytöjä.

KK 3. Välittömästi löytöalueen 3 pohjoispuolella, n. 102 m mpy, 15 m rannasta pohjoiseen. Humus 0-10 cm, sen alla punertava hiekka, joka muuttuu 40 cm lähtien puhtaaksi siltiksi. Ei esihistoriaan viittaavia löytöjä.

KK 4. Löytöalueella 1, n. 3 m rannasta, n. 37 m idässä olevasta niementyvestä länteen, 99 m mpy. Turve 0-15 cm, sen alla hiekkansekainen savi, joka muuttuu hiesuksi. Noin 20 cm syvyydessä maa muuttuu savisemmaksi. Noin 25-30 cm syvyydessä alkaa kallio. Ei esihistoriaan viittaavia löytöjä.

KK 5. Löytöalueen 1 pohjoispuolella, n. 23 rannasta NE, pienen mäen lounaisrinteellä, tasanteella, hakkuualueella, 104 m mpy. Turve 0-15 cm, jonka alareunassa 4-5 cm paksu palokerros ympäri kuopan. Sen alla n. 15-20 cm kapea, vaalea tuhkainen kerros. N. 20-40 cm punertava soransekainen hiekka, jossa tummempia läikkä. Sen alla alkaa puhdas sora. Ei esihistoriaan selvästi viittaavia löytöjä.

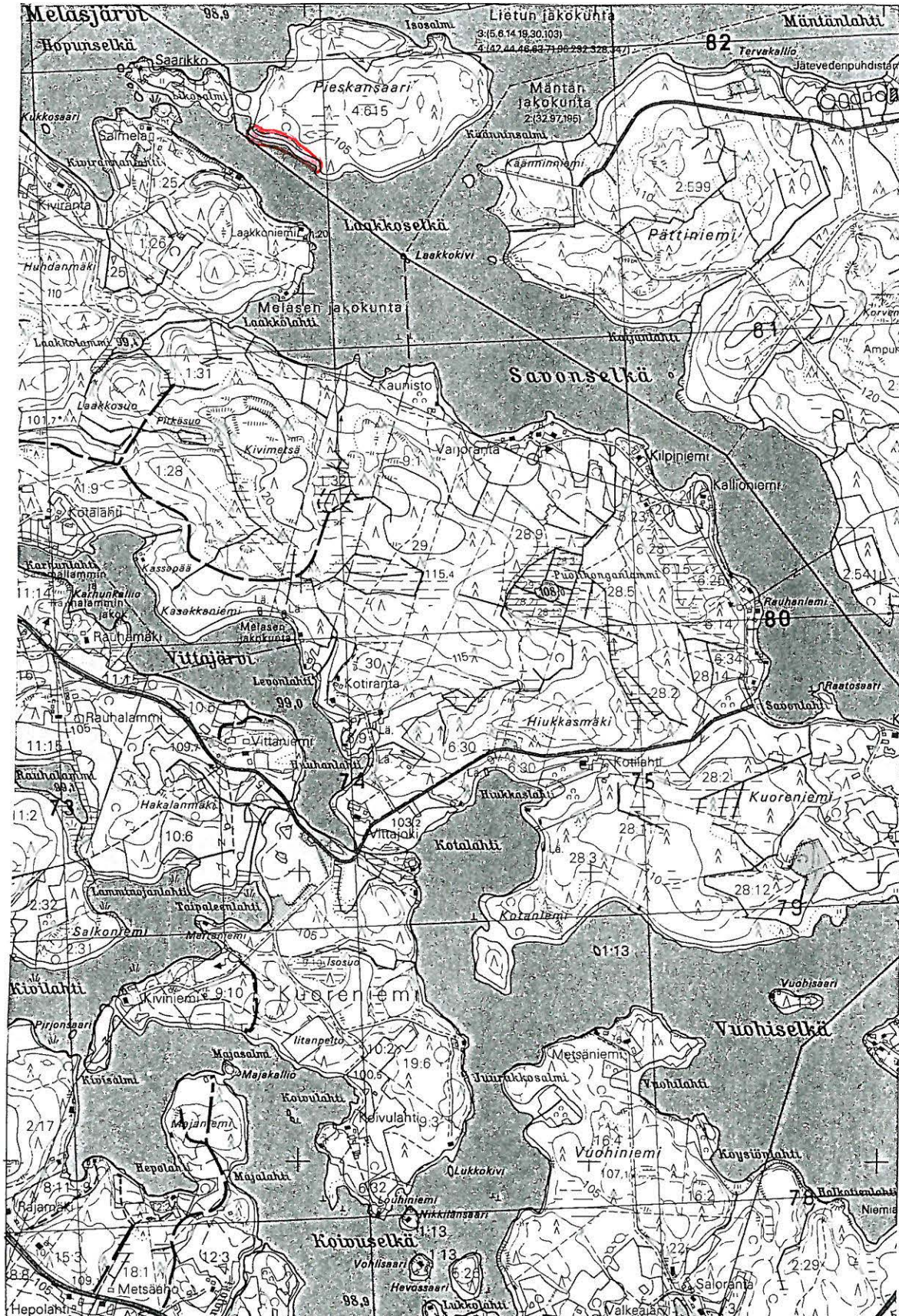
KK 6. Noin 90 m rantaviivaa pitkin itäisestä niementyvestä luoteeseen, minkä jälkeen noin 16 m rannasta koilliseen eli suoraan metsään, n. 103-104 m mpy. Turve 0-10 cm, n. 10-20 cm humuksen sekainen savi, jonka alla alkaa puhdas savi. Ei esihistoriaan viittaavia löytöjä.

KK 7. Löytöalueen 2 pohjoispuolella, noin 5 m rannasta luoteeseen, tiheässä kuusitaimikossa Turve 0-10 cm, sen alla melko puhdas savi, n. 35 cm syvyydessä puolet kuopasta peittyy kivellä ja kuoppaan tulee vettä. Ei esihistoriaan viittaavia löytöjä.

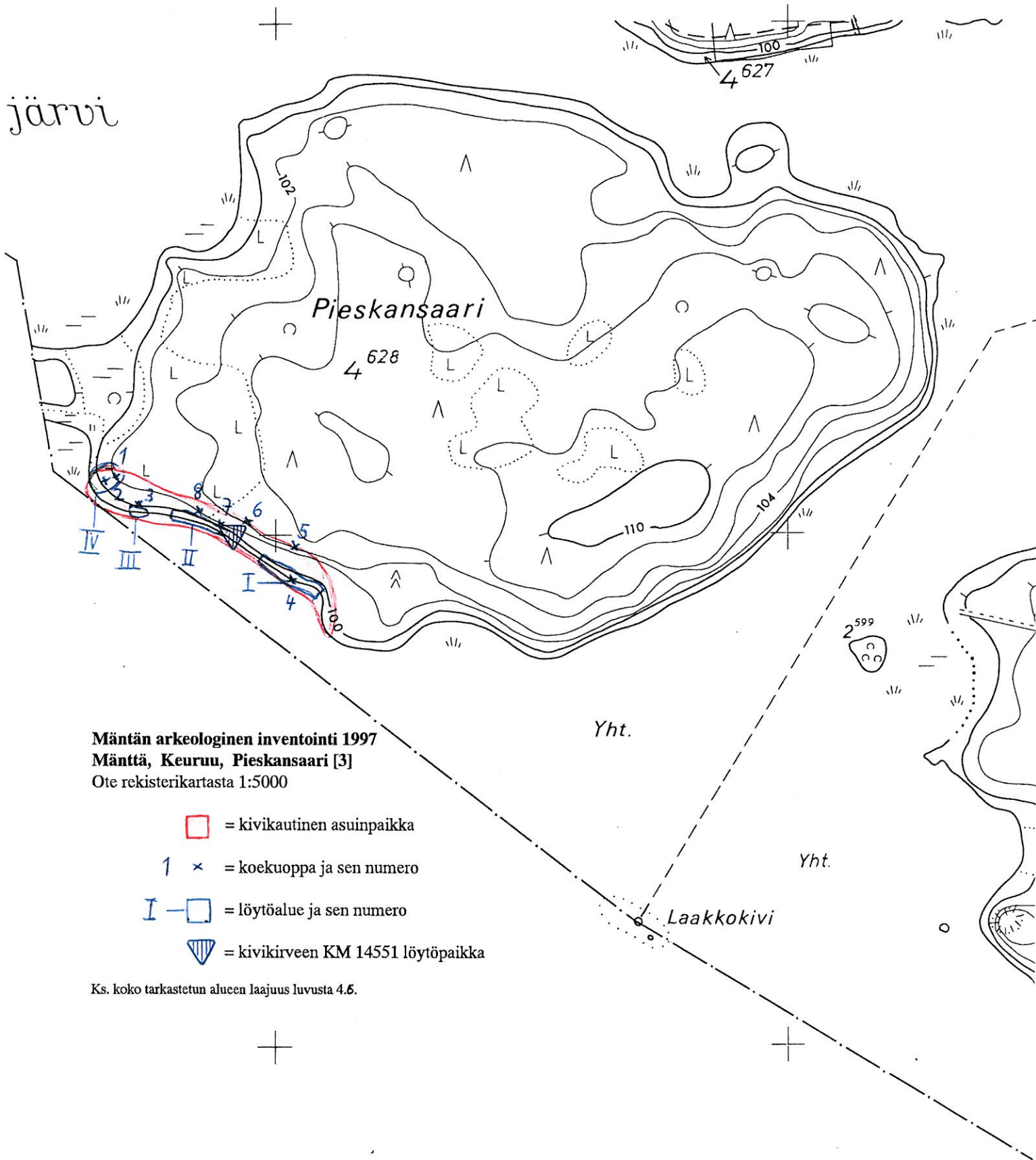
KK 8. Löytöalueen 2 pohjoispuolella, noin 200 m rantaviivaa pitkin itäisestä niementyvestä luoteeseen, minkä jälkeen n. 16 m rannasta koilliseen. Paikalle ajautunut n. 20 cm maata päälle ilmeisesti metsäkoneen ja tulvan myötävaikutuksella. Alkuperäinen turvekerros n. 20-30 cm syvyydessä. Sen alla siltin ja savensekaista maata, jossa pieniä hiilihippuja. N. 40 cm syv. alkaa puhdas ruosteinen savi. Ei esihistoriaan viittaavia löytöjä.

Ote peruskartasta 1:20 000, 2231 11 LAHDENKYLÄ (Hki 1988)

Keskipiste: x = 6879 50 y = 2530 96 z = 98-102 m mpy

 = kivikautinen asuinpaikka-alue

järvi

4.1.4. Kaijanlahti [4], kivikautinen asuinpaikka

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Kaijanlahti

Kohteen laji: kivikautinen asuinpaikka

Ajoitus: kivikausi

Luokka: 2

Tarkastus: Tuuja-Liisa Soininen 25.9.1997 ja 14.10.1997, inventointiryhmässä mukana Ulla Lähdesmäki, Vadim Adel, Tapani Koironen

Sijainti: PK 2231 11 LAHDENKYLÄ, Keskipiste: $x = 6878$ $62-71$ $y = 2532$ $26-31$ $z = 98-100$ m mpy

Kohde sijaitsee Mäntän aluesairaalaan 1,2 km luoteeseen

Kaijanlahden kivikautinen asuinpaikka. Hiekkapoukama kallioniemen tyvessä. Kuv. T-L. Soininen (neg. 109899)

Hoito ja kunto: Alkuperäisilassaan oleva hyväkuntoinen kohde. Alueen rantapuustoa voi hieman harventaa maiseman avartumiseksi. Muutoin alue ei kaipaa hoitoa. Muinaisjännös on rajattu pintapoimimalla ja koekuopin. Kohdetta ei ole merkitty maastoon. **Ks. myös kohta: ympäristö**

Tila- ja omistajatiedot: Pättiniemi 2:599, omistaja Metsä-Serla Oy, PL 105, 35801 Mänttä

Kiinteistötunnus: 506-402-0002-0599

Aiemmat tiedot: -

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt 1997: KM 30787:1-4; kvartsi-iskoksia. Artefakteja pintapoimittiin rantaviivalta; sekä kuivalta maalta, että veden alta. Yhdestä koekuopasta tuli kvartsi-iskos. Rantaviiva-alueelle jätettiin kvartsi-iskoksia helpottamaan myöhempää orientoitumista.

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, ote rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit: 109898-109899

KMDiat: 38659

Kohteen kuvaus: Kuoreveteen kuuluvan Savonselän Kaijanlahden SE-rannalla oleva pieni kivikautinen asuinpaikka, joka sijoittuu länteen pistävän kallioniemen nokan molemmin puolin. Niemen S-puolella on kivikkoinen SW-ranta ja Savonselän 200 m leveä kapeikko. Tältä SW-rannalta (löytöalue 1) löytyy runsaasti sekä hyvää että huonoa kvartssia (21 kvartsi-iskosta, KM 30787:2 ainakin yhdessä retusointia). Kallioniemen N-puolella on pieni, n. 25 leveä, länteen avautuva hiekkapoukama, (löytöalue 2) josta löytyy myös kvartssia (8 kvartsi-iskosta, KM 30787:3). Hiekkapoukamassa kvartssia löytyy kuivalta maalta ja veden alta vielä n. 2-3 m päässä rannasta, n. 15 cm syvyydestä rantavedestä. Pohjoisin artefakti löytyi n. 10 m hiekkapoukamasta pohjoiseen, hiekkapoukaman luoteispuolella olevan pikkusaaren itäpuolelta. Löytöalueella 1, SW-kivikkorannassa löytöjä on vain kuivalta maalta, soraiselta kivikolta. Hiekkapoukaman hiekka on hienoa ja kiviä on jossakin vaiheessa raivattu poukaman reunoille. Asuinpaikka-alue alkaa alueella 2 vesirajan alapuolelta n. 98 m mpy, n. 2-3 m päässä rantaviivasta ja ulottuu pintapoimintalöytöjen ja koekuopan 1 perusteella hiekkapoukamasta itään ainakin 4-5 m päähän rannasta. Rantaviiva-alueelle jätettiin kvartsi-iskoksia helpottamaan myöhempää orientoitumista.

Alue pintapoimittiin rantakaistaleelta, kuivalta maalta sekä vedestä. Alueen 1 itäpuolella, n. 4 m päässä rannasta oli puunkaato, joka myös pintapoimittiin. Ranta-alueen itäpuolelle tehtiin 2 koekuoppaa intuitiivisesti potentiaalsiin paikkoihin n. 100 m rantaterassille tarkoituksena rajata asuinpaikkaa kuivan maan osalta. Toisesta koekuopasta tuli kvartsi-iskos 10-20 cm syvyydestä. Asuinpaikkakerros alkaa kuivan maan puolella siis melko pinnassa. Maaperä kuivalla maalla on hiekkaa ja silttiä, myös alueen 1 kivikkoisen rannan itäpuolella.

Hietalahden [1] asuinpaikkaa oli käytetty ainakin tyypillisen kampakeramiikan aikana ja Kaijanlahti on osittain samalla rantapintatasolla Hietalahden kanssa, n. 1,3 km:n päässä siitä. Kaijanlahti saattaa siis olla samanaikainen Hietalahden kanssa ja mahdollisesti Hietalahden väestön käyttämä lyhytaikaisempi pyyntipaikka, esim. Mäntän kosken alapuolinen salmikalastuspaikka, kuten myös kohteet Kotkansalmi [2], Pieskansaari [3] ja Pättiniemi [5].

Ympäristö: Kaijanlahden asuinpaikka sijaitsee Kuoreveteen kuuluvan Savonselän 200 m leveän kapeikon NE-rannalla puolin, Mäntän kosken alajuoksulla n. 1,8 km koskesta lounaaseen. Kohde sijaitsee tyypillisellä paikalla; niemessä, hyvän kalastuspaikan, Savonselän kapeikon äärellä. Ranta on rakentamatonta aina Hietalahteen [1] ja Pättiniemeen [5] saakka. Vilppulan ja Mäntän välinen raja kulkee lounaassa n. 80 m päässä kivikautisesta asuinpaikasta. Maasto on kallioista ja kuusikkoista vanhaa metsää. SW-ranta (alue 1) on kivinen ja sorainen. Niemennokan pohjoispuolella oleva poukama (alue 2) on hienoa hiekkaa. Rannantakainen maasto on maaperältään hiekkaa ja silttiä. Alueen 1 ja 2 välissä on kallioniemi, paikan NE-puolella kohoaa loivarinteinen mäki n. 200 m päässä 120 m mpy. Kaijanlahti itse on n. 200 m leveä ja sen pohjukasta lienee kulkenut joskus kapea vesiyhteys Mäntänlahteen erottaen Pättiniemen kärjen saareksi. Kaijanlahdesta n. 900 m itään sijaitsee Mäntän ravirata ja ampumarata.

Laajuus: n. 40 m x 90 m = 3600 m². Alueeseen on sisällytetty vedenalaista muinaisjäätännösalueetta 10 m:n leveydeltä rantaviivalla. Laajuus on arvioitu pintapoiminnan sekä 2 koekuopan, tuulenskaataman puun rikkoman maanpinnan pintapoiminnan sekä alueen topografian perusteella. Laajuudessa on huomioitu suoja-alue mantereen ja järven puolella.

Ehdotus suoja-alueeksi: ks. ed: rantakaistaleen suojaaminen keskimäärin 10 m leveydeltä, S- ja N-päissä lakisääteinen suoja-alue. Pikkusaari on hyvä ottaa mukaan suojelualueeseen sillä se on muodostanut ympäristöllisesti yhtenäisen alueen asuinpaikan kanssa ja liittynyt todennäköisesti asuinpaikalta käsin harjoitettuun pyyntistrategiaan.

Suojelutoimenpiteet: ei kenttätyövaiheessa

Luokitusehdotus: 2; miljööltään autenttisena säilynyt ehjä, kivikautinen asuin/pyyntipaikka

Havaintomahdollisuudet: Havaintomahdollisuudet hyvät asuinpaikan vedenalaisten osien havaitsemiseen sillä veden pinta oli n. 20 cm tavanomaista alempana. Vedenalaiset asuinpaikan osat ovat parhaiten näkyvissä syksyllä, matalan veden aikana.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: Ei tiedossa.

Lähilöytöjä: Kivikautiset asuinpaikat: Hietalahti [1] 1,3 km SE, Kotkansalmi [2] 1,8 km SE, Pieskansaari [3] 1,5 km NW ja Pättiniemi [5] 800 m NW.

Jatkotoimenpiteitä: -

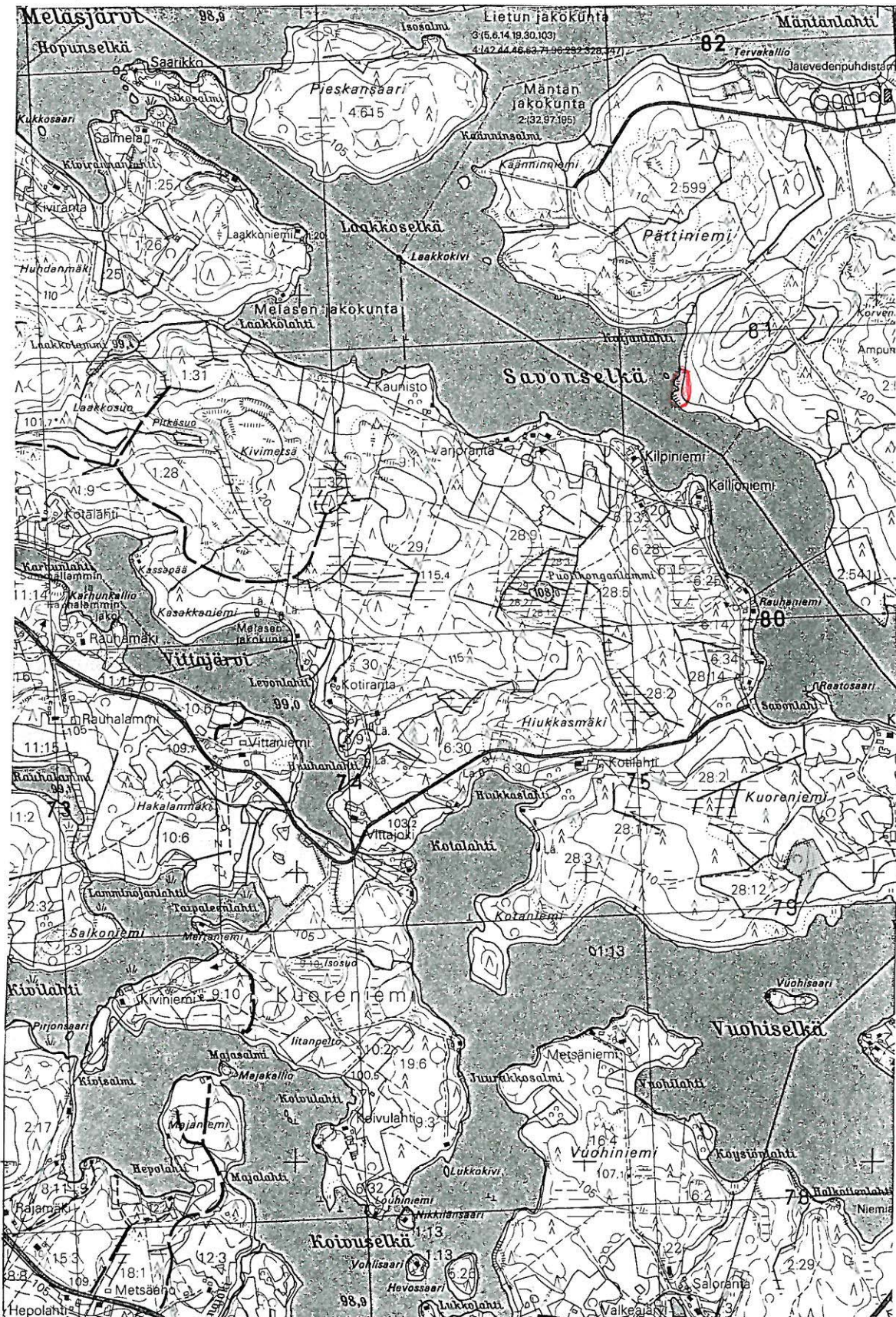
Koekuopat:

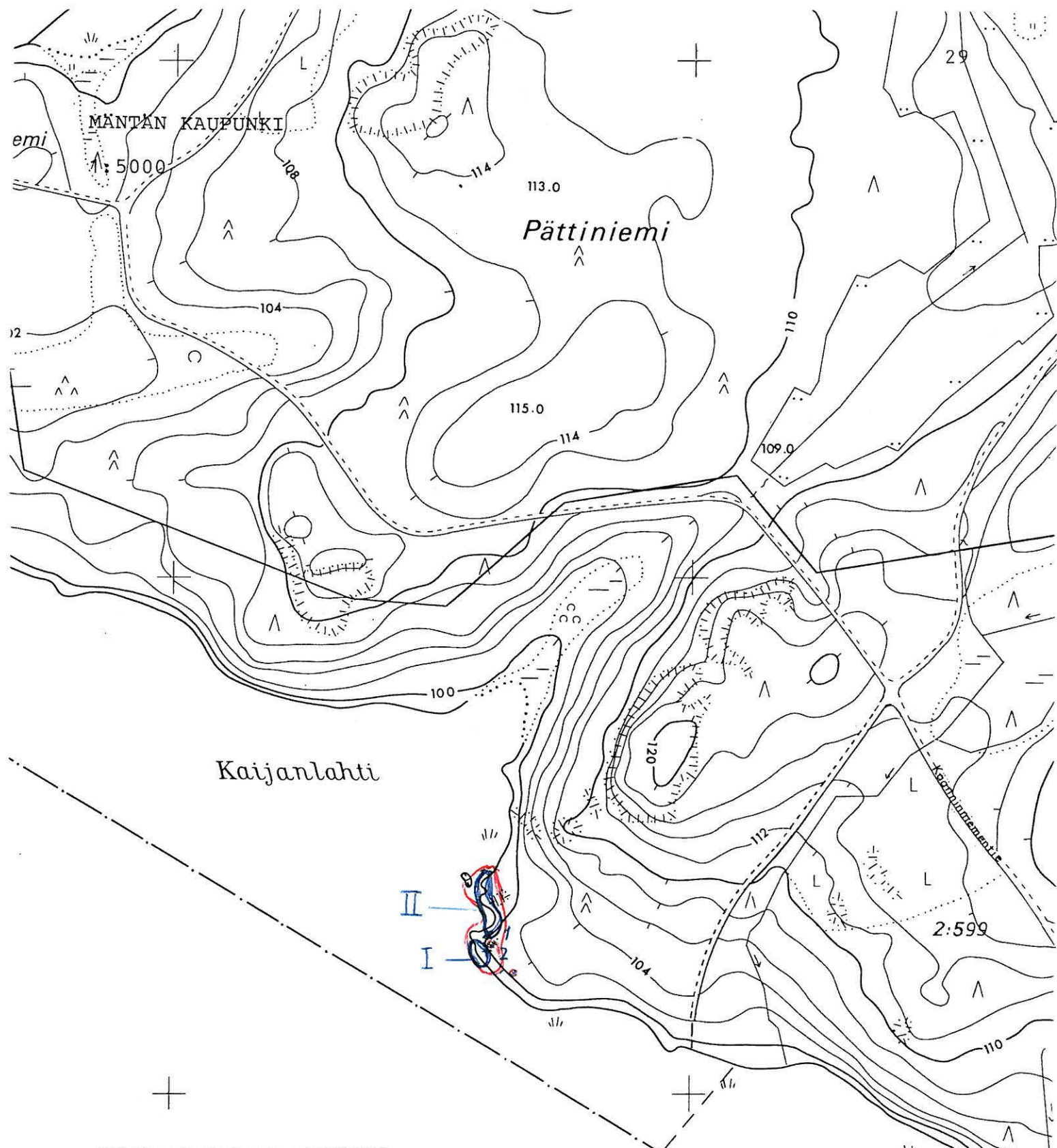
KK 1. N. 4 m hiekkapoukaman (alue 2) S-reunasta etelään, kuusimetsässä n. 100 m mpy. Turve 0-10 cm, 10-20 kohtalaisesti hiiltä ja harmaata hiekkaa, josta yksi kvartsi-iskos (KM 30787:1), n. 20/25 cm syvyydessä alkaa kallio, jonka päällä n. 20 cm syvyydessä n. 30 x 15 cm suuruinen kivi.

KK 2. Noin 7 m kivikkoisesta SW-rannasta (alue 1) pohjoiseen, kallionotkelmassa. 0-7 cm turve, n. 5 cm syvyydestä huono kvartsi, n. 7 cm lähtien harmaa siltti ja runsaasti halk. 20 x 20 cm suuruisia kiviä, mutta ei hiiltä. Osa kivistä purettiin 30 cm syvyyteen saakka, jossa tuli vastaan puhtaalta näyttävä siltti. Ei esihistoriaan varmuudella viittaavia löytöjä.

Ote peruskartasta 1:20 000, 2231 11 LAHDENKYLÄ (Hki 1988)

Keskipiste: x = 6878 62-71 y = 2532 26-31 z = 98-100 m mpy

 = kivikautinen asuinpaikka-alue

Mäntän arkeologinen inventointi 1997
Mänttä, Keuruu, Kaijanlahti [4]
 Ote rekisterikartasta 1:5000

- = kivikautinen asuinpaikka
- 1 × = koekuoppa ja sen numero
- ⊗ = lapionpisto
- I — = löytöalue ja sen numero

Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6.

Savonselkä

4.1.5. Pättiniemi [5], kivi­kautinen asuin­paikka

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Pättiniemi

Kohteen laji: kivi­kautinen asuin­paikka

Ajoitus: kivi­kausi

Luokka: 2

Tarkastus: Tuija-Liisa Soininen 14-15.10.1997, inventointiryhmässä V. Adel ja Tapani Koiranen

Sijainti: PK 2231 11 LAHDENKYLÄ, Keskipiste: $x = 6879\ 22$ $y = 2531\ 70$ $z = 98-100$ m
mpy (N-reuna $x = 6879\ 30$ $y = 2531\ 66$ S-reuna $x = 6879\ 19$ $y = 2531\ 715$)

Kohde sijaitsee Mäntän aluesairaalasta 2,1 km luoteeseen

Hoito ja kunto: Alkuperäistilassaan oleva hyväkuntoinen kohde, jota nykyinen leiripaikkakäyttö on voinut jonkin verran rikkoa. Alueen rantapuustoa voi hieman harventaa maiseman avartumiseksi. Muutoin alue ei kaipaa hoitoa. Muinaisjäännös on rajattu pintapoimimalla ja koekuopin. Kohdetta ei ole merkitty maastoon. **Ks. myös kohta: ympäristö**

Pättiniemen kivi­kautista asuin­paikkaa. Edessä nykyinen leiripaikka. Kuv. T-L. Soininen (neg. 109896)

Tila- ja omistajatiedot: Pättiniemi 2:599, omistaja Metsä-Serla Oy, PL 105, 35801 Mänttä
Kiinteistötunnus: 506-402-0002-0599

Aiemmat tiedot: -

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt 1997: KM 30788:1-3; hioimen katkelma ja kvartsi-iskoksia. Artefaktit pintapoisesti rantaviivalta; sekä kuivalta maalta, että veden alta.

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, ote rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit:109896-109897

KMDiat:38660-38661

Kohteen kuvaus: Kuoreveteen kuuluvan Laakkoselän itärannalla oleva, länteen antava kivikautinen pyyntipaikka Käänninsalmen kapeikon tuntumassa. Asuinpaikka sijoittuu länteen pistävän kallioniemen nokkaan ja sen molemmin puolin. Paikalla on nykyisinkin hyvä, käytössä oleva leiripaikka. Rannalta löytyy kvartsi-iskoksia, myös niemen kallioisesta nokasta, veden alta, kivikosta. Löydöt alkavat veden alta 2-3 m päässä rantaviivasta, n. 10-15 cm syvyydestä 98 m mpy ja jatkuvat kuivalle maalle yhden pintapoisuuden perusteella ainakin n. 15 m päähän rantaviivasta n. 101 m mpy. Ranta on osittain hiekkaperäistä erityisesti niemenokan eteläpuolella. Varsinaista hiekkarantaa ei ole kuitenkaan raivattu kivistä. Niemenokan pohjoispuolella ranta muuttuu saviseksi. Kuivan maan puolella koekuopissa esiintyy puhdasta tai hieman savensekaista hiekkaa. Löytöjen perusteella toiminta-alueen pituus on mutkittavaa rantaviivaa seuraten noin 150 m.

Alue pintapoisesti rantakaistaleelta, kuivalta maalta sekä vedestä. Niemenokan S-puolisen lahden itäpuolella oli noin 15 m päässä rantaviivasta myös puunkaaton rikkomaa maannosta, joka pintapoisesti. Niemenokan takaiseen maastoon tehtiin 2 koekuoppaa intuitiivisesti potentiaalisiin paikkoihin n. 100 m rantaterassille tarkoituksena rajata asuinpaikkaa kuivan maan osalta. Koekuopista ei tullut mitään varmasti esihistoriaan viittaavaa. Niemen S-puoleisesta lahdesta poimittiin hioimen katkelma (KM 30788:1) ja 4 kvartsi-iskosta (KM 39788:2). Niemen pohjoispuolelta poimittiin yksi hyvältä näyttänyt kvartsi, jota luettelointivaiheessa ei kuitenkaan otettu talteen. Muutenkaan kaikki iskoksia ei otettu talteen, vaan jätettiin asuinpaikalle vastaisen orientoitumisen helpottamiseksi. Lisäksi tuulen kaataman puun juuristoalueelta, n. 50 m niemen kallionokasta itäkaakkoon, 15 m päässä rantaviivasta, n. 101 m mpy poimittiin yksi kvartsi-iskos (KM 30788:3)

Hietalahden [1] asuinpaikkaa oli käytetty ainakin tyypillisen kampakeramiikan aikana ja Pättiniemi on osittain samalla rantapintatasolla Hietalahden kanssa, n. 2,2 km:n päässä siitä. Pättiniemi saattaa siis olla samanaikainen Hietalahden kanssa ja mahdollisesti Hietalahden väestön käyttämä lyhytaikaisempi pyyntipaikka, esim. Mäntän kosken alapuolinen salmikalastuspaikka kuten myös kohteet Kotkansalmi [2], Pieskansaari [3] ja Kaijanlahti [4]. Käänninsalmi, jonka läheisyydessä Pättiniemen asuinpaikka on, lienee erittäin hyvä kalastuspaikka (**ks. ympäristö**).

Ympäristö: Kuoreveteen kuuluvan Laakkoselän itärannalla, Käänninsalmen tuntumassa oleva kallioinen niemi, jossa nykyään leiripaikka. Pättiniemi sijaitsee länteen pistävän kallioniemessä ja sen molemmin puolin. Kohde sijaitsee vain 240 m Pieskansaaresta (jolla sijaitsee kohde [3]) kaakkoon. Pättiniemen ja Pieskansaaren väliin jää Käänninsalmen kapeikko, joka on vain 2 km päässä Mäntän koskesta. Pieskansaari toimii kosken alajuoksulla eräänlaisena vedenjakajana, joka jakaa koskesta tulevan veden kahden kapeikon, pohjoispuolisen Isosalmen ja kaakkoispuolisen Käänninsalmen kautta kahteen eri vesistöön. Tämän vuoksi Käänninsalmi lienee ollut aina hyvä kalastuspaikka. Asuinpaikan W-puolella on myös runsaasti karikkoa, mikä veden ollessa alempana on voinut olla kalastuksen kannalta suotuisaa. Pättiniemen asuinpaikka sijaitsee länteen pistävän kallioniemen nokassa ja sen molemmin puolin. Alueen pohjoispuolella ei ole välitöntä tuulensuojaa, idässä ja koillisessa vasta n. 300 m päässä alkaa kohota laajahko mäki n. 115 m mpy. Ranta on rakentamatonta aina Hietalahden [1] ja Kaijanlahden [5] saakka. Vilppulan ja Mäntän välinen raja kulkee lounaassa n. 280 m päässä kivikautisesta asuinpaikasta. Maasto on kallioista sekametsää. Asuinpaikan itä- ja kaakkoispuolella on lehtimetsää kasvava tasainen

kosteikko.

Laajuus: n. 110 m x 60 m = 6600 m². Alueeseen on sisällytetty vedenalaista muinaisjäännösalueetta 10 m:n leveydeltä rantaviivalla. Laajuus on arvioitu pintapöiminnan sekä 2 koekuopan, tuulenkaataman puun rikkoman maanpinnan pintapöiminnan sekä alueen topografian perusteella. Laajuudessa on huomioitu suoja-alue mantereen ja järven puolella.

Ehdotus suoja-alueeksi: ks. ed: rantakaistaleen suojaaminen keskimäärin 10 m leveydeltä, S- ja N-päissä lakisääteinen suoja-alue.

Suojelutoimenpiteet: ei kenttätyövaiheessa

Luokitusehdotus: 2; miljööltään autenttisenä säilynyt ehjä, kivikautinen asuin/pyyntipaikka

Havaintomahdollisuudet: Havaintomahdollisuudet hyvät asuinpaikan vedenalaisten osien havaitsemiseen sillä veden pinta oli n. 20 cm tavanomaista alempana. Vedenalaiset asuinpaikan osat ovat parhaiten näkyvissä syksyllä, matalan veden aikana.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: Ei ole tiedossa.

Lähilöytöjä: Kivikautiset asuinpaikat: Hietalahti [1] 2,2 km > SE, Kotkansalmi [2] 2,7 km > SE, Pieskansaari [3] 600 m > WNW ja Kaijanlahti [4] 800 m > SE.

Jatkotoimenpiteitä: -

Huomautuksia: 50 m päässä asuinpaikasta pohjoisluoteeseen on halkaisijaltaan 10 m laaja kallioperäinen pikkusaari, johon on Käänninniemenstä maayhteys. Kallion N-puolella oli kalliiossa halk. n. 20 cm laaja, 15 cm syvä kolo, jossa oli aikuisen nyrkin kokoinen pyöreä kivi. Kiven alla oli kvartsi, hyvää kivilajia, mutta vain osa sivuista oli teräväkulmaisia. Inventoija otti mainitun nyrkin kokoisen kiven ja löi sillä kvartsia, mistä syntyi kymmeniä hyviä kvartsi-iskoksia, samanlaisia, joita oli poimittu Pättiniemen asuinpaikalta. Syntyneet iskokset luonnollisesti hävitettiin.

Koekuopat:

KK 1. Noin 10 m kallionnokan itäkulmasta koilliseen, kalliiossa maastossa, mäntymetsää 0-8 cm turve, 8-15 cm keltainen hiekka, jossa kohtalaisesti hiiltä 15- harmaa, savensekainen siltti. Ei selvästi esihistoriaan liittyviä löytöjä. Hiili voi olla peräisin nykyisestä leiripaikkakäytöstä.

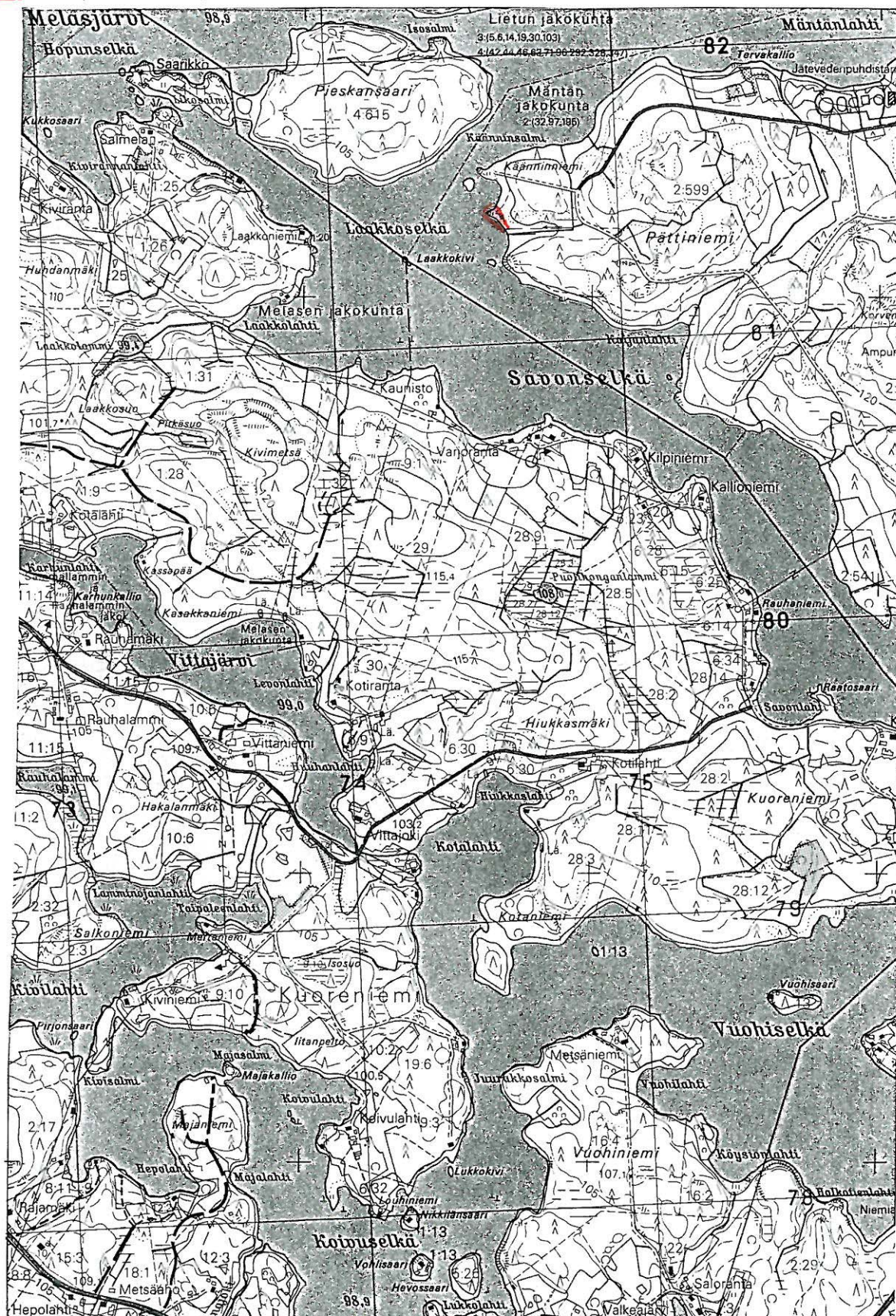
KK 2. Noin 10 m rannasta, n. 7 m kuopasta 1 pohjoiseen, loivalla SE-rinteellä, mäntymetsää, ympärillä kalliopaljastumia, nykyisellä leiripaikalla. 0-4 cm turve, 4-11 cm ruskehtavanharmaa savensekainen hiekka, 11-cm vaalea savi. Ei esihistoriaan liittyviä löytöjä.

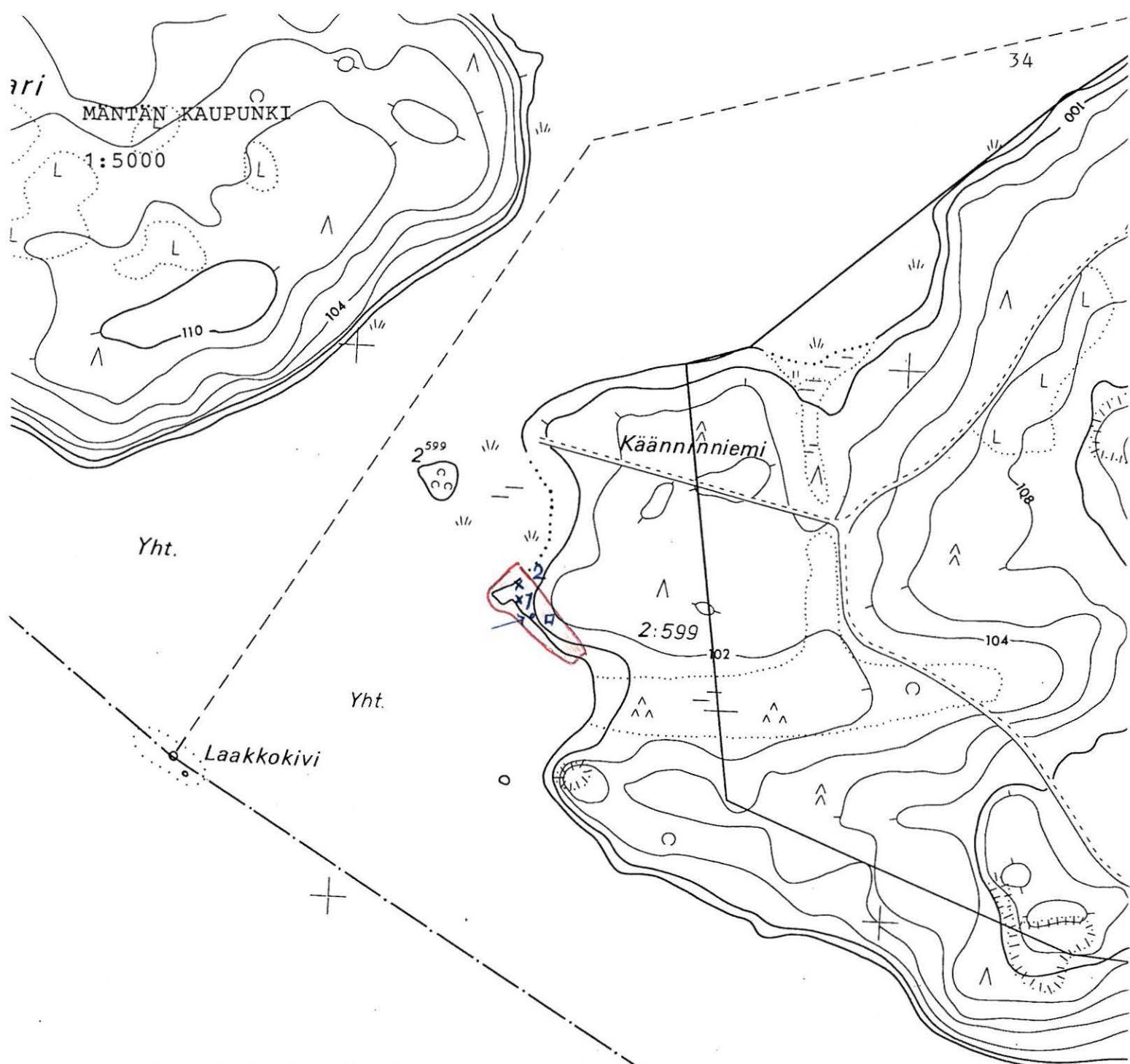
Mäntän arkeologinen inventointi 1997

Mänttä, Keuruu, Pättiniemi [5]

Ote peruskartasta 1:20 000, 2231 11 LAHDENKYLÄ (Hki 1988)

Keskipiste: x = 6879 22 y = 2531 70 z = 98-100 m mpy

 = kivikautinen asuinpaikka-alue

Mäntän arkeologinen inventointi 1997

Mänttä, Keuruu, Pättiniemi [5]

Ote rekisterikartasta 1:5000

- = kivikautinen asuinpaikka
- 1 x = koekuoppa ja sen numero
- D = tuulenskaato kalliolla
- c = hioimen katkelma KM 30788:1

Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.5.

4.1.6. Hiekkaniemi [6], kivikautinen asuinpaikka

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Hiekkaniemi

Kohteen laji: kivikautinen asuinpaikka

Ajoitus: kivikausi

Luokka: 1 (alue 1) ja 2 (alueesta 1 kaakkoon: alueet 2-4)

Tarkastus: Tuija-Liisa Soininen 30.9.1997, inventointiryhmässä mukana Tapani Koironen, Anja Pitkänen

Sijainti: PK 2231 12 MÄNTTÄ, Keskipiste: $x = 6884\ 79$ $y = 2532\ 57$ $z = 106-115$ m mpy
(N-piste $x = 6884\ 86$ $y = 2532\ 47$ S-reuna $x = 6884\ 76$ $y = 2532\ 60$)

Kohde sijaitsee 4,6 km Mäntän kirkosta pohjoiseen

Mahdollinen asumuspainanne Hiekkaniemen kivikautisella asuinpaikalla. Kuv. T-L. Soininen (neg. 109887)

Hoito ja kunto: Osittain soranoton tuhoama kivikautinen asuinpaikka-alue, jossa on miljööltään alkuperäisenä säilyneitä arvokkaita osia. Löytöalueella 1 sijaitseva maanpinnantasainen liesi olisi tutkittava sillä se voi rikkoutua nykyisen leiripaikkakäytön vuoksi. Myös saman alueen mahdollinen asumuspainanne ympäröivine asuinalueineen olisi hyvä tutkia sillä vilkas retkeilykäyttö ja eroosiolle arka maasto ovat uhkatekijöitä säilyvyydelle. Erityisesti alueen 1 S-rinteelle valuu jatkuvasti löytöjä, joista esimerkiksi keramiikka musertuu pieniksi muruiksi retkeilijöiden jaloissa. Retkeilijät ovat jättäneet jälkeensä myös runsaasti roskaa, joka tulisi siivota. Muutoin alue on hiekkakangasmaastoa, joka ei kaipaa hoitoa. Muinaisjäännös on rajattu pintapoimimalla ja soraleikkausten havainnoinnin perusteella. Kohdetta ei ole merkitty maastoon.

Ks. myös kohta: ympäristö

Tila- ja omistajatiedot: Lietunsalo 19:32, omistaja Metsä-Serla Oy. PL 105, 35801 Mänttä.

Kiinteistötunnus: 506-402-0019-0032

Aiemmat tiedot: -

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt 1997: KM 30789:1-14; saviastianpaloja, hioin, kvartsi-, pii- ja kivilaji-iskoksia, palanutta luuta, palanutta savea. Alueella on todella runsaasti löytöjä pinnassa. Näistä vain osa poimittiin talteen. Artefakteja pintapoimittiin vain kuivalta maalta neljältä löytöalueelta, jotka olivat jääneet jäljelle soranotosta.

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, ote rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit: 109881-109887

KMDiat: 38641-38648

Kohteen kuvaus: Keurusveteen kuuluvan Lyhdeselän itärannalla etelään ja lounaaseen viettävä lämmin hiekkaperäinen alue, josta pistää länteen tasapohjainen pieni niemennokka. Vastapäiselle rannalle on matkaa 600 m. Kivikautista asuinpaikkaa on osittain rikkottuna jäljellä noin 130-140 m niemennokasta kaakkoon ja n. 30 m pohjoiseen pituisella alueella noin 107-115 m mpy korkeudella, noin 10-40 m päässä rantaviivasta. Asuinpaikka-alueesta voidaan erottaa neljä eri löytöaluetta, jotka ovat jääneet jäljelle aluetta pirstoneesta soranotosta. Niemennokassa on jäljellä ydinnosa (alue 1) paljon käytetystä kivikautisesta asuinpaikasta. Löytöalueet 2-4 ovat koskemattomasta maasta koostuvia saarekkeitä soranottoalueiden välissä ja reunoilla.

Löytöalue 1: Noin 35 x 30 m laaja tasanne niemennokassa, 10-15 m päässä rantaviivasta n. 108 m mpy, josta löytöjä valuu hiekkaisella etelärinteellä rantaviivaa (n. 105 m mpy) kohden. Tasanteella on halkaisijaltaan n. 5 x 5 m laaja ja n. 15 cm syvä pyöreähkö painanne, joka saattaa olla asumuspainanne. Siihen ei tehty koekuoppaa. Painanteesta n. 5 m etelään on maanpinnantasainen liesi, halkaisijaltaan n. 1 x 1 m, johon ei myöskään tehty koekuoppaa. Siitä n. 4 m itään on toinen liesi, joka on selvästi maan pinnan yläpuolella ja on ollut nykyisessä leirikäytössä. Löytöjä oli nähtävissä erityisesti tasanteen luontaisella S-rinteellä (n. 107 m mpy) ja tasanteen E-leikkauksessa, joka on syntynyt soranoton seurauksena. S-rinteeltä poimittiin mm. hioin (KM 30789:1), saviastianpaloja, joissa oli kampaleimaa (19 palaa, KM 30789:2), kvartsi-iskoksia (16 kpl, KM 30789:4), kivilaji-iskoksia (1 kpl, KM 30789:5), vaaleanharmaita pii-iskoksia (3 kpl, KM 30789:3), isoja palaneen luun kappaleita (5 kpl, KM 30789:6) ja palanutta savea (3 kpl, KM 30789:7). Keramiikanpalat olivat pieniksi murentuneita ja niistä oli useimmiten toinen pinta kadonnut (tarkista!). Asuinpaikalla esiintyvät palaneet luut olivat kookkaita ja niitä oli maastossa runsaasti. Vain osa löydöstöstä poimittiin talteen. Noin 10 metriä pitkässä E-leikkauksessa havaittiin punaruskeita, n. 10-15 cm paksuja kulttuurimaaläikkiä sekä hiiltä erityisesti n. 15-30 cm syvyyksissä. E-leikkauksesta poimittiin 8 kvartsi-iskosta (KM 30789:8) ja 9 palaneen luun kappaletta (KM 30789:9). Lisäksi löytöjä tuli takana olevalle mäelle johtavilta poluilta n. 115 m mpy korkeudelle saakka.

Löytöalue 2 sijaitsee n. 15 m alueen 1 E-reunasta itäkaakkoon; noin 5-10 m leveä pohjoiseen kapeneva alkuperäisen maan kieleke, jonka W-profiilista poimittiin palanutta luuta (8 kpl, KM 30789:10) ja pala palanutta savea (30789:11)

Löytöalue 3 sijaitsee noin 10 m alueesta 2 kaakkoon, (noin 80 m niemen nokasta kaakkoon). Se on epämuotoinen ja löytöaluetta 2 huomattavasti laajempi. Sen päältä kulkee polku asuinpaikan takana olevalle mäelle. Alueen W-leikkauksesta ja saarekkeen päältä idässä olevalle mäelle kulkevalta polulta otettiin talteen kvartsi-iskoksia (W-leikkaus, 2 kpl, KM 30789:12) (polulta, 2 kpl KM 30789:13)

Löytöalue 4, sijaitsee noin 130 m niemen nokasta kaakkoon. Sen soranoton rikkomasta W-reunasta poimittiin yksi kvartsi-iskos (KM 30789:14). Alue jatkuu vain osittain soranoton rikkomana kaakkoon lounaisrinteeltään jyrkentyvänä metsämaastona, josta ei enää havaita esihistoriallisia löytöjä.

Asuinpaikka-alueelle oli tehty maanomistajan puolesta koekuoppia alueelle 4 saakka tarkoituksena selvittää hiekkaluonnon rajat soranottoa varten. Näiden koekuoppien profiileita puhdistettiin ja tarkastettiin.

Niemennokan (alue 1) rantaa on raivattu kivistä joskus. Sekä rantaviivan N- että SE-reunassa on ihmisen tekemä n. 2-3 m leveä ja 5-6 m pitkä selälle kohdistuva kivrakennelma n. 105 m mpy, johon kivet on kerätty. Rantaviivan SE-reunassa oleva kiveys on suurempi kuin N-reunassa oleva. Kiveysten väliin jää noin 50 m pitkä kivetön, matalapohjainen hiekkaranta. Samanlaisia kiveyksiä on vesistöalueen nykyaikaisten kesämökkien rantaviivojen reunoissa.

Hiekkaniemi vaikuttaa Hietalahden ([1] asuinpaikan Mäntän kosken yläjuoksulla sijaitsevalta paralleelilta, joka löydöstön runsaudesta ja monipuolisuudesta, maaperän laadusta ja hyvästä tuulensuojasta päätellen on ollut kanta-asuinpaikka. Kenties Mäntän kosken läheisyydessä on ollut kaksi kanta-asuinpaikkaa; joiden luonnollinen pyyntireviirin raja on kulkenut Mäntänkoskessa. Näillä asuinpaikoilla; Hiekkaniemellä ja Hietalahdella on voinut olla samanaikaisia pyyntitukikohtia lähempänä Mäntänkoskea. Eräs Hiekkaniemeen liittyvä pyyntitukikohta on voinut olla samalla rantapintakorkeudella sijaitseva tuulinen Vuolleniemi [6] Mäntän kosken yläjuoksulla, vain kilometrin päässä Mäntänkoskesta. Alajuoksulla vastaavia Hietalahteen liittyviä pyyntitukikohtia saattaisivat olla Pieskansaari [3], Pättiniemi [5], Kaijanlahti [4] ja Kotkansalmi [2].

Ympäristö: Asuinpaikka sijaitsee Keurusveteen kuuluvan Lyhdeselän E-rannalla, länteen pistävässä Lietunsalon Hiekkaniemessä ja erityisesti sen itä- ja kaakkoispuolella, alkaen n. 106 m mpy (n. 1,5 m rantaviivaa korkammalta) ja jatkuen n. 115 m mpy. Kohde on Mäntän kosken yläjuoksulla n. 4,4 km koskesta pohjoiseen. Alueella ei ole kesämökkejä. Lähin rakennus on asumaton talo n. 800 m asuinpaikasta pohjoiskoilliseen. Maasto on hiekkakangasta, jossa kasvaa mäntymetsää. Niemenkärki on tasainen ja on ennen soranottoa muodostanut hieman laajemman tasanteen, joka on päättynyt takana olevan mäen alkaessa nousta jyrkästi itään. Tämä tasannealue on sopinut parhaiten asumuskäyttöön. Asuinpaikan itä- ja koillispuolella kohoaa siis jyrkästi korkea, n. 400 x 400 m laaja, melko tasalakinen mäki n. 139 m mpy korkeuteen. Mäen päälle, n. 100 m päähän asuinpaikasta koilliseen, on tehty soranottoa varten Lietunsalon läpi kulkeva yksityistie, joka tekee silmukan mäen päällä. Asuinpaikkaa on turmellut runsas soranotto, joka on vaurioittanut aluetta merkittävästi erityisesti löytöalueen 1 (niemenkärjen) ja korkean mäen välisellä alueella, mutta myös siten, että asuinpaikka-alue on pirstoutunut neljään, jäljelle jääneeseen osaan. Soranotto on tapahtunut asuinpaikan lähituntumassa mäntyjen koosta päätellen n. 40-50 vuotta sitten. Lietunsalossa on myös muita soranottoalueita; lähin n. 400 m asuinpaikasta koilliseen. Soranotosta huolimatta alueella 1 sekä rannan tuntumassa on säilynyt yhteys alkuperäiseen miljööseen järven kautta. Ranta on kovapohjaista hiekkarantaa. Asuinpaikan pohjoispuolella ranta muuttuu kivikkoisemmaksi. Rantaa edelleen löytöalueesta 4 kaakkoon päin mentäessä, idässä olevan mäen ja rannan väliin ei enää mahdu kunnollista, asuinkäyttöön sopivaa tasannetta, mikä antaa luonnollisen rajan asuinpaikan jatkumiseen tässä suunnassa. Alue on paikallisen väestön nykyään käyttämä, roskaisuudesta päätellen suosittu retkeily- ja uimapaikka.

Laajuus: Muinaisjäännösalueen laajuus, kun alueiden väliset sorakuopat lasketaan mukaan alueeseen on 7000 m² (n. 175 m x 40 m) Alue tulisi kuitenkin suojata koillisessa, kaakossa ja pohjoisessa siten, että jäljellä olevaa muinaisjäännösalueen, erityisesti niemennokan arvokkaan alueen muinaismiljöö ei entisestään pienentyisi. Laajuus on arvioitu pintapoitinnan, soraleikkausten tarkastelun sekä soranotossa tehtyjen koekuoppien profiileita puhdistamalla ja tutkimalla.

Ehdotus suoja-alueeksi: ks. ed: Suoja-alue tulisi ulottaa koillisessa mäen päälle saakka, vähintään sen olisi ulotuttava kuitenkin 120 m korkeuskäyrään saakka. Kaakossa olisi hyvä suojella koko lahti rakentamiselta, vähintään kuitenkin 30 m päähän saakka alueen 4 löytökohdista (130 m niemenkärjestä kaakkoon) eli 160 m päähän niemenkärjestä. Pohjoisessa tulisi katsoa, että alueen 1 (joka on mj-alueen pohjoinen reuna-alue) miljööseen ei tule lähelle rakentamista. Sen vuoksi ehdotan pohjoiseksi suoja-alueeksi 50 m niemenkärjestä pohjoiseen.

Suojelutoimenpiteet: ei kenttätyövaiheessa

Luokitusehdotus: Osittain tuhoutunut kivikautinen asuinpaikka-alue, jossa on miljööltään alkuperäisenä säilyneitä arvokkaita osia. Niemennokassa sijaitseva löytöalue 1 mahdollisine asumuspainanteineen ja liesineen on suojeluarvoltaan 1-luokan kohde, jolla on soranotosta huolimatta edelleen upea miljöö, jonka elementteinä ovat erityisesti tasainen niemenkärki, hieno hiekkaranta, järvi ja tuulilta suojaava mäki. Löytöalueet 2-4 ovat suojeluarvoltaan 2-luokan kohteita. Alue olisi kuitenkin pyrittävä säilyttämään rikkonaisuudestaan huolimatta kokonaisuutena, jotta alueen 1 miljöö ei entisestään turmeltuisi.

Havaintomahdollisuudet: hyvät.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: Ei ole tiedossa. Rauhoitusilmoitus tulisi kuitenkin lähettää pikaisesti mahdollisten uusien soranotto-suunnitelmien vuoksi.

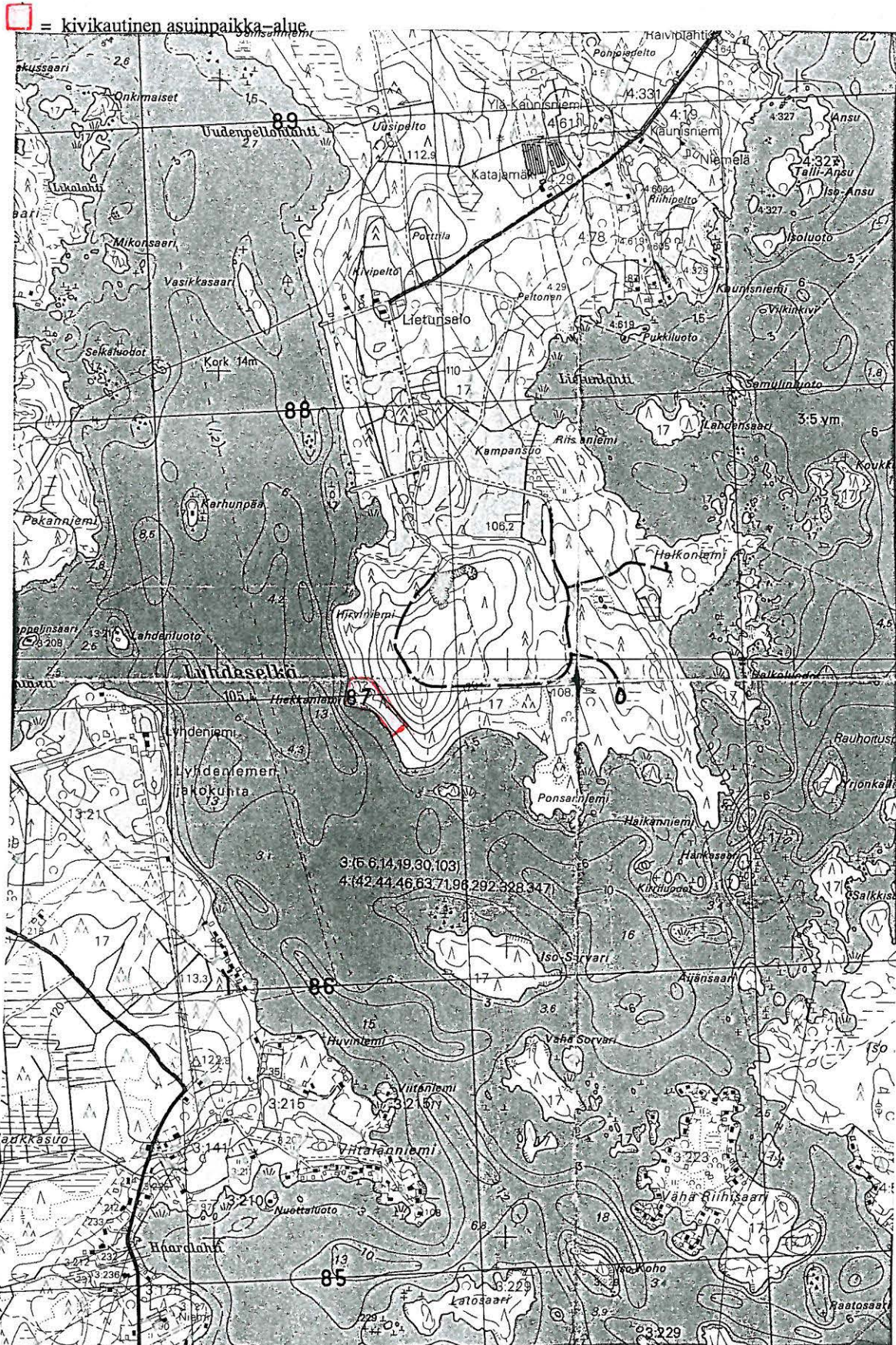
Lähilöytöjä: Kivikautinen kourutaltoa (KM 21125) Suorannan tilalta 2,6 km SSW. Kivikautiset asuinpaikat: Vuolleniemi [7] 3,8 km SSE, Kohosalmi [8] 5 km SE

Jatkotoimenpiteitä: Mikäli maanomistajalla on kaavoitustarpeita esim.

kesäasuntorakentamiseksi, muinaisjäännösalueen NE ja E-rajaa tulee etsiä vielä systemaattisella koekuopituksella. Lisäksi asuinpaikan maan pinnan yläpuolella näkyvät merkit (kuopanteet, liesi, rannanraivauskiveykset) sekä sorakuoppien rajat olisi pyrittävä kartoittamaan kunnollisesti mahdollisimman pian.

Muuta: Alueelta soraa otettaessa suuri määrä esihistoriallisia artefakteja on täytynyt tulla esiin. Jostain syystä niitä ei ole huomattu. Sora on Mäntän kaupungingeodeetti Markku Pohjan mukaan todennäköisesti kuljetettu Mäntän paperitehtaiden rakennustyömaalle. Pohjalta saatiin huhtikuussa 1998 myös tieto, jonka mukaan Hiekkaniemestä itään olevassa lahdessa on hienohiekkainen hiekkaranta, jota mäntäläiset kutsuvat Lietunhiekaksi. Jostakin syystä tällaista rantaa ei inventoinnin yhteydessä huomattu. Alue pyritään tarkastamaan täydennysinventointina vielä kenttätyökauden 1998 aikana.

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 12 MÄNTTÄ (Hki 1988), Keskipiste: x = 6884 79 y = 2532 57
z = 106-115 m mpy

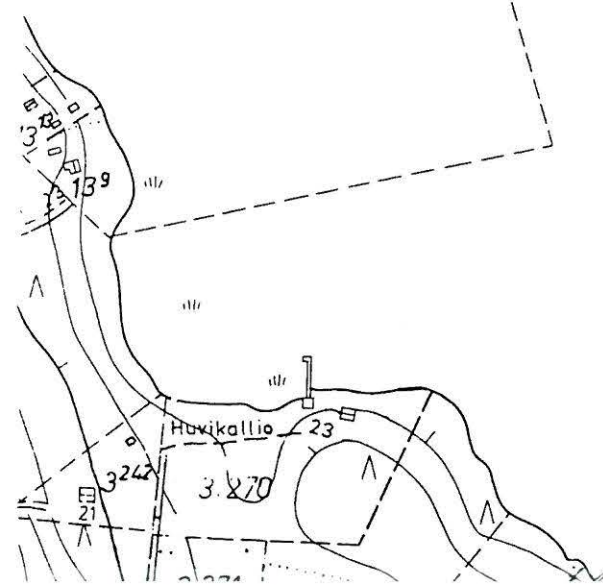
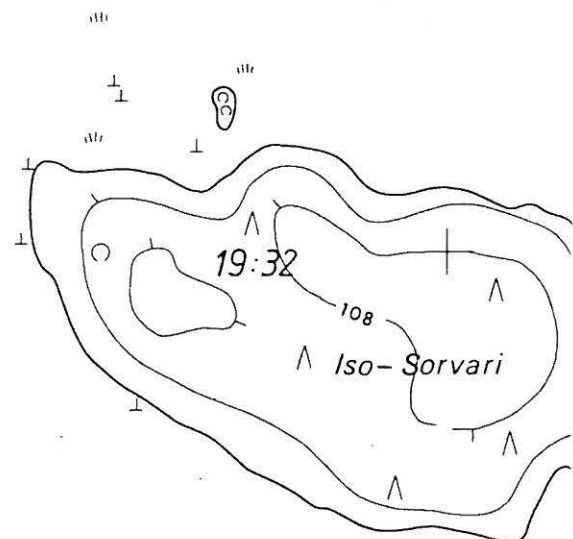
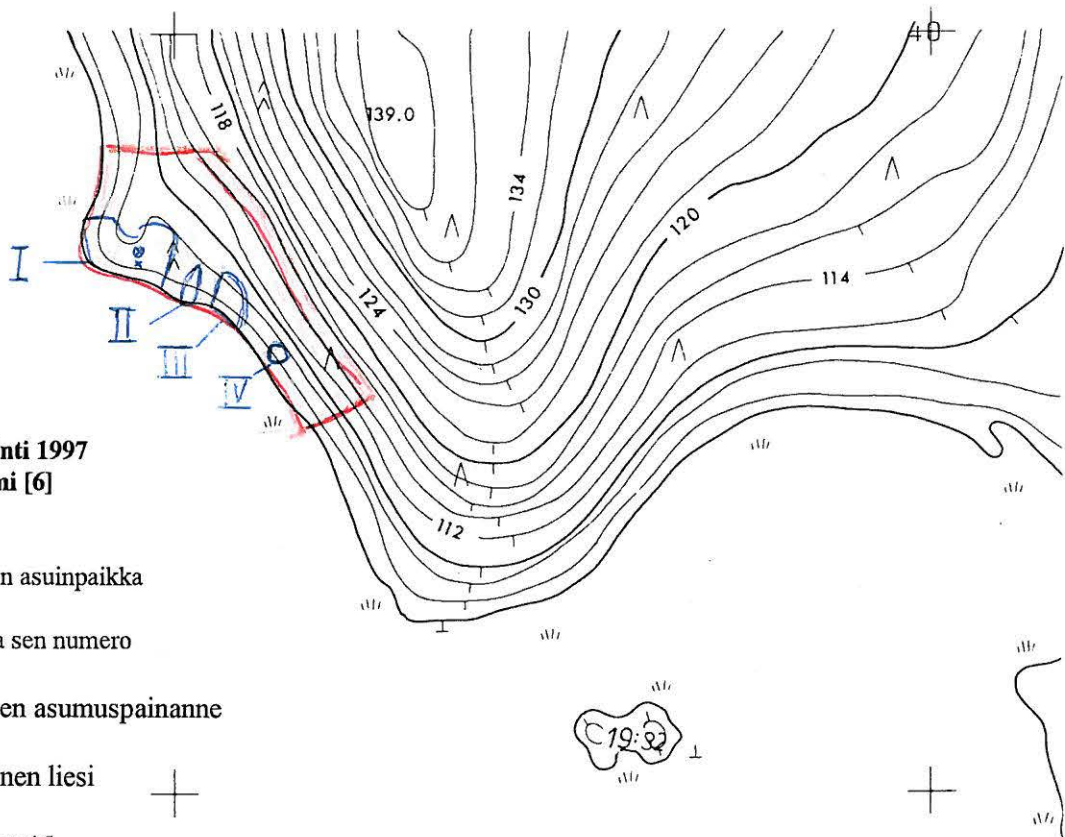
MÄNTÄN KAUPUNKI

1:5000

Mäntän arkeologinen inventointi 1997
Mänttä, Keuruu, Hiekkaniemi [6]
Ote rekisterikartasta 1:5000

- = kivikautinen asuinpaikka
- = löytöalue ja sen numero
- = mahdollinen asumuspainanne
- = maantasainen liesi

Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6.

4.1.7. Vuolleniemi [7], kivikautinen asuinpaikka historiallisen ajan asutuksen piirissä

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Vuolleniemi

Kohteen laji: kivikautinen asuinpaikka ja historiallisen ajan torppamiljöön jäänteet

Ajoitus: kivikausi + historiallinen aika

Luokka: 2

Tarkastus: Tuija-Liisa Soininen 8-9.10. ja 13.10.1997, inventointiryhmässä Vadim Adel, Tapani Koironen, Anja Pitkänen

Sijainti: PK 2231 12 MÄNTTÄ, Keskipiste: $x = 6881\ 36$ $y = 2534\ 26$ $z = 106-108$ m mpy. Kohde sijaitsee 1,7 km Mäntän kirkosta koilliseen

Vuolleniemen kivikautinen asuinpaikka niemessä, Vuollesalmen itärannalla. Oikealla Mäntän paperitehtaat. Kuv. T-L. Soininen (neg. 109905)

Hoito ja kunto: Kivikautinen asuinpaikka, jota on rikkonut historiallisen ajan asutus ja siihen liittynyt maatalous mataline ojineen ja kiviröykkiöineen. Kohde on pääosin kuitenkin alkuperäisessä tilassaan. Alueella ei ole välitöntä tuhoutumisvaaraa eikä näinollen tutkimustarvetta. Asuinpaikan maaperä on historiallisen ajan maataloustoimintojen vuoksi ilmeisen fosfaattipitoista, jonka johdosta asuinpaikka-alueen itäosissa kasvaa tiheää lehtipensastoa. Alueelle voitaisiin kohdistaa kokonaisvaltaista hoitoa, jossa huomioitaisiin myös historiallisen ajan röykkiöiden ja rakenteiden hoito. Tällöin kivirakenteet ja ojat tulisi paljastaa kasvillisuudesta. Tämä tekisi myös kivikautisen asuinpaikan miljöön avoimemmaksi. Muinaisjäännös on rajattu koekuopittamalla ja ranta-alueiden pintapoiminnalla. Kohdetta ei ole merkitty maastoon. **Ks. myös kohta: ympäristö**

Tila- ja omistajatiedot: Mänttä 2:708, omistaja Metsä-Serla Oy. PL 105, 35801 Mänttä.

Kiinteistötunnus: 506-402-0002-0708

Aiemmat tiedot: -

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt 1997: KM 30790:1-12; kvartsi-iskoksia, palanutta luuta ja palanutta savea. Löydöt ovat pääosin peräisin koekuopista.

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, ote rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit: 109907-109910

KMDiat:38649-38654

Kohteen kuvaus: Vuolleniemen loivalla S-rinteellä kivikautinen asuinpaikka n. 80 m leveän Keurusveteen kuuluvan Vuollesalmen E-rannalla välittömästi Mäntän kosken tuntumassa sen yläjuoksulla. Asuinpaikka on vähintään 70 x 70 m laaja, Vuolleniemen kärjen tuntumaan sijoittuva kivikautinen kalastuspaikka n. 106,5-108 m mpy. kausiasuinpaikkaluonteeseen viittaa se, että asuinpaikalla ei ole juuri tuulensuojaa pohjoisessa, jossa alkavat laajat, Keurusveteen kuuluvat järvenselät. Asuinpaikka sijaitsee hiekkamaalla, jossa löytörikkain kerros on n. 20-25 cm syvyydessä harmaan hiekkamaan ja keltaisen hiekan rajalla. Alueelle kaivettiin 11 intuitiivista koekuoppaa. n. 10 m välein toisistaan n. 106-108 m mpy. Koekuoppia tehtiin niemen kärkeen n. 10 m välein toisistaan sekä niemenkärjestä 350 m kaakkoon käsittävälle eteläiselle rantakaistaleelle harvahkoon, n. 106-108 m mpy. Viidessä koekuopassa oli esihistoriaan viittaavia löytöjä: kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta. Nämä koekuopat sijaitsivat Vuolleniemen kärjestä 100 m itään käsittävällä alueella. Yhdestä koekuopasta tuli myös palanutta savea, mikä voisi viitata siihen, että paikalla oli pyyntitukikohta myös rautakaudella. Koekuopassa 2 saattoi olla näkyvissä lieden jäänteitä n. 20-30- cm syvyydessä: muutama kivi, hiilikeskittymä ja harmaaksi palanutta hiekkaa. Hiilen joukossa oli kuitenkin muutama puoliksi palanut puu, mikä viittaa tulenpidon resentiyyteen. Ranta-alueen pintapoiminnassa asuinpaikan lounaisrannalta löydettiin 2 kvartsi-iskosta (KM 30790:12).

Asuinpaikan lähempään historiaan liittyy se, että alueella on reilut satavuotta sitten maatalousasutusta. Mäntän kaupungingeodeetti Markku Pohjan tekemän selvityksen mukaan paikalla oli Mäntän taloon kuuluva Vuolleniemen torppa, joka löytyy kartasta ensimmäisen kerran v. 1888. Torppari Johan Viktor Julinin ja Mäntän tilan omistajan, Matti Sigfridinpojan välinen kontrahti on tehty 27.7.1887. Toisaalta Keuruun seurakunnan rippikirjoissa on jo v. 1850 maininta **Vuollieniemen** torpasta, joten alueella on voinut olla asutusta jo aiemmin.

Peruskartassa ei enää näy muistoa asutuksesta, mutta koekuopista löydetty lasi, posliini, punasavikeramiikka ja tiili kertovat historiallisen ajan toiminnasta. Niemeä on myös raivattu kivistä, sitä on ojitettu ja ojia on täytetty kivillä. Kivillä on myös pengerrytetty korkeuskäyrän 106 m mpy mukaista rantaterassia erityisesti niemen pohjoisrannalla, mutta myös etelärannalla. Varmoja rakennuksen pohjia alueelta ei löydetty, mutta aluskasvillisuus esti paikoitellen maan pintakerrosten havainnoinnin. Lisäksi asuinpaikka-alueella ja sen itäpuolella on toistakymmentä erimuotoista, ihmisen tekemää kiviladalmia ja -röykkiötä (halkaisijaltaan 1-10 m), jotka vaikuttavat nuorehkoilta. Kiviröykkiöitä havaittiin varsin laajalla alueella, eniten niitä oli Vuolleniemen kärjen ja siitä 250 m itään välisellä alueella, ennen kuin maasto nousee

112 m korkeuskäyrän tasolle. Kahteen kiviröykkiöön (röykkiöt 1-2) tehtiin "koekuoppa" eli ne purettiin keskiosastaan pohjaan asti. Röykkiöstä 1 (kk 12) ei löytynyt mitään, röykkiöstä 2 (kk 13) löytyi II-IV kivikerroksesta tiiltä. IV kivikerroksen pohjalla oli peruskallio, jonka päällä 2 epämääräistä kvartssia ja mahdollinen palaneen luun kappale (ehkä nikama). Röykkiö vaikutti peltorauniolta, joka sijaitsee kivikautisella asuinpaikka-alueella. Kvartsit ja luu ovat voineet olla paikalla ennen röykkiön kasaamista. Lisäksi röykkiöiden 1-3 viereen tehtiin koekuopat: röykkiö 1 (kk 1), röykkiö 2 (kk 6), röykkiö 3 (kk 8), joista röykkiön 1 viereen tehdystä koekuopasta 1 tuli palanutta savea. Kiviladelmia ei kartoitettu röykkiöitä 1-3 lukuunottamatta.

Vuolleniemen kivikautinen asuinpaikka voi olla Hiekkaniemeen [6] liittyvä, samanaikainen pyyntitukikohta, koskikalastuspaikka.

Ympäristö: Vuolleniemen loivalla S-rinteellä, pääosin lehtimetsää kasvavassa tuoreessa kangasmetsässä, n. 106-108 m mpy sijaitseva kivikautinen salmiasuinpaikka alkuperäismiljöössään, n. 80 m leveän Vuollesalmen E-rannalla. Mäntän koski on vain 1,3 km Vuollesalmesta lounaaseen. Vuolleniemen N-puolella alkaa Vuolleselkä, joka kuuluu Keurusveteen. Asuinpaikka-alue on ollut 1800-luvulla historiallisen asutuksen piirissä, mistä (ks. ed.) on jäänteenä toistakymmentä eri muotoista ihmisen tekemää kiviröykkiötä tai -ladelmaa, oja sekä kivillä pengerrytetty niemen pohjois- ja osittain myös s-rantaterassi. Niemennokka on kalliota. Ranta on niemennokan ympäristössä kovapohjaista, hieman kivikkoista soraa. Noin 150 m niemennokasta kaakkoon ranta muuttuu huomattavasti kivikkoisemmaksi niin rantaviivalta kuin kuivan maan puoleltakin, mikä antaa viimeistään luonnollisen rajan kivikautiselle asuinpaikalle. Topografialtaan asuinpaikaksi parhaiten sopiva alue on niemen kärjessä olevalla 106 m rantaterassilla. Asuinpaikka sijaitsee hyvin loivalla S-rinteellä, mutta sillä ei ole juuri tuulensuojaa pohjoisessa. Koko Vuolleniemessä ei ole kesämökkirakentamista. Vuollesalmen länsirannalla, n. 150 m asuinpaikasta länteen on vanha kesämökki. Vuolleniemen kärjessä sijaitsee kivistä kasattu, valkoiseksi maalattu kummeli, jota käytettiin mittapisteenä koekuoppien paikkoja kiinnitettäessä

Laajuus: Kivikautisen asuinpaikan laajuus vähintään 70 x 70 m; n. 4900 m². Jos harkittaisiin alueen suojelemista kokonaisuutena, historiallisen ajan röykkiöt mukaanlukien, muinaismuistoalueen laajuudeksi tulisi 250 m x 150 m laaja alue, yht. n. 3,8 ha. Kivikautisen asuinpaikan laajuus on arvioitu pintapoiminnan, 11 koekuopan ja alueen topografian perusteella.

Ehdotus suoja-alueeksi: Suojeltava kivikautinen asuinpaikka-alue suoja-alueineen n. 100 m Vuolleniemen kärjestä itään 108 m:n korkeuskäyrälle saakka. Ks. myös ed., kohtaa Laajuus.

Suojelutoimenpiteet: ei kenttätyövaiheessa

Luokitusehdotus: 2, kivikautinen kausiasuinpaikka/pyyntitukikohta. Alkuperäinen miljöo lähes alkuperäisine rantaviivoineen tuo kohteelle lisäarvoa. Se voitaisiin esimerkkinä selkeästi koskea ja kapeaa salmea hyödyntävästä kalastustukikohdasta siirtää myös 1-luokkaan.

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: Ei tiedossa.

Lähilöytöjä: Kivikautinen kourutaltoa (KM 21125) 3 km WNW. Kivikautiset asuinpaikat: Kohosalmi [8] 1,5 km ESE, Hiekkaniemi [6] 3,8 km NNW

Jatkotoimenpiteitä: Mikäli maanomistajalla on kaavoitustarpeita esim. kesäasuntorakentamiseksi, muinaisjäännösalueen E-raja tulee etsiä systemaattisella koekuopituksella. Lisäksi historiallisen muinaisjäännöskannan suojelutarve tulisi ratkaista ja historiallisen ajan jäänteet (röykkiöt, ladelmat, ojat) kartoittaa.

Muuta: -

Koekuopat:

KK 1. 70 m kummelista suuntaan 120 gon., röykkiöstä 1 1,5 m itään, lehtimetsässä, kaatuneen puun juuristoalueella, josta oli repeytynyt n. 5-10 cm pintamaata pois.

0-35 cm humus, sen pintakerroksessa hiukan palanutta savea (KM 30790:1), 35-45 cm puhdas vaalea hietta/hiekka, 45-60 cm puhdas keltainen hiekka

KK 2. 30 m kummelista suuntaan 82 gon, n. 106-107 m mpy, lehtimetsässä, loivalla S-rinteellä, matkaa N-rantaan 25 m.

0-10 cm turve, jossa posliinia, punasavikeramiikkaa, 10-20 cm tumma, edellistä hiukan vaaleampi likainen hiekka, jossa punasavikeramiikkaa 10 kvartsi-iskosta (KM 30790:2), 4 kpl palanutta savea (KM 30790:5), n. 20 cm syv. isoja paloja hiiltä, 20-30 cm maa muuttuu punertavaksi hiekaksi, jossa 15 kvartsi-iskosta (KM 30790:3), 3 kpl palanutta luuta (KM 30790:4) ja nokea, n. 30 cm syv. palanutta maata ja muutama 15 x 15 cm suuruinen kiviä. Maassa on likamaaläikkiä punertavan hiekan ja harmaan, ehkä palaneen maan seassa. Kuopan SW-nurkkaan lapionpisto; n. 40 cm syv. alkaa puhtaampi sora. Kaivaminen lopetettiin, jotta ei rikottaisi mahdollista liettä. Kuopasta otettiin hiilinäyte, josta jälkitöissä löydettiin puoliksi palanutta puuta, mikä viittaa resenttiyyteen. Koekuoppa sijaitsee ilmeisesti vanhalla niityllä tai pellolla.

KK 3. 24 m kummelista suuntaan 95 gon, matkaa pohjoisrantaan n. 20 m, lehtimetsässä 106 m mpy 0-4 cm turve, 4-35 cm ruskehtavan tummanharmaa multa, josta 2 kvartsi-iskosta (KM 30790:6) ja palaneen luun pala (KM 30790:7), 35-40 cm valkoinen hiekka, 40-53 cm vaaleanruskea hiekka, 53-58 cm vaalea hiesu

KK 4. 16 m kummelista kummelista suuntaan 105 gon

0-6 cm turve, 6-20 cm ruskehtavan tummanharmaa multa, 20-35 cm vaalea hiesu ja kiviä. N-profiilissa multakerroksen alaosassa (n. 18 cm) katkonainen n. 1-1,5 paksu hiilikerros.

Ei esihistoriaan varmuudella viittaavia

KK 5. 45 m kummelista suuntaan 75 gon, 10,3 m koekuopasta 2 suuntaan 40 gon (NE), 0-15 cm turpeen sekainen hiekka, 15-25 cm vaaleampi harmaa hiekka, n. 25 cm - keltainen hiekka. Löydöt: 0-20 cm lasia, punasavikeramiikkaa, kuusi kvartsi-iskosta (KM 30790:8). Kuopan kaivaminen lopetettiin löytöjen vuoksi. Löytöjä eniten harmaan ja keltaisen hiekan rajalta, kulttuurikerros ehkä n. 15-25 cm syvyydessä.

KK 6. 61 m kummelista suuntaan 75 gon, etäisyys pohjoisrantaan 15 m, röykkiöstä 2 n. 1 m itään

0-20 cm humuksen sekaista hiekkaa, josta punasavikeramiikkaa, vähän tiiltä, kvartsi-iskos (KM 30790:9), 2 kpl palanutta savea (KM 30790:10) n. 20 cm syv. alkaa kallio.

KK 7. 76 m kummelista suuntaan 80 gon, etäisyys pohjoisrantaan 28 m, lehtimetsässä

0-15 cm humuksen sekainen hiekka, 15-25 cm punertava hiekka, n. 25 cm- vaalea sora

Löydöt: 0-20 cm posliinia, tiiltä, pieni, epämääräinen kvartsi

KK 8. 55 m kummelista suuntaan 92 gon, röykkiöstä 3 n. 0,5 m etelään, lehtimetsässä

(Röykkiö 3, halkaisija n. 3 x 3 m, korkeus n. 0,5 m, n. 56 m kummelista suuntaan 92 gon)

0-15 cm humuksen sekainen hiekka, 15-25 cm punertava hiekka, 25-vaalea sora ja sen alapuolella punertavaa hiekkaa. Ei esihistoriaan viittaavia löytöjä.

KK 9. Noin 320 m Vuolleniemen kärjestä itäkaakkoon, loivalla S-rinteellä, N. 30 m Vuolleniemen S-rannasta n. 106-107 m mpy kuusimetsässä. 0-16 cm turve, 6-30 cm vaalea soransekainen hiesu, 30-50 cm kellertävämpi sora. Ei esihistoriaan liittyviä löytöjä.

KK 10. Noin 200 m Vuolleniemen kärjestä itäkaakkoon, loiva S-rinne, n. 106-107 m mpy, kivikkoista maata, n. 20 cm S-rannasta pohjoiseen
0-15 cm humus ja turve, n. 15-25 cm punertava sora 25-33 cm vaaleampi punertava sora, 33- vaalea soransekainen siltti. Ei esihistoriaan liittyviä löytöjä.

KK 11. Noin 125 m Vuolleniemen kärjestä itäkaakkoon, harvennetussa kuusivaltaisessa metsässä, n. 40 m niemen S-rannasta pohjoiseen, 108 m mpy, tasaisella maalla
0-20 cm humus ja turve, jossa hiiltä ja tiiltä, 20-40 cm hieno keltainen hiekka, 40- vaalea soransekainen hiekka. Ei esihistoriaan liittyviä löytöjä.

KK 12, röykkiöön 1

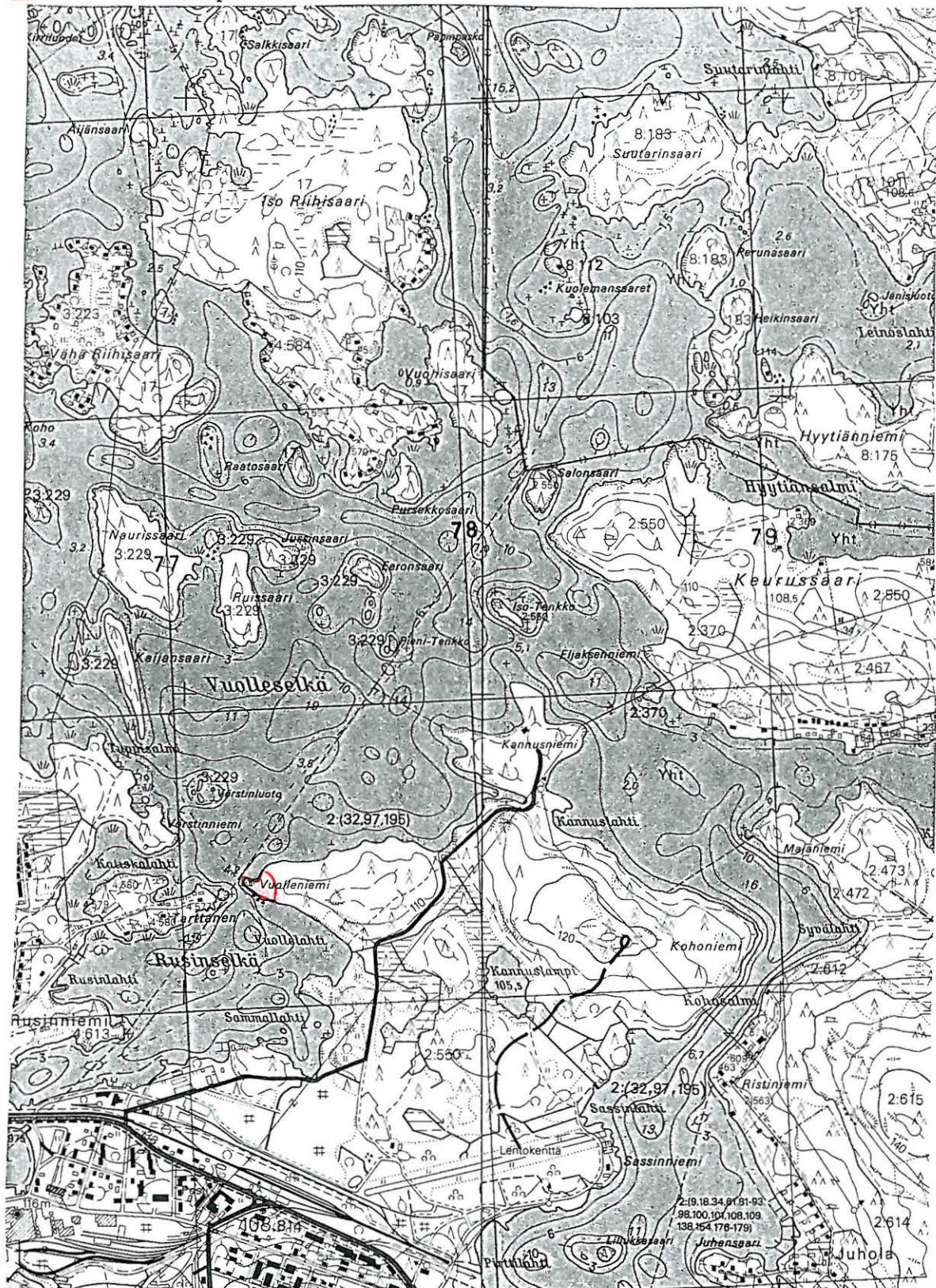
Röykkiö 1, 72 m kummelista suuntaan 120 gon, S-rannasta n. 14 m pohjoiseen, n. 106-107 m mpy., röykkiön laajuus n. 4,5 x 4 m, korkeus 80 cm. , lehtimetsässä
Keskelle 1,5 x 1 m suuruinen "koekuoppa", kiviä vähintään seitsemässä kerroksessa, ei maata välissä, purettiin 130 cm syvyyteen, pohjalla 2 isoa maakiveä halk. vähintään 120 cm, joiden varaan röykkiö on kasattu. Ei esihistoriaan liittyviä löytöjä

KK 13, röykkiöön 2

Röykkiö 2, halkaisija n. 3 x 3 m, korkeus n. maanpinnasta (kalliosta) 60 cm, n. 62 m kummelista suuntaan 75 gon, lehtimetsässä
Keskelle tehtiin n. 1 x 1 m laaja koekuoppa. Siinä oli kiviä 3-4 kerroksessa, kivien halk. n. 10-30 cm. Kivien välissä ei ole maata, vain hiukan humusta. Lisäksi II-IV kivikerroksessa oli tiiltä. IV kivikerroksen pohjalla oli peruskallio, jonka päällä 2 epämääräistä kvartsia ja suurehko, mahdollisesti palaneen luun kappale (KM 30790:11ehkä nikama). Röykkiö vaikutti peltorauniolta, joka sijaitsee kivikautisella asuinpaikka-alueella. Kvartsit ja luu ovat voineet olla paikalla ennen röykkiön kasaamista. Kvartseja ei luetteloitu.
Ei esihistoriaan varmuudelle liittyviä löytöjä.

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 12 MÄNTTÄ (Hki 1988), Keskipiste: x = 6881 36 y = 2534 26
z = 106-108 m mpy

 = kivikautinen asuinpaikka-alue

alue	2534	Jämsään 24° 40' -21 m 20 s	Nak = -10°	2536	Män Orvi
		2535		Nak = +3	

MÄNTÄN KAUPUNKI

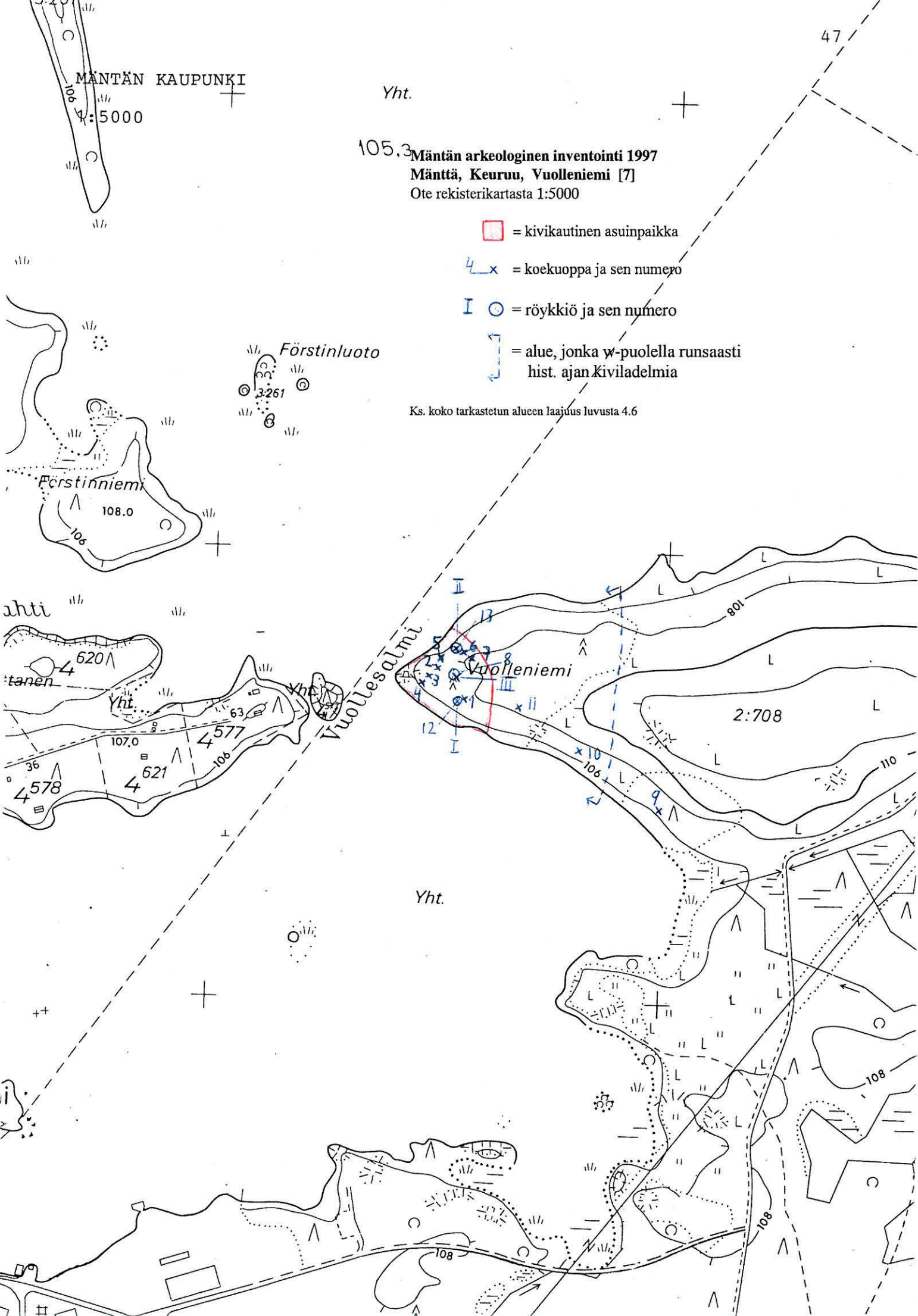
1:5000

Yht.

105.3 Mäntän arkeologinen inventointi 1997
Mänttä, Keuruu, Vuolleniemi [7]
Ote rekisterikartasta 1:5000

- = kivikautinen asuinpaikka
- x = koekuoppa ja sen numero
- I = röykkiö ja sen numero
-] = alue, jonka w-puolella runsaasti hist. ajan kiviladelmia

Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6

4.1.8. Kohosalmi [8], kivi­kautinen asuin­paikka

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Kohosalmi

Kohteen laji: kivi­kautinen asuin­paikka

Ajoitus: kivi­kausi

Luokka: 2

Tarkastus: Tuija-Liisa Soininen ja Vadim Adel 9.10. ja 13.10.1997

Sijainti: PK 2231 12 MÄNTTÄ, Keskipiste: $x = 6880\ 98$ $y = 2535\ 74$ $z = 110-112$ m mpy (ydinalue). Kohde sijaitsee 3 km Mäntän kirkosta itäkoilliseen.

Kohosalmen asuin­paikkaa korkean rantatöyrään päällä. Kuv. T-L. Soininen (neg. 109903)

Hoito ja kunto: Kivi­kautinen, ehjähkö asuin­paikka alkuperäistilassaan. Alueella ei nykyisellään ole tuhoutumisvaaraa eikä näinollen välitöntä tutkimustarvetta. Asuin­paikka-alueen puustoa voitaisiin harventaa avonaisemmaksi, jotta asuin­paikan ympäristön topografia ja asuin­paikan sijoittumiseen vaikuttavat tekijät kävisivät paremmin ilmi. Muinaisjäännös on rajattu koekuopittamalla, lapionpistoin sekä havainnoimalla maaston topografiaa. Kohdetta ei ole merkitty maastoon. **Ks. myös kohta: ympäristö**

Tila- ja omistajatiedot: Mänttä 2:708, omistaja Metsä-Serla Oy. PL 105, 35801 Mänttä.

Kiinteistötunnus: 506-402-0002-0708

Aiemmat tiedot: -

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt 1997: KM 30791:1-6; kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta. Löydöt ovat pääosin peräisin koekuopista.

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, ote rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit: 109902-109903

KMDiat: 38655-38656

Kohteen kuvaus: Kivikautinen, todennäköisesti salmikalastukseen erikoistunut pyyntipaikka Keurusveteen kuuluvan Kohosalmen n. 130 leveän kapeikon luoteisrannalla, voimajohdon tuntumassa n. 25-40 m päässä rannasta, suhteellisen kapealla rantaterassikaistaleella. Asuinpaikka sijaitsee pääasiassa 110 m rantaterassin päällä, jyrkähkön mäen päällä. Topografisena NW-rajana voidaan pitää 112 m korkeuskäyrää. Löydöt alkavat 20 cm syvyydessä ja löydöstö sisältää runsaasti pientä, palanutta luuta vaaleanpunaiseksi värjäytyneessä maassa ja kvartsi-iskoksia. Erityistä asuinpaikassa on juuri osassa koekuoppaa 2 havaittu selkeän punertava (vaaleanpunainen) hiekkamaakerros, kulttuurimaa-alue joka on vähintään 20 cm paksu n. 25-45 cm syvyydessä ja sisältää runsaasti pieneksi palanutta luuta. Tuulensuojan puuttuminen viittaa kausiasuinpaikkaluonteeseen.

Alueelle tehtiin 2 koekuoppaa, joista toinen kaivettiin lapiolla (KK1), ja toinen pelkästään lastalla (KK 2). Lisäksi rannasta (n. 105 m mpy) poimittiin 4 kvartsi-iskosta, joista kaksi sähkölinjan kohdalta (KM 30791:5) ja kaksi rantahietikolta n. 20 m sähkölinjasta koilliseen (KM. 30791:6). Asuinpaikasta koilliseen tehtiin lisäksi useita lapionpistoja aina Kohoniemen kärkeen saakka.

Rantapintakorkeus 110 m mpy voi viitata paikan esikeraamisuteenkin. Toisaalta Kohosalmen NW-puolella ei voi rannan jyrkkyyden vuoksi asua alemmalla rantakorkeudella. Toisaalta ranta olisi Kohosalmen SE-puolella loiva ja asumiskelpoinen, vaikka sekin vailla tuulensuojaa. Koska kuitenkin rantaviivan tasolla asuminenkin on ollut mahdollista ja koska rannan tasolla asuminen on yleensä ollut haluttua, asuinpaikan korkeus, 110 m mpy voi viitata siihen, että asuinpaikka on ollut käytössä aikana, jolloin vesi oli korkeammalla. Tämä lienee tapahtunut ennen Mäntän kosken nykyisen uoman puhkeamista, kenties esikeraamisella ajalla. Toisaalta rannalta poimittiin kvartsi-iskoksia, mikä voi viitata siihen, että kohde oli käytössä (myös?) samaan aikaan kuin Vuolleniemi [7] ja Hiekkaniemi [6]. Toisaalta pyyntiaskareissa iskoksia on voinut pudota veteen. Vastarannalta ei havaittu löytöjä.

Noin 10 m koekuopasta 2 koilliseen alkaa sarja kuopanteita n. 110 m mpy. Niiden halkaisija on keskimäärin 3-4 m ja syvyys 30-50 cm. Niitä on 50 metrin matkalla koekuopasta 2 koilliseen ainakin kolme kappaletta. Kuopat vaikuttavat hiekanottokuopilta tai mahdollisesti puolustustarkoituksessa tehdyiltä ampumakuopilta. Jatkotutkimuksissa kuoppien luonne tulisi kuitenkin pyrkiä selvittämään tarkemmin ja ne olisi hyvä kartoittaa.

Ympäristö: Keurusveteen kuuluvan Kohosalmen luoteisrannalla, jyrkästi kaakkoon laskevan rinteiden päällä oleva kivikautinen asuinpaikka. Se sijaitsee n. 20 m leveällä ja 70 m pitkällä terassilla n. 110 ja 112 m korkeuskäyrien välissä, loivasti kaakkoon laskevana, n. 25-40 m päässä rannasta (105 m mpy). Terassi kapenee koillispäässään n. 50 m päässä sähkölinjasta siten, että asuinpaikankin täytyy vähintään katketa. Maaperä on hiekkaa ja asuinpaikka on kuusivaltaisessa sekametsässä. Asuinpaikalla ei ole hyvää tuulensuojaa pohjoisessa eikä idässä. Kohde sijaitsee peruskarttaan merkityn, Ristiniemestä Kohosalmen yli kulkevan voimalinjan lähituntumassa, sen molemmin puolin. Kohosalmi on tältä kohden 130 m leveä ja sen toisella rannalla on Ristiniemen

omakotitaloasutusta. Kivikautisen asuinpaikan puolella salmea ei ole rakennuksia ennenkuin Sassinniemessä n. 650 m SSW.

Laajuus: Kivikautisen asuinpaikan laajuus 75 x 35 m; n. 2625 m² 105-112 m mpy. Ydinalue 110 ja 112 m korkeuskäyrien välissä (n. 1500 m²). Terassi kapenee koillispäässään n. 50 m päässä sähkölinjasta siten, että asuinpaikan täytyy katketa. Sen NE-puolelle tehdyistä lapionpistoista ei havaittu muinaisjäännökseen viittaavaa. Kohteen laajuus on arvioitu hiekkarannan pintapoiminnan, 2 koekuopan, useiden lapionpistojen sekä alueen topografian perusteella. Asuinpaikan laajuutta topografisesti määritettäessä on laajuuteen jo sisällytetty pieni suoja-aluevaraus lounaassa.

Ehdotus suoja-alueeksi: Luoteessa 114 m korkeuskäyrä, ranta-alueella 25 m korkeuskäyrältä 110 rantaan laskeva jyrkänne, NE ja SW-reunoissa lakisääteinen suoja-alue. Ks. myös ed., kohtaa **Laajuus**.

Suojelutoimenpiteet: ei kenttätyövaiheessa

Luokitusehdotus: 2, kivikautinen kausiasuinpaikka/pyyntitukikohta.

Havaintomahdollisuudet: hyvät

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: ei tiedossa

Lähilöytöjä: Kivikautinen kourutaltoa (KM 21125) 4,4 km WNW. Kivikautiset asuinpaikat: Vuolleniemi [7] 1,5 km WNW, Hiekkaniemi [6] 4,8 km NW

Jatkotoimenpiteitä: Mikäli maanomistajalla on kaavoitustarpeita esim. kesäasuntorakentamiseksi, muinaisjäännösalueen NE- ja SW-rajat tulee etsiä systemaattisella koekuopituksella ja kuopat on hyvä kaivaa lastoilla. Koekuopassa 2 löydöt olivat pieniä ja palaneet luut ja kvartsit osittain punertavan hiekan värjäämiä ja siten hankalia havaita. Lisäksi asuinpaikalta olisi hyvä saada muutama radiohiilinäyte. Tämän vuoksi voi olla hyödyllistä tehdä tilaisuuden tullen lisää koekuoppia. Radiohiiliajoitukset voivat valottaa olennaisesti Mäntän seudun vesistöhistoriaa. Noin 10 m koekuopasta 2 koilliseen alkaa sarja kuopanteita n. 110 m mpy (halk. n. 3-4 m syv. 30-50 cm. Niitä on 50 metrin matkalla koekuopasta 2 koilliseen ainakin kolme kappaletta. Jatkotutkimuksissa kuoppien luonne tulisi kuitenkin pyrkiä selvittämään tarkemmin ja ne olisi hyvä kartoittaa.

Muuta: -

Koekuopat

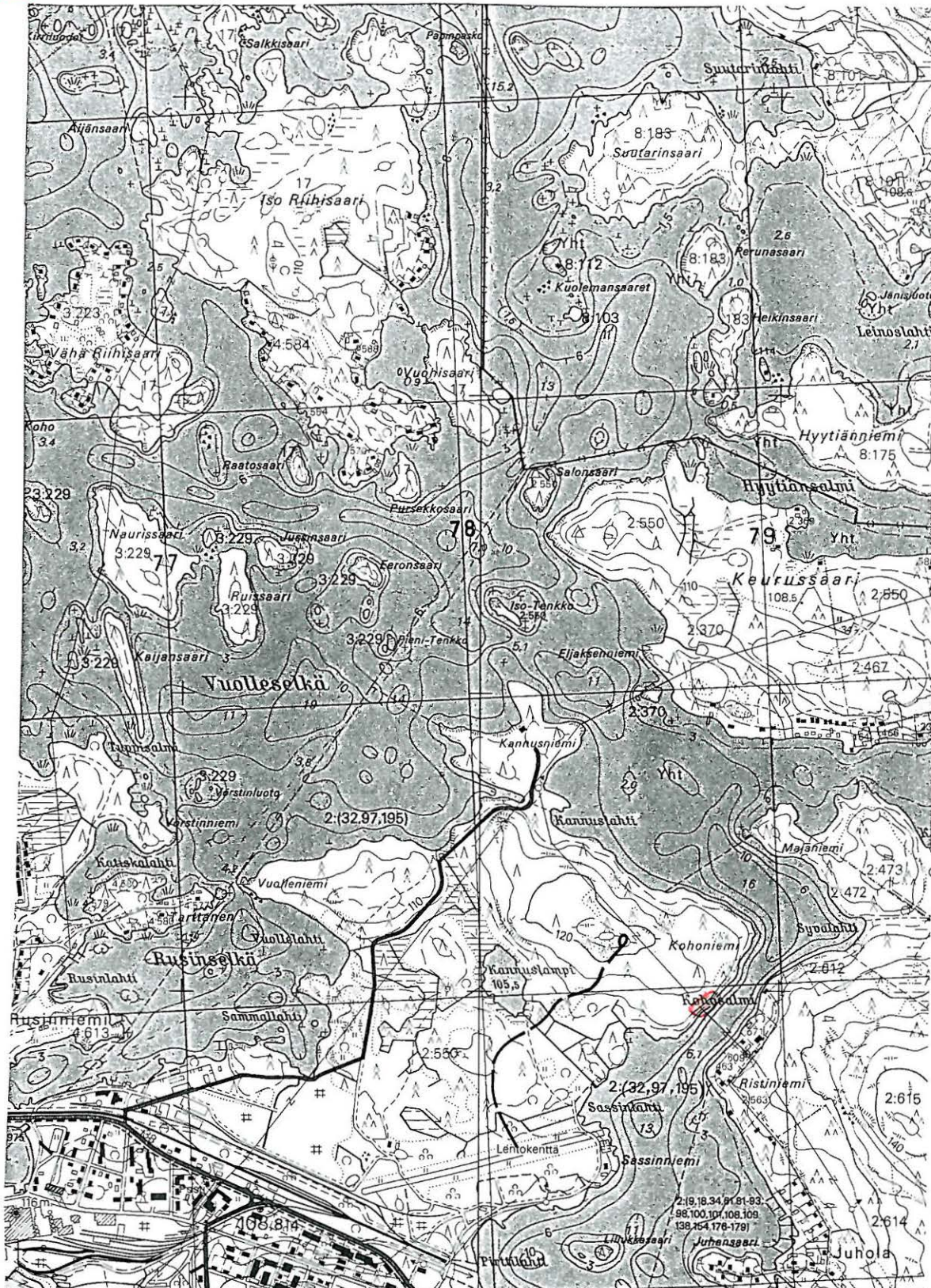
Mittapiste A sijaitsee voimalinjan alla, 27 metrin päässä rannasta, siitä suuntaan 350 gon (NW).

KK 1. Sähkölinjan alla olevasta mittapisteestä A 10 m NE, n. 30 m päässä rannasta, polun varrella, Koekuopasta 2 4,7 m suuntaan 250 gon (SE). Kuoppa kaivettiin lapiolla, kuusivaltainen sekametsä 0-5 cm turve, 5-11 cm tummanharmaa maa, 11-21 cm kellertävänvaaleanruskea hiekka, josta palanut luu (KM 30791:2) ja kvartsi-iskos (KM 30791:1). 21-28 cm vaalea hiekka, 28-33 cm tummankeltainen hiekka, 33-48 cm vaalea hieta.

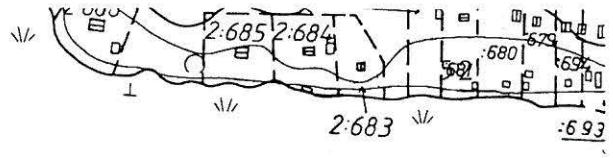
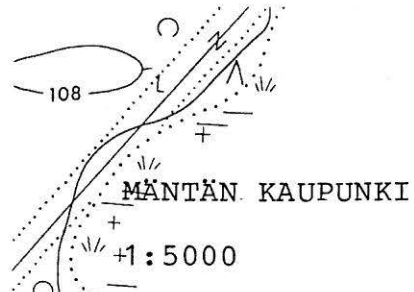
KK 2. Mittapisteestä A 16 m suuntaan 50 gon (NE), n. 30 m päässä rannasta, polun varrella. Kuoppa kaivettiin lastalla, kuusivaltainen sekametsä 0-15 cm humus, 15-25 cm tummankeltainen hiekka, 25-40 cm kuopan NE-osassa alkaa punertava (vaaleanpunainen) hiekka, n. 20 x 20 cm laajalla alueella, josta suuri osa löydöistä sekä hiilenmuruja. Löydöt: 28 kpl palanutta luuta (KM 30791:4), 6 kvartsi-iskosta (KM 30791:3). Kuopan kaivaminen lopetettiin 40 cm syvyydessä. Muussa osassa kuoppaa 25-40 cm kellertävä hiekka, jossa pieniä hiilenpaloja ja vaaleita siltiläikkiä. Kuopassa ei ollut kiviä.

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 12 MÄNTTÄ (Hki 1988), Keskipiste: x = 6880 98 y = 2535 74 z = 110 m mpy

 = kivikautinen asuinpaikka-alue

2534	Jämsään 24° 40' -21 m	Nak = -10°	2536	Män Oriv
	2535		Nak = +3	

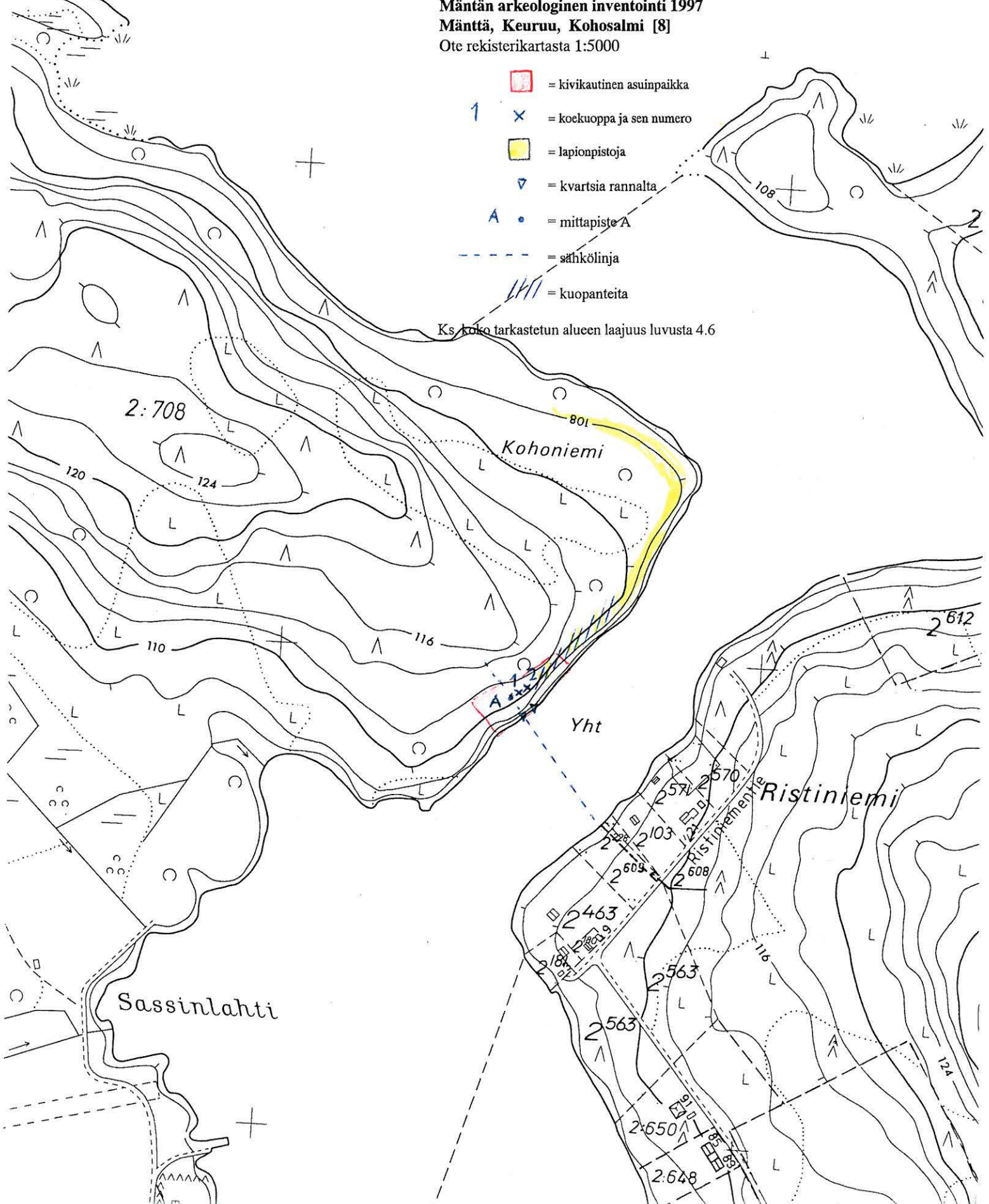
Yht

105,3

Mäntän arkeologinen inventointi 1997
Mänttä, Keuruu, Kohosalmi [8]
 Ote rekisterikartasta 1:5000

- = kivikautinen asuinpaikka
- 1 x = koekuoppa ja sen numero
- = lapionpistoja
- v = kvartsia rannalta
- A • = mittapiste A
- = sähkölinja
- |||| = kuopanteita

Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6

4.1.9. Jussinsaari [9], mahdollinen esihistoriallinen kvartsinottoaika

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Jussinsaari

Kohteen laji: mahdollinen esihistoriallinen kvartsinottoaika

Ajoitus: kivikausi/pronssikausi

Luokka: 2

Tarkastus: Tuija-Liisa Soininen 6.10.1997

Sijainti: PK 2231 12 MÄNTTÄ, $x = 6882\ 40$ $y = 2534\ 35$ $z = 107$ m mpy

Kohde sijaitsee 2,5 km Mäntän kirkosta koilliseen

Mahdollinen esihistoriallinen kvartsinottoaika Jussinsaarella. Kuv. T-L. Soininen (neg. 109880)

Hoito ja kunto: Noin hehtaarin suuruisen saaren etelärannalla oleva kallio, josta on irronnut tai irrotettu kvartssia. Alueella ei ole välitöntä tutkimus- eikä hoitotarvetta. Muinaisjäännös on rajattu silmämääräisesti havainnoimalla, lapionpistoin sekä puhdistamalla kvartzialue lastoilla. Kohdetta ei ole merkitty maastoon. **Ks. myös kohta: ympäristö**

Tila- ja omistajatiedot: Seppälä 3:261, omistaja Metsä-Serla Oy. PL 105, 35801 Mänttä.

Kiinteistötunnus: 506-402-0003-0261

Aiemmat tiedot: -

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt 1997: KM 30792:1 15 osin epämääräistä kvartsi-iskosta kallion pinnalta

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, ote rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit: 109879-109880

KMDiat:-

Kohteen kuvaus:

Jussinsaaren etelärannalla etelään pistävä, n. 107 m mpy korkeudella oleva rantakallio, josta näyttäisi olevan irrotettu kvartsia. Kvartsijuonteita sisältävän kallion päällä, n. 1,5 x 1,5 m suuruisella alueella on pieniä iskoksia, joista osa on hiukan epämääräisiä, osa selkeitä. Kallion päällä on useita liesiä, joita on käytetty hiljattain. Kvartzialue puhdistettiin lastalla. Lisäksi alueella olevien liesien läheisyyteen tehtiin kolme lapionpistoa, joista ei havaittu mitään muinaisjäännökseen liittyvää.

Ympäristö: Keurusveteen kuuluvan Vuolleselässä oleva n. hehtaarin kokoinen metsäinen (sekametsä) ja kallioinen Jussinsaari, jonka S-rannalla pienehkö kallioalue, josta on ehkä otettu kvartsia. Saari sijaitsee Isosta Riihisaaresta 250 m etelään, Ruissaaren ja Eeron saaren välissä. Saarella ei ole kesämökkejä. Kallio sijaitsee noin 4 m Jussinsaaren etelärannasta pohjoiseen n. 107 m mpy., n. puolentoistametrin korkeudella veden pinnasta. Välittömästi kallion länsipuolella on pieni, veneenlevyinen hiekkapohjainen poukama.

Laajuus: Kvartzialueen laajuus n. 1,5 x 1,5 m, Sen N-puolelle sekä Jussinsaaren itäkärkeen tehdyistä lapionpistoista ei havaittu muinaisjäännökseen viittaavaa. Kohteen laajuus on arvioitu pintapoiminnan ja silmämääräisen tarkastelun perusteella.

Ehdotus suoja-alueeksi: Etelässä kvartsijuonteiden ja rannan välinen alue, pohjoisessa 10 m, johon sisältyy nykyaikainen leiripaikka kallion takana, sivuille suoja-alue n. 5 m länteen ja itään.

Suojelutoimenpiteet: ei kenttätyövaiheessa

Luokitusehdotus: 2/-, mahdollinen esihistoriallinen kvartsinottopaikka. Mikäli kohde on esihistoriallinen, tällaisia muinaisjäännöksiä tiedetään melko vähän. Läheisyydessä on kolme kivikautista asuinpaikkaa, jotka ovat käyttäneet runsaasti kvartsia. Kohteesta on näköyhteys Vuolleniemen kivikautiselle asuinpaikalle [7].

Havaintomahdollisuudet: Hyvät.

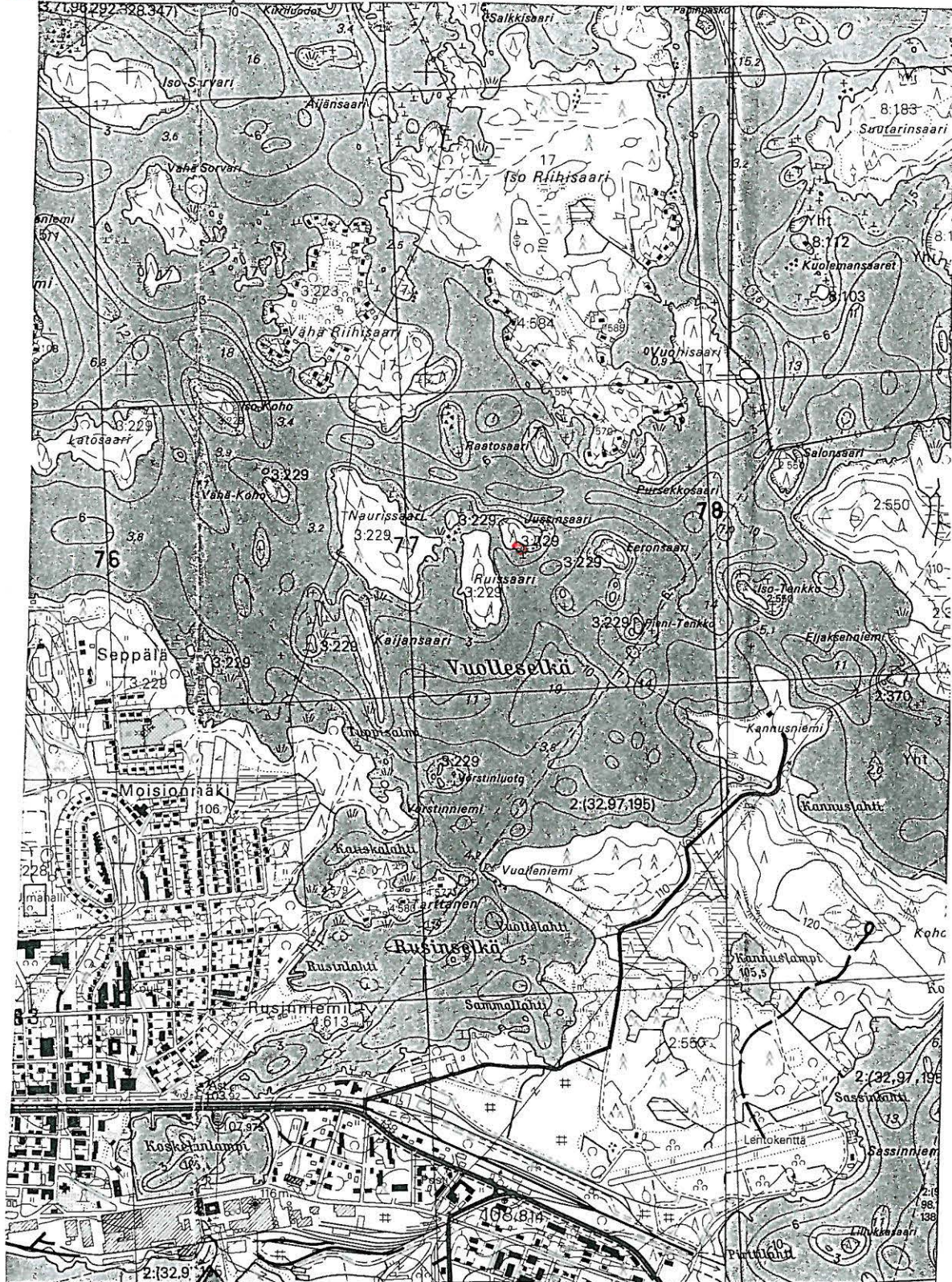
Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: Ei tiedossa.

Lähilöytöjä: Kivikautinen kourutaltoa (KM 21125) 2,8 km W. Kivikautiset asuinpaikat Vuolleniemi [7] 1 km S, Kohosalmi [8] 2 km SE, Hiekkaniemi [6] 2,8 km SE

Jatkotoimenpiteitä: Geologin konsultaatio siitä, ovatko kvartsit voineet irrota kalliosta luontaisesti, eroosion ja rapautumisen seurauksena.

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 12 MÄNTTÄ (Hki 1988), x = 6882 40 y = 2534 35
z = 107 m mpy

= kivikautinen asuinpaikka-alue

35° 53' 33 76 33 77 33 78 2534 2535 24° 40' -21 m 20 s Nak = - 10'

4.2. Aiemmin tunnetut irtolöytökohteet

4.2.1. Multisuo [10], rautakautisen suksen löytöpaikka

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Multisuo

Kohteen laji: irtolöytöpaikka

Ajoitus: rautakausi

Luokka: -

Tarkastus: Vadim Adel 7.10.1997, inventointiryhmässä Tapani Koironen, Anja Pitkänen

Sijainti: PK 2231 12 MÄNTTÄ, $x = 6887\ 76$ $y = 2531\ 22$ $z = 106$ m mpy
Kohde sijaitsee 7,5 km Mäntän kirkosta pohjoisluoteeseen

Hoito ja kunto: -

Tila- ja omistajatiedot: Lietunsalo 19:32, omistaja Metsä-Serla Oy. PL 105, 35801 Mänttä.

Kiinteistötunnus: 506-402-0019-0032

Aiemmat tiedot: Kysymyslehti diar. n:o 26590 v. 1991 Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa, lisäksi artikkeli Janne Vilkuna 1993, Mäntän karvapohjainen suksi. Masunni 1, Kirjoituksia Tampereelta ja Pirkanmaalta. toim. T-L. Soininen. ja julkaisu: Janne Vilkuna 1997, Mäntän muinaissuksi. pain. Jyväskylä.

Aiemmat löydöt: KM 26590, rautakautinen muinaissuksi (v. 1991)

Inventointilöydöt 1997: -

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, kaksi otetta rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit: -

KMDiat:-

Kohteen kuvaus: Ojitetun Multisuon eteläpäästä, Keurusveteen kuuluvan Lyhdeselän ja Kaijanselän välisen Pilkansalmen läheltä on löytynyt v. 1991 muinaissuksi, jonka mänttäläinen Arvi Lehtovirta havaitsi ojakaivurin jäljiltä kaivetun metsäojan penkasta n. 1 m syvyydestä ja toimitti Museovirastoon. Radiohiiliajoituksen mukaan mäntysuksi on n. 500-600 luvulta jKr. Janne Vilkuna on käynyt suksen löytöpaikalla melko pikaisesti suksen löytymisen jälkeen. Inventoinnissa 1997 pyrittiin tarkastamaan, onko löytöpaikasta saatavilla lisää tietoa, esimerkiksi muita puuesineitä. Lisäksi suksen vuoksi tarkastettiin löytöpaikasta pohjoiseen olevan tilan maat (Parola) ja lähes koko Niemenkylän tilojen pellot, pihat ja rannat (mm. Uusipelto, Kivipelto, Porttila, Lietunsalo, Riihipelto, Niemelä, Kaunisniemi, Raivolahti, Kiesilä) sen selvittämiseksi, voiko suksilöytöön liittyä lähistöllä olevaa rautakautista kiinteää asutusta. Mitään varmasti rautakautista ei havaittu.

Suksen löytöpaikka sijaitsee kuivuneen Multisuon eteläreunassa, Parolanlahden suunnalta Multilahteen kulkevasta metsätiestä n. 100 m SW. Suolla kasvaa mäntymetsää ja siellä on useita oja. Suota ympäröivät metsäsaarekkeet ovat kivikkoisia ja kasvavat mäntyvaltaista metsää. Saarekkeilla ei näy merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä (paitsi Multiniemestä suksen löytöpaikasta n. 280 SSW löytynyt historiallisen ajan kuoppa, ks. inventointikohde [18]). Parolan tila, suksen löytöpaikasta 1 km pohjoiseen, on kesäkäytössä, vanhat pellot kasvavat heinää ja vesaikkoa. Talon kasvimaapalstat pintapoimittiin, mutta niistä ei havaittu löytöjä. Parolan talon kohdalla oleva ranta on matalaa ja kivikkoista. Uusipelto-tila Lietunsalon N-puolella kasvaa

nuoria koivuja ja kuusia. Tien varrella on tien- tai pellonraivauskivikoita (röykkiöitä, ks. kartta 1:5000). Peltoröykkiöitä on muuallakin Niemenkylän alueella (ks. peruskartta). Monet pellot kasvavat heinää (ei viljelty).

Ympäristö: Ks. Kohteen kuvaus. Multisuo sijaitsee Lyhdeselän ja Kaijanselän välisen Pilkansalmen itärannalla, Niemenkylän NW-puolella. Suksen löytöpaikka on peruskarttaan merkitystä Ala-Uotilan tilasta noin 700 m länsilounaaseen. Paikalta on matkaa Pilkansalmien rantaan (W) n. 200 m ja Multilahden rantaan (S) n. 140 m. Multisuon eteläosassa oleva löytöpaikka on 1:5000 kartan korkeuskäyrien mukaan 106 m mpy. Kun Keurusveden pinta on tällä hetkellä Parolanlahdessa 105,3 m mpy ja vedenpintaa on laskettu 1800-luvulla vähintään puoli metriä, se voi viitata siihen, että rautakaudella Multisuon eteläosaan on päässyt virtaamaan vettä eli se ei ole ollut välttämättä suota. Tällöin suksilöytö ei kertoisi suohon lasketusta uhrista, vaan matkalla tapahtuneesta haaverista. Suksi on voinut vajota savipitoiseen pohjalietteeseen ja on säilynyt siten tuhoutumatta.

Laajuus: -

Ehdotus suoja-alueeksi:-

Suojelutoimenpiteet: -

Luokitusehdotus: irtolöytöpaikka

Havaintomahdollisuudet: suksen löytöpaikalla ojaleikkaukset kasvaneet umpeen, vaikeakulkuinen maasto

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: -

Lähilöytöjä: Hiekkaniemi [6] 3,2 km SSE; kivistinen asuinpaikka, Multiniemi, historiallisen ajan kuoppa [19] 280 m SSW

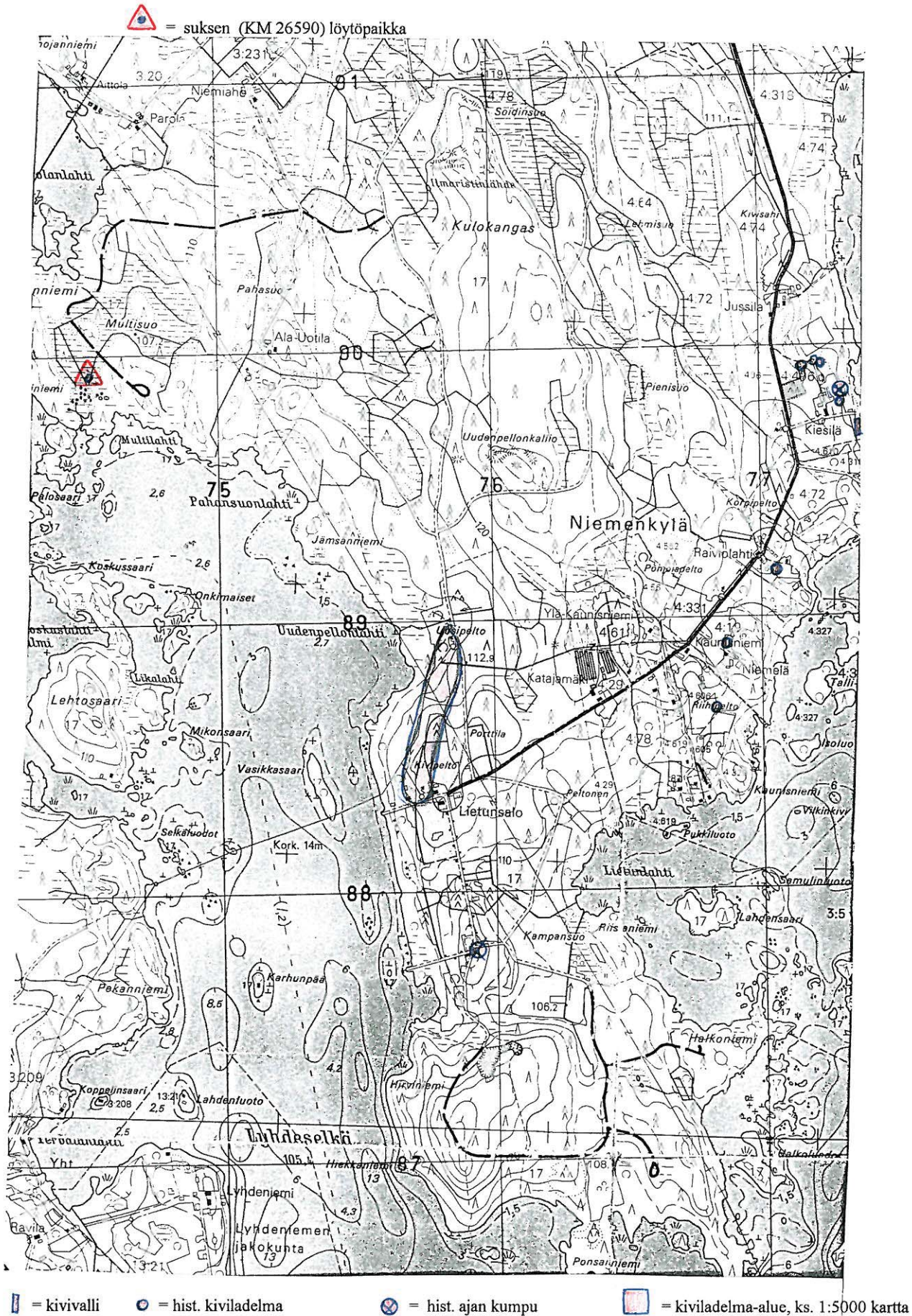
Jatkotoimenpiteitä: -

Muuta: -

Mäntän arkeologinen inventointi 1997

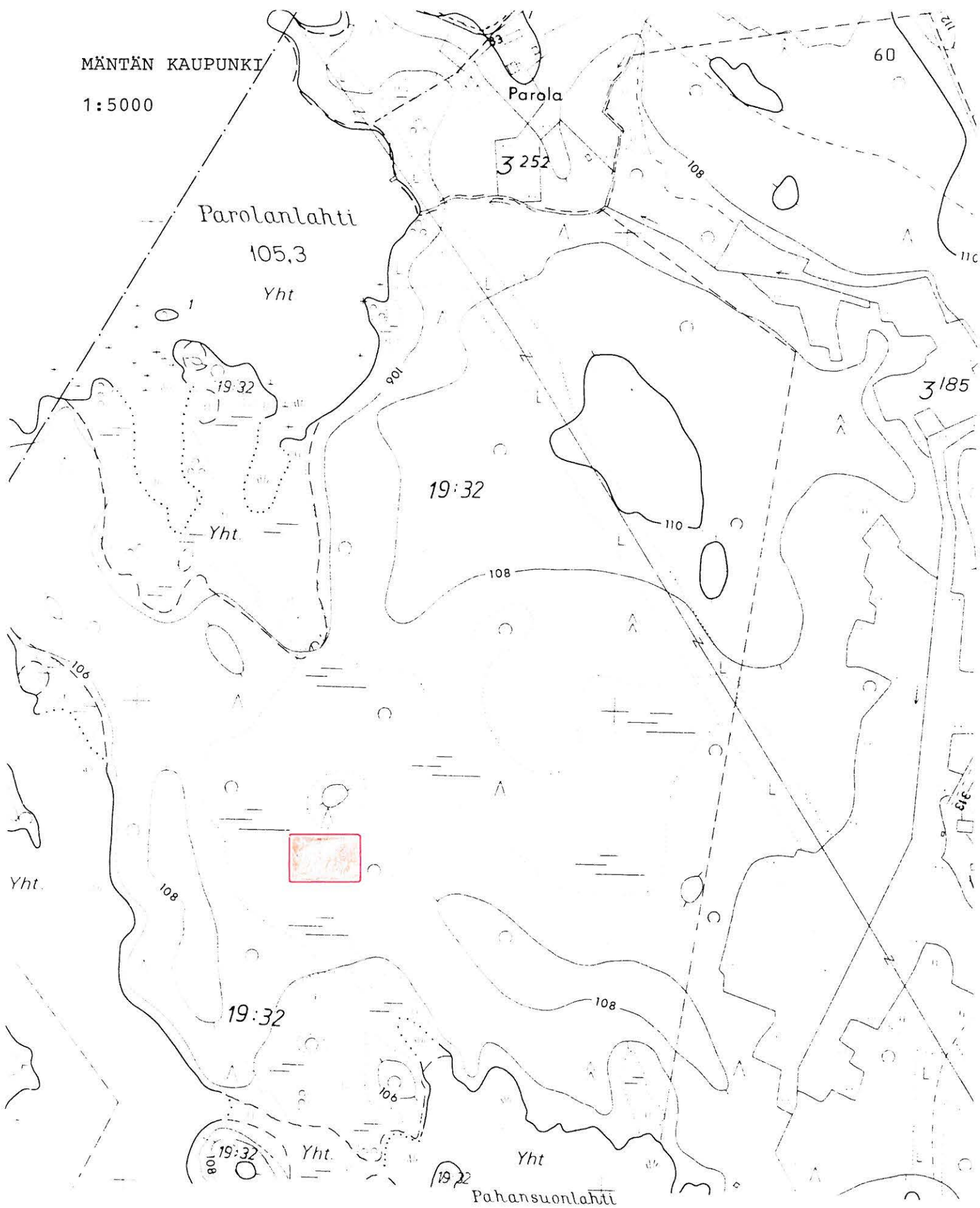
Mänttä, Keuruu, Multisuo [10]

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 12 MÄNTTÄ (Hki 1988), x = 6887 76 y = 2531 22
z = 106 m mpy

MÄNTÄN KAUPUNKI

1:5000

Mäntän arkeologinen inventointi 1997

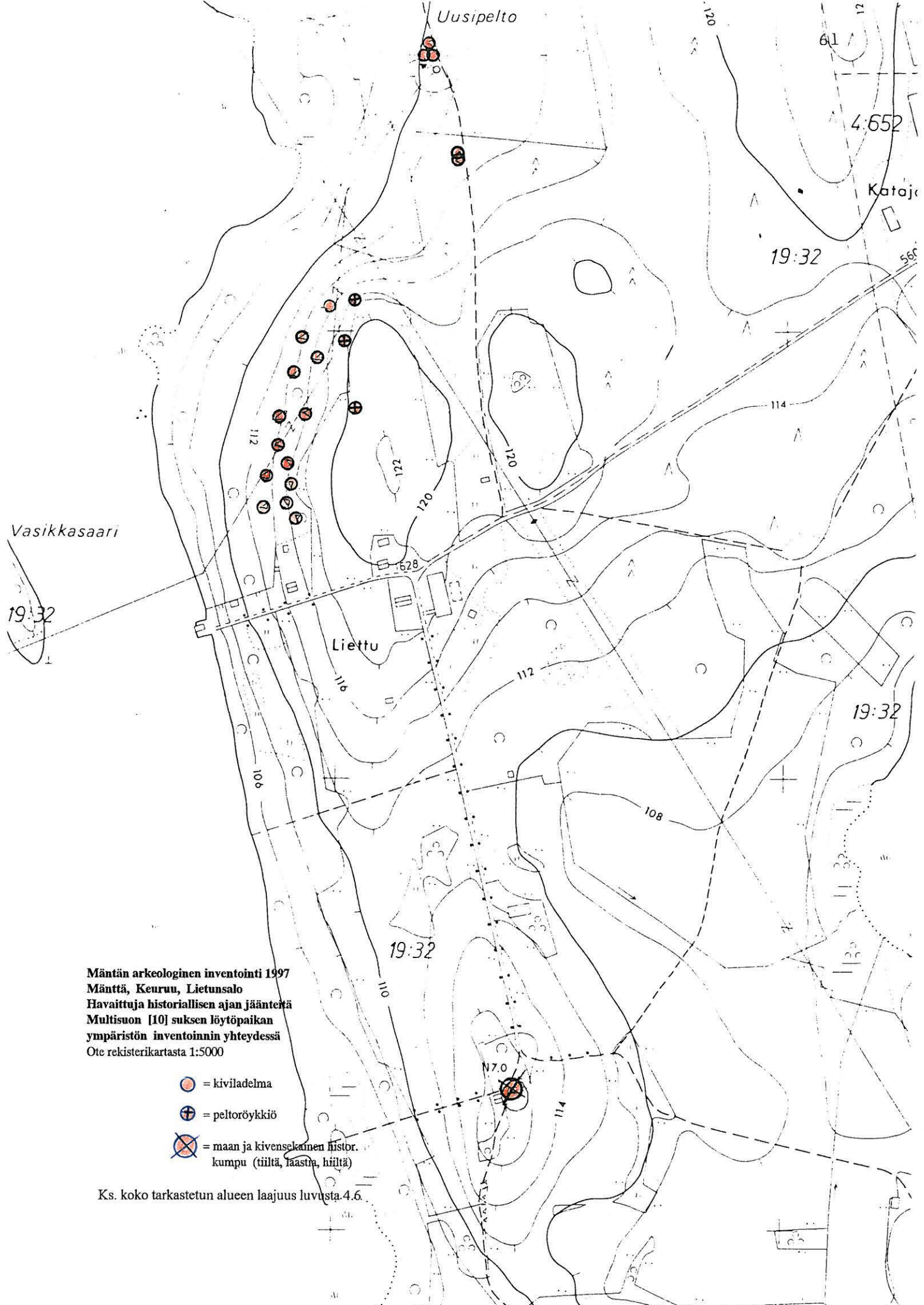
Mänttä, Keuruu, Multisuo [10]

Ote rekisterikartasta 1:5000

= Suksen (KM 26590) löytöpaikka

Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6

Mäntän arkeologinen inventointi 1997
Mänttä, Keuruu, Lietunsalo
 Havaittuja historiallisen ajan jäännetä
 Multisuon [10] suksen löytöpaikan
 ympäristön inventoinnin yhteydessä
 Ote rekisterikartasta 1:5000

- = kiviladelmä
- = peltoröykkiö
- = maan ja kivensekainen histor.
kumpu (tiiltä, laasta, hiiltä)

Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6.

4. 2.2. Suoranta [11], kivikautisen kourutaltan irtolöytöpaikka

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Suoranta

Kohteen laji: irtolöytöpaikka

Ajoitus: kivikausi

Luokka: -

Tarkastus: Vadim Adel 2.10. ja 8.10.1997

Sijainti: PK 2231 12 MÄNTTÄ, $x = 6882\ 52$ $y = 2531\ 52$ $z = 114$ m mpy
(Suorannan talon koordinaatit, kourutaltan löytöpaikkaa ei pystytty paikallistamaan)

Kohde sijaitsee 2,5 km Mäntän kirkosta luoteeseen

Hoito ja kunto: -

Tila- ja omistajatiedot: Suoranta 3:265, omistaja Hasselgren Kaarlo kp./as. hoit. Terttu Alanko, Vuorensivuntie 61, 35600 Halli

Kiinteistötunnus: 506-402-0003-0265

Aiemmat tiedot: Kysymyslehti v. 1981 Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa,

Aiemmat löydöt: kivikautinen kourutaltta KM 21125 (1981 Museovirastoon)

Inventointilöydöt 1997: KM 30791:1-6; kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta. Löydöt ovat pääosin peräisin koekuopista.

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, ote rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit: -

KMDiat:-

Kohteen kuvaus: Vuonna 1981 Museovirastoon toimitettiin kourutaltta Suorannan talon lähistöltä, tarkemmin yksilöimättömältä hiekkaperäiseltä pellolta. Sen oli löytänyt Kaarlo Hasselgren, joka oli kuollut 1970-luvun loppupuolella. Kourutaltan toimitti Museovirastoon Hasselgrenin tyttärenpoika Mika Tuovinen.

Inventoinnin tarkoituksena oli selvittää, liittyykö kourutalttaan kiinteää muinaisjäännöstä, kivikautista asuinpaikkaa. Löytöjä etsittiin erityisesti Suorannan tilan etelä- ja lounaispuoleiselta alueelta 110 m korkeuskäyrän tuntumasta. Sen vuoksi Suorannan talon lähi- ympäristöön tehtiin kuusi koekuoppaa ja seitsemän lapionpistoa. Tarkastettu alue ulotettiin Suorannan tilalta Viitalanniemen kärkeen saakka. Haaralahden pohjoispuolella pintapoisesti kaksipeltomaahan ja tarkastettiin rannat. Koekuopat 1-4 tehtiin vanhalle, heinää kasvavalle pellolle ESE-rinteen yläpuolelle, koekuoppa 5 kellarin viereen, metsikköön 114 m terassille, koekuoppa 6 rinteiden alapuolelle, Suorantaan kulkevan pikkutien S-puolelle, heinikolle, tasaiselle vanhalle pellolle. Koepistoja tehtiin vanhoille pelloille ja Isonsuon NE-rannalle rinteelle (kivikkoista kuusimetsää). Tarkastetuilta alueilta ei löydetty mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Kourutaltan tarkkaa löytöpaikkaa ei voitu myöskään paikallistaa.

Ympäristö: Keurusveden kuuluvan Haaralahden itärannalla, n. 300 m päässä rannasta oleva vanha tila, jonka ympäristö nykyään vanhaa peltoa ja kuusivaltaista metsää. Tila on kesäasuntokäytössä. Tilan pohjois-, länsi- ja eteläpuolella on suuria suoalueita, joista etelä- ja lounaispuolella olevan Isonsuon korkeus on n. 109 m mpy. Veden pinnan korkeus Haaralahdessa on n. 105,4 m mpy. Kampakeraamisella ajalla vedenpinnan

korkeus on ollut Hiekkaniemen [6] keramiikkalöytöjen perusteella n. 107 m mpy, joten suot ovat voineet olla soita jo kivikaudella. Isosuon länsipäässä on kaatopaikka. Maasto Suorannan tilalla viettää itään ja etelään suohon ja ojaan. Alueella ei ole hyvää tuulensuojaa. Maaperä on Suorannan talon läheisyydessä pääosin hiekkaperäistä. Koekuopitusalueen ja järvenrannan välissä kulkee N-S -suuntainen Mäntän keskustasta pohjoiseen kulkeva Viitalantie, josta erkanee W-E -suuntainen pikkutie Suorannan talolle. Vanhan peltoalueen halki talon E-puolitse kulkee SW-NE -suuntainen sähkölinja.

Laajuus: -

Ehdotus suoja-alueeksi: -

Suojelutoimenpiteet: -

Luokitusehdotus: irtolöytöpaikka

Havaintomahdollisuudet: koekuopituksen osalta hyvät, pintapoimittavia peltoja oli vain vähän.

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: -

Lähilöytöjä: Kivikautiset asuinpaikat: Vuolleniemi [7] 3 km ESE, Hiekkaniemi [6] 2,4 km NE, Kohosalmi [8] 4,4 km ESE

Jatkotoimenpiteitä: -

Muuta: -

Koekuopat:

Koekuopat 1-4 ovat vanhalla, heinää kasvavalla pellolla, ESE-rinteen yläpuolella, "terassilla", kk 5 kellarin vieressä 14 m mpy terassilla, metsikössä, kk 6 rinteen alapuolella, Suorantaan kulkevan pikkutien S-puolella, heinikolla, tasaisella vanhalla pellolla. Niistä ei löydetty mitään esihistoriaan viittaavaa.

KK 1. 0-5 cm turve, 5-30 cm harmahtavanruskea multa (peltomaa), 30-40 cm vaaleankeltainen hieta

KK 2. 0-10 cm turve, 10-25 cm tummanruskea multa; pari tiilenpalaa, 25-35 cm keltainen hieta

KK 3. 0-5 cm turve, 5-28 cm ruskeantummanharmaa multa, josta vähän hiiltä ja tiiltä 28-38 cm valkoinen hieta, 38-44 cm keltainen, puhdas hieta, keltainen hieta, jossa pieniä kiviä.

KK 4. 0-5 cm turve, 5-30 cm ruskeantummanharmaa peltomaa, 30-38 cm keltainen hieta, jossa pieniä kiviä.

KK 5. 0-5 cm turve, 5-11 cm harmaantummanruskea maa, 11-30 cm keltainen hieta, jossa isoja kiviä

KK 6. 0-5 cm turve, 5-27 cm savinen peltomaa, 27-37 cm kiinteä savi.

Mäntän arkeologinen inventointi 1997

Mänttä, Keuruu, Suoranta [11]

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 12 MÄNTTÄ (Hki 1988), $x = 688252$ $y = 253152$ $z = 114$ m mpy (Suorannan talon koordinaatit)

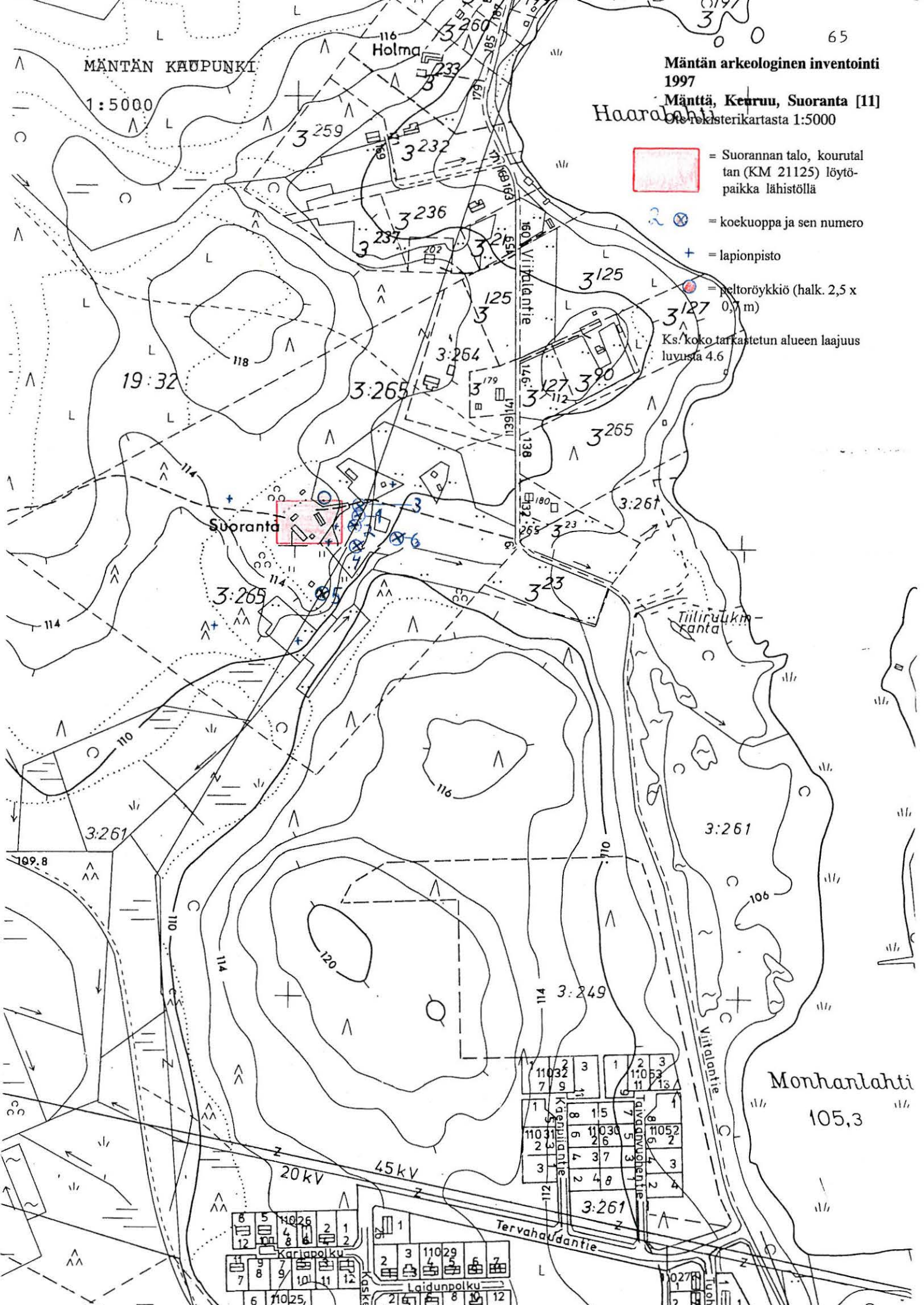
MÄNTÄN KAUPUNKI

1:5000

Mäntän arkeologinen inventointi 1997

Mänttä, Keuruu, Suoranta [11]
Ote rekisterikartasta 1:5000

- = Suorannan talo, kourutal-
tan (KM 21125) löytö-
paikka lähistöllä
 - ⊗ = kookuoppa ja sen numero
 - + = lapionpisto
 - = peltoröykkiö (halk. 2,5 x
0,7 m)
- Ks. koko tarkastetun alueen laajuus
luvasta 4.6

Suoranta

Tiiliruukki-
ranta

Monhanlahti

105,3

4.2.3. Mustalahti [12], kivikautisen kirveen irtolöytöpaikka

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Mustalahti

Kohteen laji: irtolöytöpaikka

Ajoitus: kivikausi

Luokka: -

Tarkastus: Vadim Adel 2.10., inventointiryhmässä Anja Pitkänen

Sijainti: PK 2231 11 LAHDENKYLÄ $x = 6879\ 50$ $y = 2535\ 16$ $z = 108-110$ m mpy (koordinaatit ovat peräisin Bergströmin inv. kertomuksesta) Löytöpaikka sijaitsee 3,4 km Mäntän kirkosta itäkaakkoon

Hoito ja kunto: -

Tila- ja omistajatiedot: Bergströmin tarkastama alue kuului tilaan: Mustalahti RN 2:32c. Tällöin sen omisti G.A. Serlachius Oy. Vuonna 1997 mainitun tilan omistaa Kesoil Oy, Tammelanpuistokatu 21, 33100 Tampere.

Kiinteistötunnus: 506-402-0002-0032

Aiemmat tiedot: Matti Bergströmin inv. kertomus 1977.

Aiemmat löydöt: kivikautinen kivikirves KM 9674 (löytynyt ja Kansallismuseoon toimitettu v. 1933)

Inventointilöydöt 1997: -

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, ote rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit: -

KMDiat:-

Kohteen kuvaus: Vuonna 1933 Kansallismuseoon toimitettiin kivikirves (KM 9674), jonka oli löytänyt mv. Onni Keskinen "Mäntän pitäjän Kivimäen talon Suomelan lohkotilan maalta noin 100 m etelään Keurusselän eteläisimmästä lahdesta etelään hävitetyn Mustalahden torpan pihamaalta nyk. Suomelan talon lounaisnurkasta n. 20 m lounaaseen nykyään viljellyltä kasvitarha-alueelta hiekkamaasta puutarhamaata käännettäessä". Löytöpaikka oli loivasti Mustalahden viettävää pohjoisrinnettä. Maaperä oli etupäässä soraa ja hiekkaa. Bergströmin tarkastaessa paikan 1977 alueella oli uusi valtatie risteyksineen ja lähistölle oli raivattu jonkinlainen kenttä. Löytöpaikka oli Bergströmin mukaan loivasti Mustalahden viettävää pohjoisrinnettä. maaperä oli etupäässä soraa ja hiekkaa. Bergström katsoi löytöalueen tuhoutuneen täysin eikä havainnut maastossa muinaisjäänökseen viittaavaa. Sen sijaan Mustalahden itäranta olisi hänen mukaansa voinut sopia asuinpaikaksi, mutta täältäkään ei tavattu merkkejä muinaisjäänöksestä.

Vuoden 1997 inventoinnissa tarkastettiin löytöpaikan lisäksi Mustalahden eteläpohjukan itä- ja länsirannat, jonne tehtiin intuitiivisia koekuoppia rantaterasseille. Itärannalle tehtiin yksi koekuoppa Keuruuntien SE-puolelle, metsärinteelle ja lapionpisto sen lähelle. Länsirannalle tehtiin kaksi koekuoppaa. Koekuopista ei löytynyt mitään muinaisjäänökseen viittaavaa. Bergströmin inventointikertomuksen karttaan merkitty kirveen löytöpaikan maasto ei vaikuttanut inventoijasta otolliselta koekuopituskohteelta. Se oli suhteellisen tasaista ja kasvoi heinää ja pensaikkoo. Inventoija arveli alueen olleen joskus suota. Alkuperäimen löytöalue Museoviraston löytöluettelon mukaan on kuitenkin ollut hiekkaperäistä puutarhamaata ja Bergströmin mukaan loivaa pohjoisrinnettä. Joka tapauksessa alkuperäinen löytökohta mahdollisine

asuinpaikkoineen lienee tuhoutunut teitä rakennettaessa. Tarkastetuilta alueilta ei löydetty mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Inventoinnin aikana saimme tiedon, että eräs mäntäläinen koulunopettaja olisi vienyt oppilaitaan historiantunneilla 1940-1950-luvulla usein retkelle n. 300 m Mustanlahden kivikirveen löytöpaikasta lounaaseen sijaitsevalle alueelle. Opettaja oli esitellyt kohteen kivikautiseksi asuinpaikaksi. Inventoinnissa kyseinen alue tarkastettiin (ks. peruskartta) eikä siltä havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Ympäristö: Keurusveteen kuuluvan Mustanlahden eteläpohjukan S-puolella oleva alue, jossa on Orivedeltä Keuruulle kulkevan (tie nro 58) ja Hallista Mäntän keskustaan (tie nro 343) tien risteys välittömästi kirveen löytöpaikan länsipuolella. Löytöpaikan itäpuolella on urheilukenttä. Tiet ja rakennettu ympäristö ovat luultavasti hävittäneet mahdollisen muinaisjäännöksen. kirveen löytöpaikan maasto on suhteellisen tasaista ja kasvoi heinää ja pensaikkoa, tarkastetut alueen Mustanlahden länsi- ja itärannalla olivat sekametsää.

Laajuus: -

Ehdotus suoja-alueeksi: -

Suojelutoimenpiteet: -

Luokitusehdotus: irtolöytöpaikka

Havaintomahdollisuudet: koekuopituksen osalta hyvät, ei pintapoisia peltoja

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: -

Lähilöytöjä: Kivikautiset asuinpaikat: Vuolleniemi [7] 2,4 km NW, Kohosalmi 1,6 km N, Hietalahti [1] 3 km SW, Kotkansalmi 3,2 km SW

Jatkotoimenpiteitä: -

Muuta: -

Koekuopat:

KK 1. SE-rannassa, Keuruuntien SE-puolella metsässä W-rinteessä, 0-5 cm turve, 5-37 cm harmaanruskea maa, 37-44 cm keltainen hieta ja kiviä. Ei esihistoriaan viittaavia löytöjä.

KK 2. Risteyksestä N, rannasta n. 20 m W, metsässä; 0-4 cm turve, 4-10 cm tummanharmaa maa, 10-20 cm kellertävä hieta, 20-35 cm vaaleanharmaa hieta. Ei esihistoriaan viittaavia löytöjä.

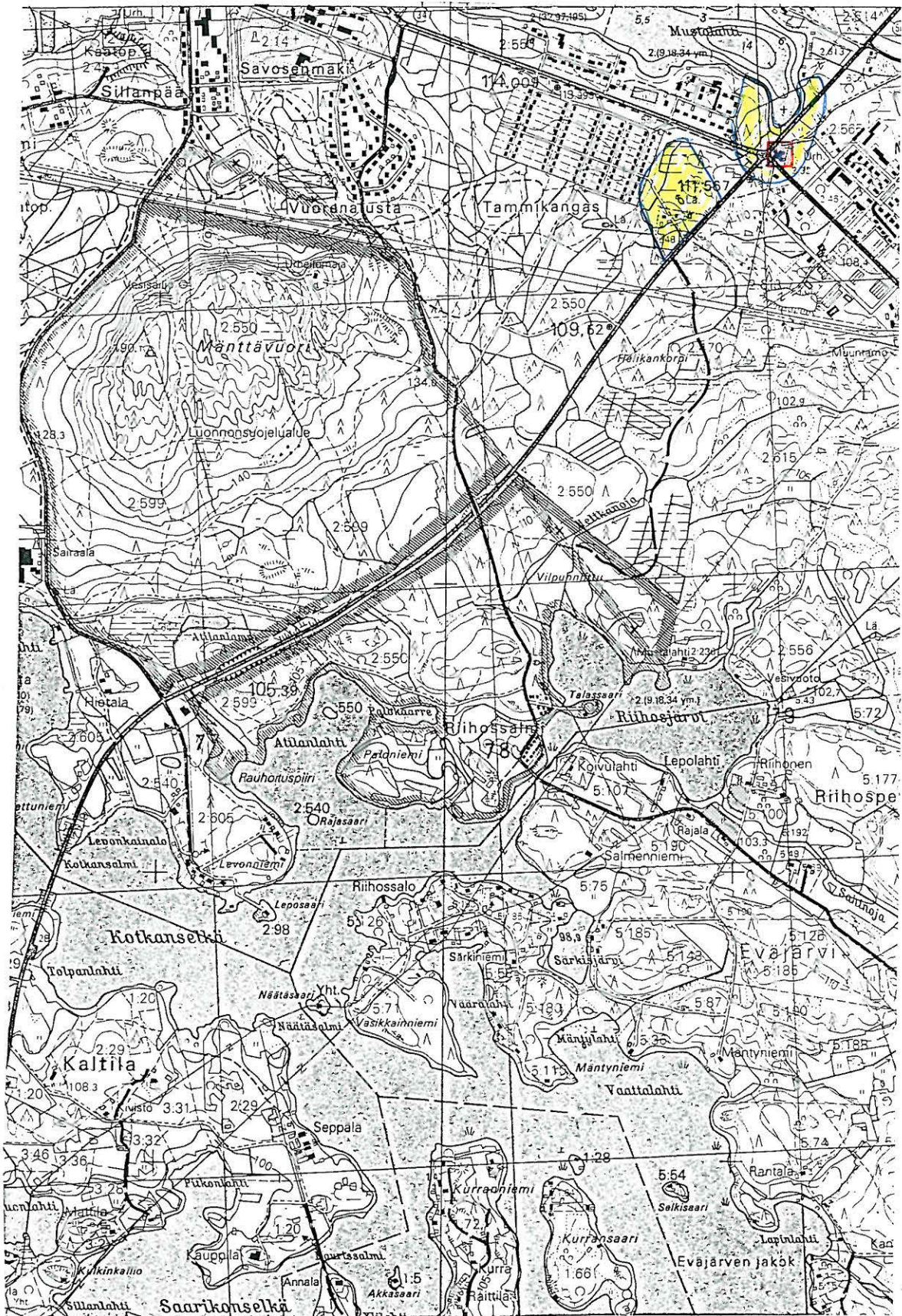
KK 3. Koekuopasta 2 n. 25 m N, E-rinteen yläosassa sekametsässä; 0-5 cm turve, 5-12 cm harmaa savinen maa, 12-32 cm vaalea kiinteä savi. Ei esihistoriaan viittaavia löytöjä.

Lapionpisto koekuopasta 1 20 m S; puhdasta hiesua, Ei merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 11 LAHDENKYLÄ (Hki 1988), x = 6887 76 y = 2531 22 z = 106 m mpy

 = kivikirveen (KM 9674) löytöpaikka

 = tarkastettu alue

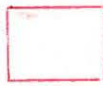

Mustalahti

Mäntän arkeologinen inventointi 1997

Mänttä, Keuruu, Mustalahti [12]

Ote rekisterikartasta 1:5000

 = kivikirveen KM 9674 löytöpaikka

 = koekuoppa ja sen numero

Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6.

4.2.4. Mäntänkoski [13], mahdollisesti esihistoriallisen reikäkiven irtolöytöpaikka

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Mäntän koski

Kohteen laji: irtolöytöpaikka

Ajoitus: epämääräinen/kivikausi

Luokka: -

Tarkastus: Tuija-Liisa Soininen 9.10. ja 14.10., inventointiryhmässä Vadim Adel, Tapani Koironen, Anja Pitkänen

Sijainti: PK 2231 12 MÄNTTÄ JA PK 2231 11 LAHDENKYLÄ, koordinaatit eivät määritettävissä. Löytöpaikka Mäntän kosken lähellä tai Kuoreveden kunnan puolella.

Hoito ja kunto: -

Tila- ja omistajatiedot: -

Kiinteistötunnus: -

Aiemmat tiedot: Museoviraston arkeologian osaston topografinen arkisto, löytöluettelo. Janne Vilkuna 1997, Mäntän muinaissuksi, pain, Jyväskylä.

Aiemmat löydöt: keskentekoinen reikäkivi KM 2125:227 Kansallismuseoon 1881 Salomon Wilskmanin toimittama keskentekoinen reikäkivi, joka on löytötietojen mukaan löytynyt Mäntän koskesta Korpelan tilalta Kuoreveden Lahden kylästä.

Inventointilöydöt 1997: -

Kartat: peruskarttaote 1:20 000

KMNegatiivit: -

KMDiat:-

Kohteen kuvaus: Kansallismuseon löytöluettelossa on seuraavilla tiedoilla varustettu, v. 1881 museoon tuotu kiviesine: "KM 2125:227 Naturbildad rundaktig afplattad sten med halffärdigt hæl gropar på hvardera sidanjästadkomma genom knackning funnit i Mänttä fors å Korpela hemman i Lahtiby af Kuorevesi socken. Salomon Wilskmans sjunde, Åttonde egentl. Tionde/sändning den 22 Januari och 28 Mars 1881." Kyseessä on siis luonnonmuovaama pyöreähkö litteähkö kivi, jossa hakatut puolivalmiit reikäkuopat molemmilla sivuilla. Se on löytynyt Mäntän koskesta Korpelan tilalta Kuoreveden Lahden kylästä. Salomon Wilskmanin... lähetys 1881. Esine vaikuttaa keskentekoaiselta reikäkiveltä. Ks. myös Vilkuna Janne 1991, Kuoreveden esihistoria, Kuoreveden kirja, s. 31. (Janne Vilkuna 1997, Mäntän muinaissuksi, pain, Jyväskylä.).

Esineen löytöpaikkaa yritettiin paikallistaa yhdessä Mäntän kaupungingeodeetti Markku Pohjan kanssa. Kuoreveden Lahdenkylä sijaitsee 6 km Mäntän koskesta kaakkoon, selkeästi Kuoreveden puolella. Lahdenkylästä löytyy myös Korpelan tila. Lähin tämän Korpelan tilan lähellä oleva koski sijaitsee Kuoreveden Myllykylässä, n. 2,6 km Lahdenkylän Korpelan tilasta kaakkoon. Tätäkään koskea ei ole helppo yhdistää Korpelan tilaan sillä se sijaitsee eri maarekisterikylän alueella. Mahdollisesti Korpelan tilalla on ollut omistusoikeus Mäntän koskeen ja esine olisi löytynyt tilan hallinnassa olevalta maapalalta Mäntän kosken tuntumasta. Tällaista maapalaa ei ole kuitenkaan tavoitettu käytettävissä olleista 1800-luvun lopun kartoista Mäntän kosken läheltä. Mahdollisesti esineen löytöpaikkatiedoissa saattaa olla sekaannus.

Inventoinnin yhteydessä tarkastettiin Mäntän kosken rannat sekä ylä- ja alajuoksut. Jos reikäkivi on löydetty Mäntän koskesta, se voi liittyä esimerkiksi Vuolleniemen kivikautiseen asuinpaikkaankin [7], mikäli reikäkivi on kivikautinen. Vuolleniemi

sijaitsee n. 1,3 km Mäntän koskesta koilliseen. Vuolleniemen ohella lähin, koskeen liittyvä havainto oli Rusinniimestä, n. 400 m koskesta pohjoiseen löytynyt hieman epämääräinen kvartsi. Sitä ei luettelointivaiheessa otettu talteen. Rusinniemen tarkastuksen yhteydessä tehtiin kaksi koekuoppaa, joista ei tullut mitään esihistoriaan viittaavaa (ks. jälj.)

Ympäristö: Mäntän kosken pohjoispuolella alkaa Keurusvesi ja eteläpuolella Kuorevesi. Alajuoksulla uoma haarautuu Kuoreveden kautta Längelmäveden vesistöön ja toisaalla Melasjärven kautta Ruovedelle ja Näsijärven vesireiteille. Mäntän koski oli 1800-luvun alkupuolelle saakka kolmiuomainen virta, jota on muokattu useita kertoja. 1820-luvulla perkauksen seurauksena vähävetiset sivu-uomat kuivuivat. Kooltaan se vastasi 1900-luvun alussa mm. Valkeakoskea ja Kyröskoskea. 1700-luvulla kosken rannoilla oli useita myllyjä. 1800-luvun puolivälissä kosken itärannalle rakennettiin saha. Vuonna 1869 kosken länsipuolelle valmistui puuhiomo, joka kasvoi vähitellen suureksi puunjalostuslaitokseksi ja imaisi kosken näkyvistä. Nykyään kosken ympäristö on pääosin rakennettua ja koski on valjastettu Mäntän paperitehtaiden voimalaitoskäyttöön. Voimalaitoksen pohjoispuolella on Koskelanlampi, jonka pohjoispuolella on 40 m leveä luontainen kapeikko, josta vesi purkautuu etelään, koskeen. Tämän kapeikon yli on rakennettu Mäntän kaupungin kautta Jämsästä Vilppulaan kulkeva maantie. Kosken eteläpuolella alkaa Mäntänlahti, ja koskesta ovat noin 1,6 km WSW Pättiniemen [5] ja 2,2 km WSW Pieskansaaren [3] kivikautiset asuinpaikat.

Laajuus: -

Ehdotus suoja-alueeksi: -

Suojelutoimenpiteet: -

Luokitusehdotus: irtolöytöpaikka, jota ei voida paikallistaa

Havaintomahdollisuudet: alueet rakennetun ympäristön rikkomia, havaintomahdollisuudet muuten hyvät

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: -

Lähilöytöjä: Kivikautiset asuinpaikat: Vuolleniemi [7] 1,3 km NE, Pättiniemi 1,6 km WSW, Pieskansaari [3] 2,2 km WSW, epämääräinen kvartsi (ei luetteloitu) Rusinniimestä, n. 300 m koskesta N.

Jatkotoimenpiteitä: -

Muuta: -

Koekuopat: Sijainti Rusinselän SW-rannalla, sillasta 140 m NNE, sekametsää, kivikkoista maastoa.

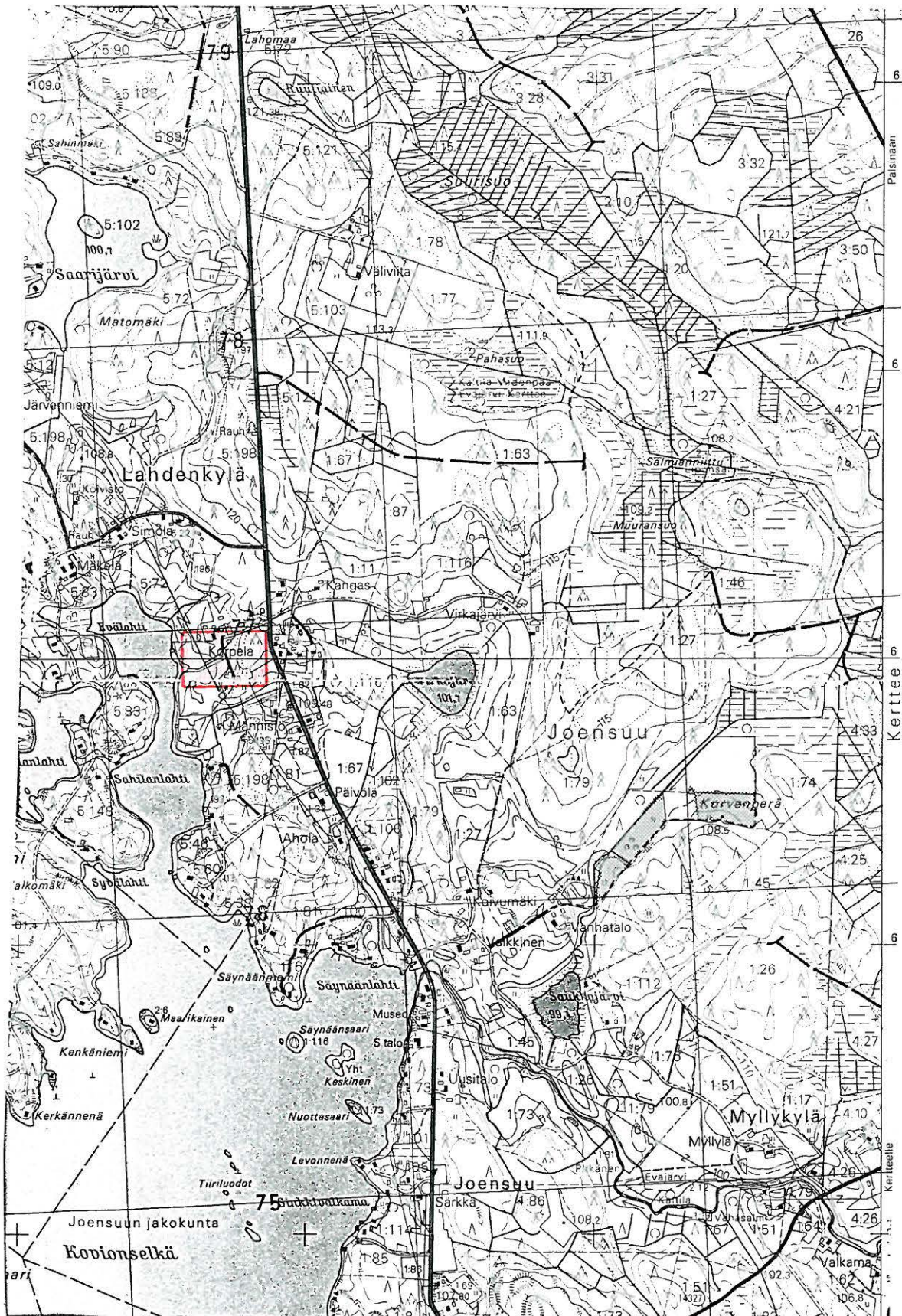
KK 1. Vanhasta säilytys (komposti)-kuopasta 4 m NE, rannasta n. 15 m, sähkölinjasta n. 30 m NE. 0-4 cm turve, 4-19 cm tummanharmaa humuspitoinen maa, yksi epämääräinen kvartsi n. 15 cm syvyydestä, 19-22 cm vaalea hieta, 22-35 cm tummankeltainen hiekka ja pieniä kiviä

KK 2. Noin 4 m koekuopasta 1 NE; ei esihistoriaan viittaavaa

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 11 LAHDENKYLÄ (Hki 1988)

= Korpelan tila Kuoreveden puolella, mahdollinen keskentekoisien reikäkiven (KM 2125:227) löytöpaikka

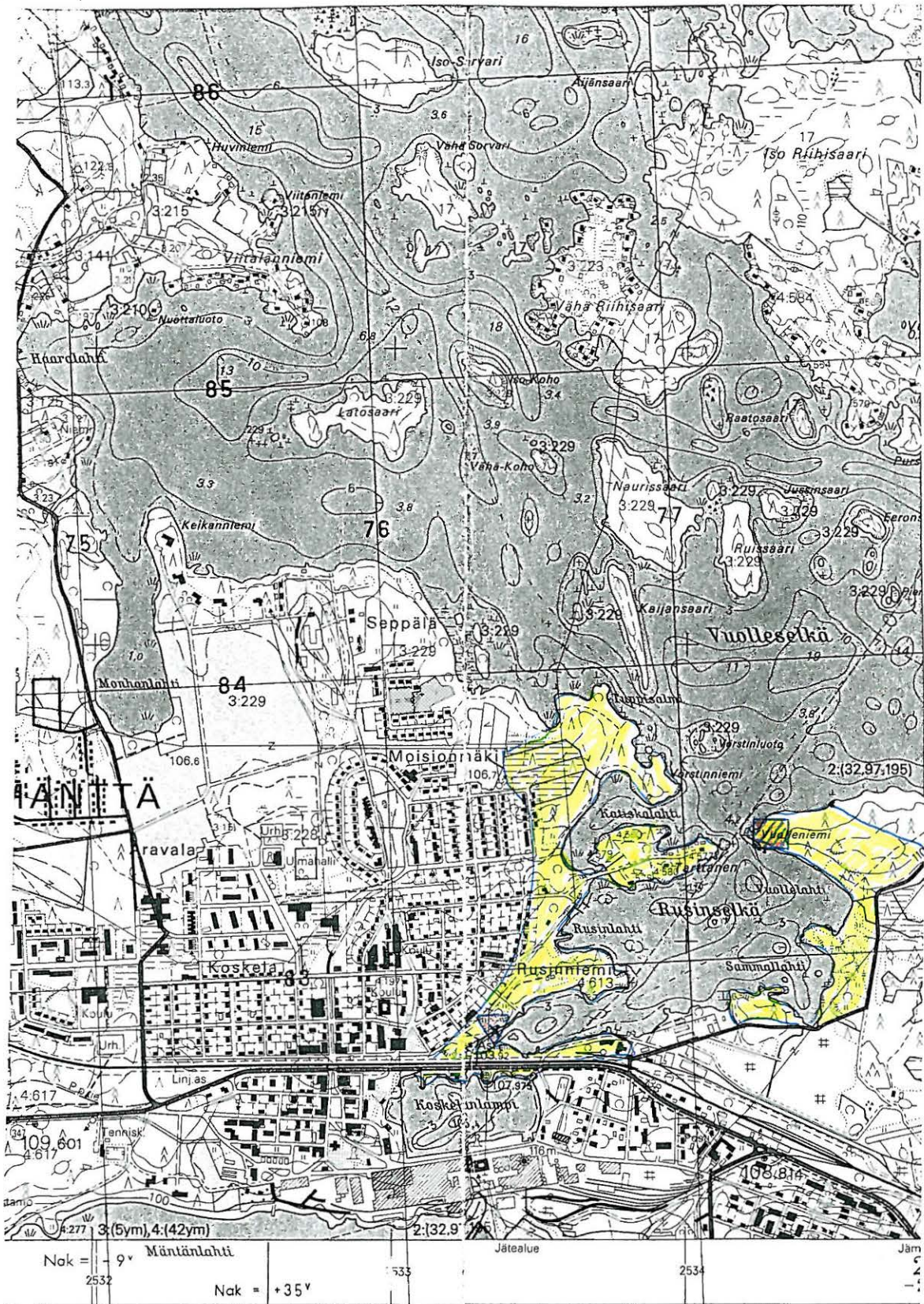
Mäntän arkeologinen inventointi 1997

Mänttä, Keuruu, Mäntänkoski [13]

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 11 LAHDENKYLÄ (Hki 1988)

 = epämääräinen kvartsi

 = Mäntän kosken lähistöltä tarkastettuja alueita

 = Vuolleniemen kivistä asuinpaikka [7]

Diograph B 8- ja Autograph A 8-stereokojeilla 1:10 000, kuvaus v. 1974

Korkeudet metreinä merenpinnasta N 60-järjestelmän mukaan

4.3. Inventoinnin aikana havaitut irtolöytökohteet

4.3.1. Kanervalahdi [14], kivikautinen irtolöytöpaikka

Kunta: Mänttä

Kylä: Ajostaipale

Paikannimi: Kanervalahdi

Kohteen laji: irtolöytöpaikka

Ajoitus: kivikausi

Luokka: -

Tarkastus: Tuija-Liisa Soininen 15.10.1997, inventointiryhmässä Vadim Adel

Sijainti: PK 2231 09 KOTINIEMI, $x = 6882\ 52$ $y = 2531\ 52$ $z = 100-103$ m mpy
3,3 km Mäntän kirkosta länteen

Hoito ja kunto: -

Tila- ja omistajatiedot: Isonniemen teollisuusalue 5:0, omistaja Mäntän kaupunki,
PL 69, 35801 Mänttä

Kiinteistötunnus: 506-401-0005-0000

Aiemmat tiedot: -

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt 1997: KM 30793:1; kolme kvartsi-iskosta pintapoisuudessa.

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, ote rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit: 109895

KMDiat:-

Kohteen kuvaus: Loivasti lounaaseen, Melasjärven Kanervalahden rantaa kohden laskevalta saviselta peltorinteeltä löytyy kolme kvartsi-iskosta noin 30 x 50 m suuruiselta alueelta. Alueella ei ole hyvää tuulensuojaa pohjoisessa. Kohde sijaitsee 100 metrin rantaterassin päällä noin 25 m Melasjärven rannasta ulottuen ehkä noin 103 m korkeudelle saakka pohjoisessa. Ranta on savista ja kaislikkoista. Iskokset kertovat siitä, että alueella on toimittu kivikaudella, mutta kohteen käyttöintensiiviteetti ei ole ollut suuri. Mahdollisesti kyseessä on ollut pyyntipaikka.

Tarkastettu alue käsitti peltoalueet Hopunlahdesta entisen vanhainkodin itäpuolella saakka, jotka pintapoisuuttiin.

Ympäristö: Kohde sijaitsee Mäntän kosken alajuoksulla n. 3,4 km koskesta länteen, 300 m Mäntän entisestä vanhainkodista luoteeseen (merkitty v. 1988 peruskarttaan vanhainkotina), Kuoreveteen kuuluvan Melasjärven Kanervalahden pohjoisrannalla, Mäntästä Vilppulaan vievän tien (nro 347) ja Kanervalahden välisellä savisella peltoalueella, joka laskee loivasti länteen. Kvartsien löytöpaikka rajautuu n. 30 x 50 m laajalle, n. 100-103 m mpy sijaitsevalle alueelle, josta on 25 m matkaa Kanervalahden. (ks. Kohteen kuvaus). Kohteen nimitykseen Kanervalahdi päädyttiin Mäntän kaupungingeodeetti Markku Pohjan ehdotuksesta. Mäntän vanhainkoti ei ole ollut Isossaniemessä enää 10 vuoteen. Veden pinnan korkeus Kanervalahdessa on n. 99 m mpy.

Laajuus: 50 x 30 m; n. 1500 m².

Ehdotus suoja-alueeksi: -

Suojelutoimenpiteet: -

Luokitusehdotus: irtolöytöpaikka/II

Havaintomahdollisuudet: märkä, kynnetty savipelto, suhteellisen hyvät havaintomahdollisuudet

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: ei tiedossa

Lähilöytöjä: Kivikautiset asuinpaikat: Pieskansaari [3] 1,6 km SE, Pättiniemi [5] 2,4 km SE.

Jatkotoimenpiteitä: Mikäli alueelle rakennetaan, maankaivuutöitä olisi valvottava Museoviraston tai Tampereen museoiden toimesta. Mikäli kaavaa vasta valmistellaan, siinä voitaisiin turvata kohteen tutkimismahdollisuus.

Muuta: -

Koekuopat:-

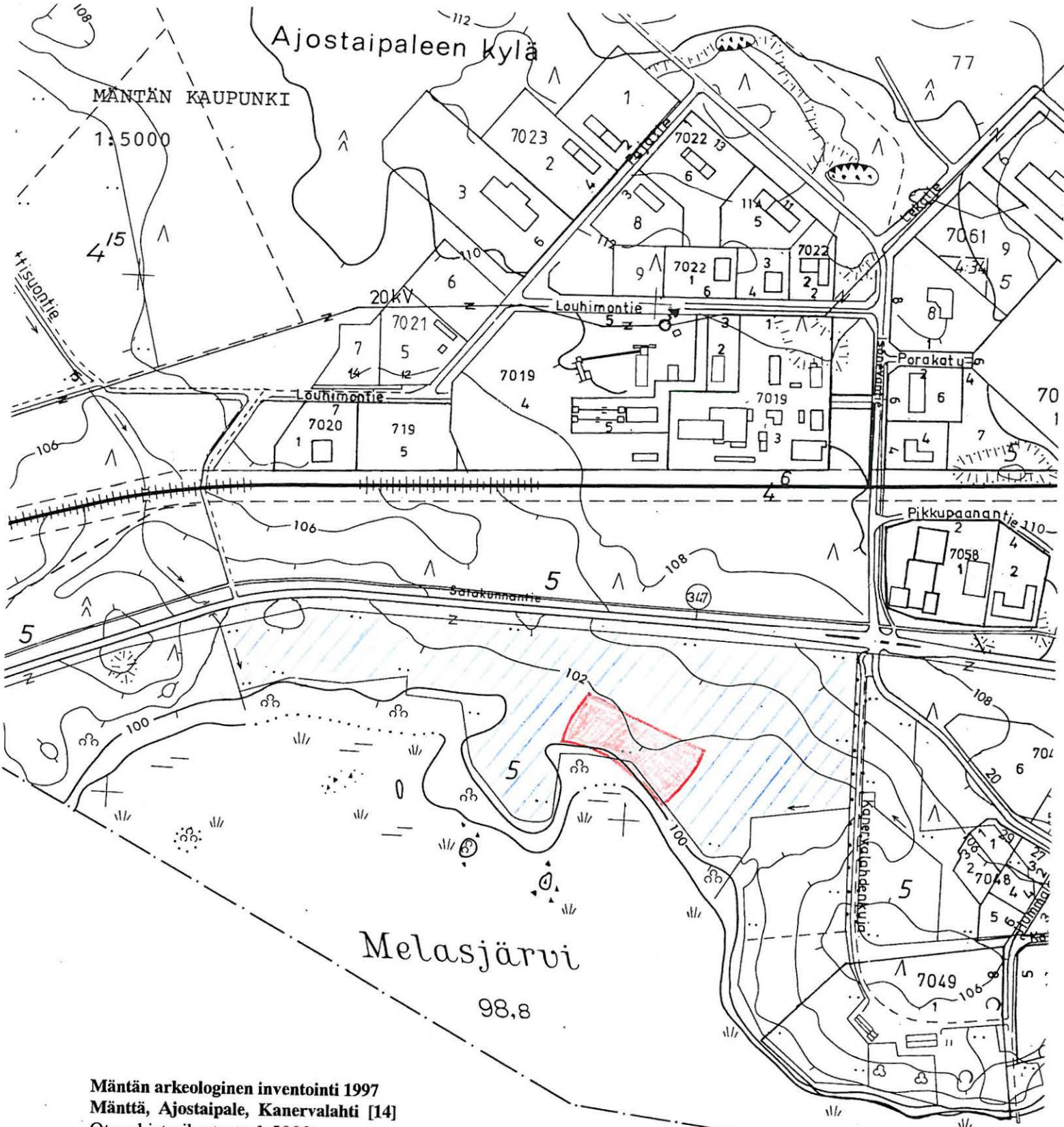
Mäntän arkeologinen inventointi 1997

Mänttä, Ajostaipale, Kanervalahi [14]

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 09 KOTINIEMI (Hki 1988), x = 6882 52 y = 2531 52 z = 100-103 m mpy

 = 3 kvartsi-iskoksen (KM 30793:1) löytöpaikka

 = tarkastettu lähialue (Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6.)

Mäntän arkeologinen inventointi 1997
 Mänttä, Ajostaipale, Kanervalahdi [14]
 Ote rekisterikartasta 1:5000

- = 3 kvartsi-iskoksen (KM 30793:1) löytöpaikka
- = pintapoimittu alue

(Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6.)

ANNALLISTEKNIikka AB
 Stereokartoitus
 Valtion

		10
2232		Aa
2231		Bb
09	Da	Ba
		12

4.3.2. Kaunisniemi [15], kivistinen irtolöytöpaikka

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Kaunisniemi

Kohteen laji: irtolöytöpaikka

Ajoitus: kivikausi

Luokka: -

Tarkastus: Vadim Adel 1.10.1997, inventointiryhmässä Anja Pitkänen

Sijainti: PK 2231 12 MÄNTTÄ, $x = 6886\ 28$ $y = 2533\ 66$ $z = 108$ m mpy

Mäntän kirkosta n. 6 km pohjoiskoilliseen

Hoito ja kunto: -

Tila- ja omistajatiedot: Niemenpää 4:329, omistaja Matti Honkanen, Itälaaksontie 2 E, 68660 PIETARSAARI

Kiinteistötunnus: 506-402-0004-0329

Aiemmat tiedot: -

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt 1997: KM 30794:1; kaksi kvartsi-iskosta pintapöiminnassa.

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, ote rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit: -

KMDiat:-

Kohteen kuvaus: Kvartsi-iskoksia uuden kesähuvilan pihassa n. 5 x 10 m laajalta alueelta, n. 108 m mpy, asuinrakennuksen S-kulmasta n. 10 m S ja SSE. Iskokset pintapöimittiin hiekasta, joka oli siirretty traktorilla ilmeisesti talon paikalta tai sen S-puolelta. Huvila sijaitsee SSW-rinteellä, Kaunisniemen päästä n. 60 m suuntaan 20 gon (ei ole peruskartalla). Itse rannasta ei löytynyt mitään esihistoriaan viittaavaa. Ranta on hieman kivikkoista, kovapohjaista hiekkarantaa. Löytöpaikan E-puolelle, metsänreunaan tehtiin 2 lapionpistoa. Maa oli hyvin kivikkoista, turpeen (n. 5 cm) alla oli ruskeanharmaa hiekka ja kiviä. Ei merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä. Koekuoppien ympäristö kasvoi nuoria kuusia ja koivuja. Iskokset kertovat siitä, että alueella on toimittu kivikaudella, mutta kohteen käyttöintensiiviteetti ei ole ollut suuri.

Ympäristö: Kohde sijaitsee Keurusveteen kuuluvan Lietunlahden pohjoisreunalla olevassa Kaunisniemessä n. 108 m mpy. Mäntän kosken yläjuoksulla n. 5,6 km koskesta pohjoiseen n. 1,8 km Hiekkaniemen [6] kivistisestä asuinpaikasta koilliseen Lietunsalossa. Veden pinnan korkeus Kiesilänselässä on 105,4 m mpy. Alue on pääosin mäntyä kasvavaa metsää. Alueen W-puolella on kesämökkejä, NW-puolella peltoja. Kaunisniemen huvilalle kulkee uusi mökkitie Niemelän talon suunnasta. Alueen pohjoispuolella kohoaa pieni mäki (n. 113 mpy), joka antaa hieman tuulensuojaa.

Laajuus: -

Ehdotus suoja-alueeksi: -

Suojelutoimenpiteet: -

Luokitusehdotus: irtolöytöpaikka

Havaintomahdollisuudet: hyvät

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: ei tiedossa

Lähilöytöjä: Kivistiset asuinpaikat: Hiekkaniemi [6] 1,8 km SW, Vuolleniemi [7] 4,8 km S, Kohosalmi [8] 5,6 km SSE

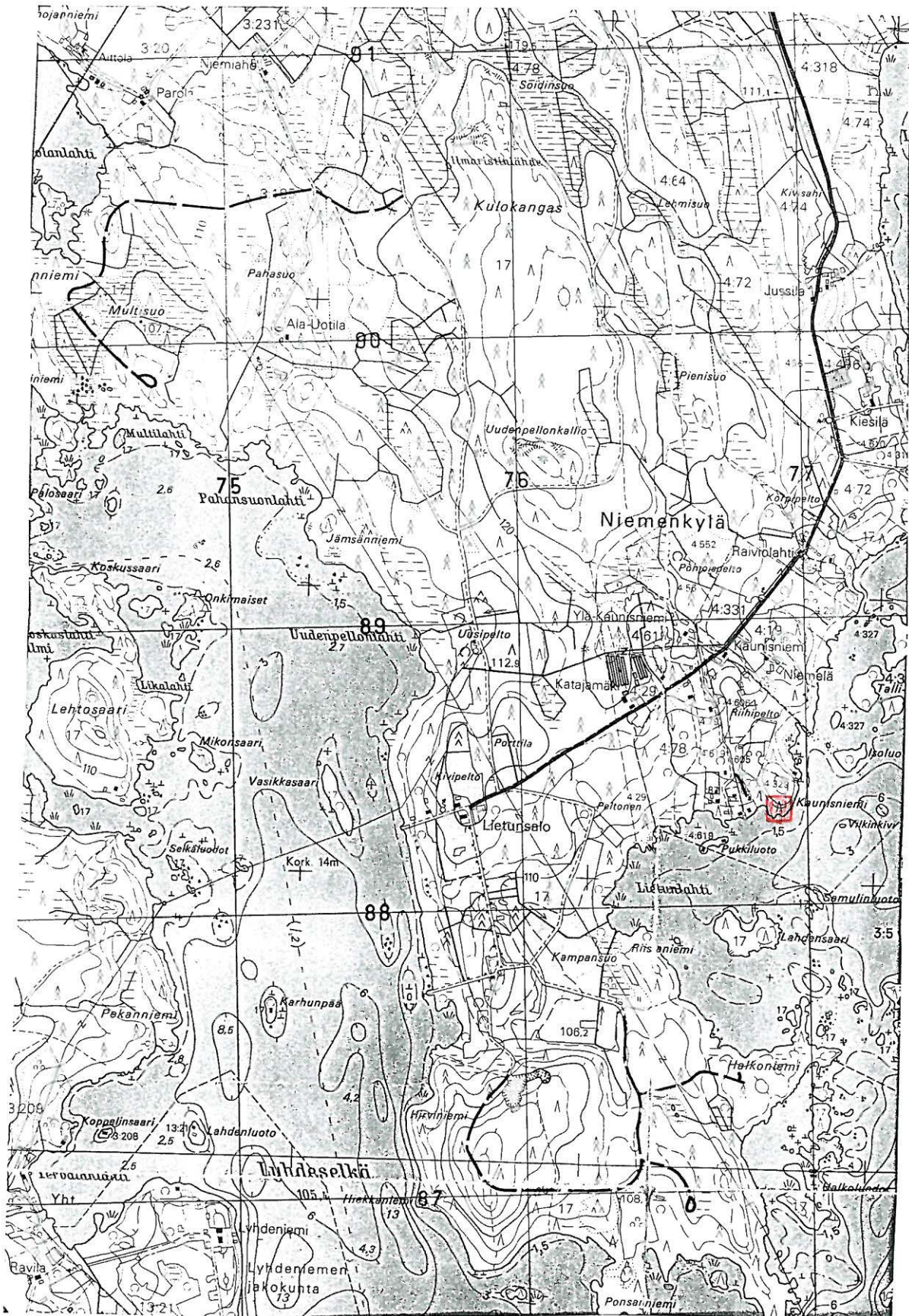
Jatkotoimenpiteitä: -

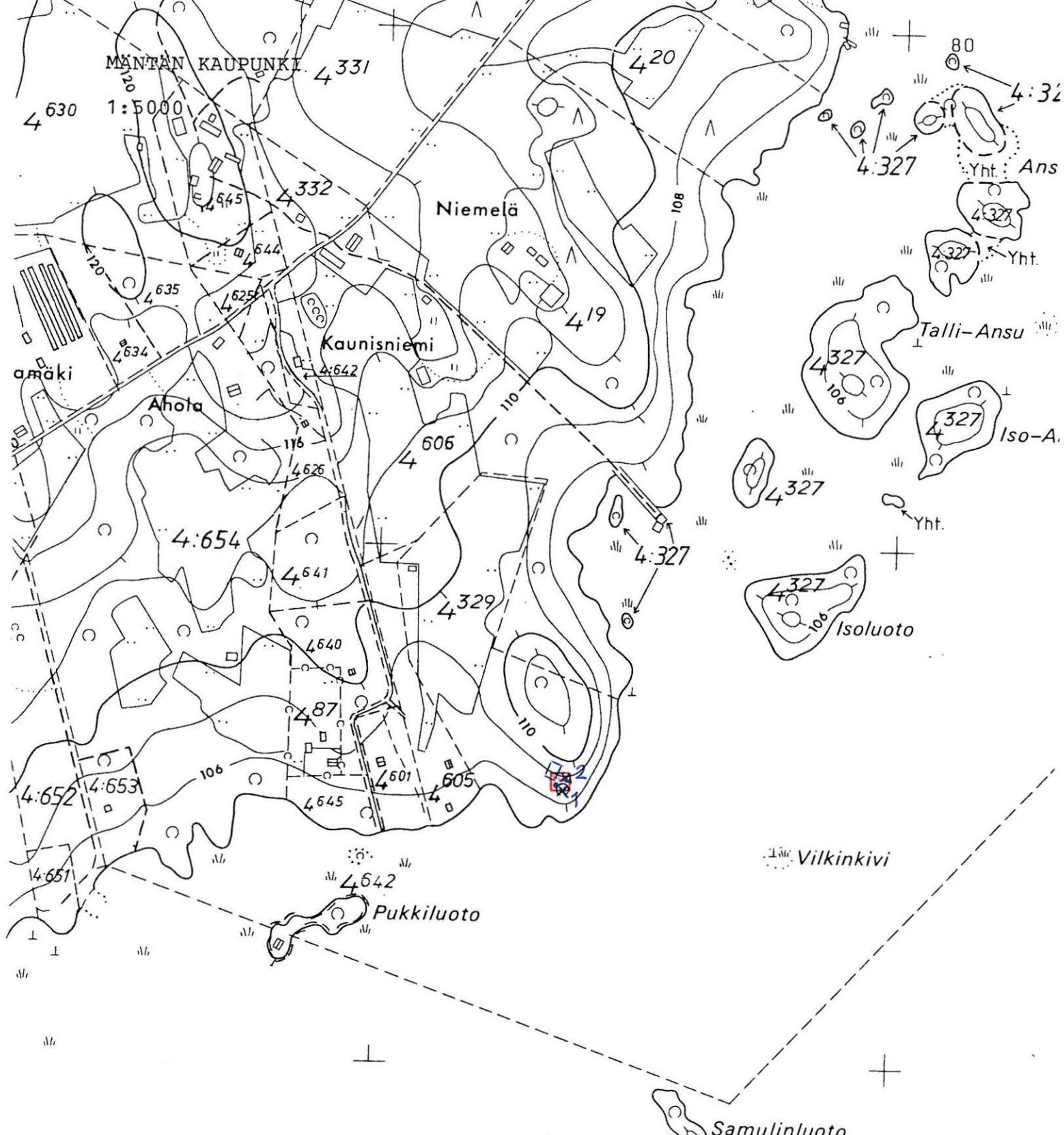
Muuta: -

Mäntän arkeologinen inventointi 1997

Mänttä, Keuruu, Kaunisniemi [15]

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 12 MÄNTTÄ (Hki 1988), x = 6886 28 y = 2533 66 z = 108 m mpy

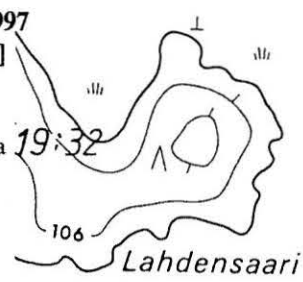
 = 2 kvartsi-iskoksen (KM 30794:1) löytöpaikka

Mäntän arkeologinen inventointi 1997
Mänttä, Keuruu, Kaunisniemi [15]
 Ote rekisterikartasta 1:5000

- = 2 kvartsi-iskoksen löytöpaikka (KM 30794:1)
- 1 x = koekuoppa ja sen numero
- = uusi kesähuvila

Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6.

4.3.3. Levonkainalo [16], kivikautinen irtolöytöpaikka

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Levonkainalo

Kohteen laji: irtolöytöpaikka

Ajoitus: kivikausi

Luokka: -

Tarkastus: Tuija-Liisa Soininen 15.10.1997, inventointiryhmässä Vadim Adel

Sijainti: PK 2231 11 LAHDENKYLÄ, $x = 6877\ 24$ $y = 2533\ 94$ $z = 98-100$ m mpy

Mäntän aluesairaalaan 600 m eteläkaakkoon.

Hoito ja kunto: -

Tila- ja omistajatiedot:

Tila 1) Rinteellä 2:540 omistaja Pentti Hietala, Hietalanniementie 32, 35820 MÄNTTÄ

Tila 2) Hietala 2:634, omistaja Mäntän kaupunki, PL 69, 35801 MÄNTTÄ

Kiinteistötunnus: Tila 1) 506-402-0002-0540

Tila 2) 506-402-0002-0634

Aiemmat tiedot: -

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt 1997: KM 30795:1-2; kolme kvartsi-iskosta pintapöiminnassa ranta-alueelta, kaksi näistä rantavedestä ja yksi kuivalta maalta, noin metrin päässä rantaviivasta.

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, ote rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit: 109894

KMDiat:38663

Kohteen kuvaus: Kvartsi-iskoksia Levonkainalonlahden pohjukassa, Mäntän kaupungin eteläisessä veneiden vesillelaskupaikassa n. 6 x 6 m laajalta alueelta. Kaksi iskosta poimittiin rantavedestä n. 2-3 m rantaviivasta ja yksi iskos kuivalta maalta noin metrin päässä rantaviivasta. Alueelle on mahdollisesti tuotu hiekkaa veneiden vesillelaskua parannettaessa. Ei ole kuitenkaan tiedossa, onko hiekkaa ajettu rantaveteen saakka. Ranta-alue on savensekaista hiekkaa, noin 20 m leveän vesillelaskupaikan itä- ja länsipuolella melko savista, kaislikkoista ja pehmeäpohjaista. Itäpuolella se muuttuu lisäksi kivikkoiseksi. Maaperä rannan takana, kuivalla maalla näyttää olevan hiekkapitoista. Rannan takana olevalla (n. 10 m rannasta) 100-101 m:n hiekkaperäisellä rantatöyräällä kasvaa mäntyä ja vain noin 25 m päässä pohjoisessa aukeaa hevoslaitumena toimiva niitty.

Löytöpaikan N-puolelle, n. 30 m veneen laskupaikasta suuntaan 380 gon, pikkutien S-puolelle, mäntyjen alle tehtiin yksi koekuoppa. Siitä ei tullut esihistoriaan viittaavia löytöjä. Maaperä osoittautui hiekaksi. Ohikulkijan mukaan tietä oli parannettu joitakin vuosia sitten ja sille oli ajettu runsaasti hiekkaa. Koekuopassa hiekka oli kuitenkin alkuperäisenä. Tarkastettu alue on jatkumoa Hietalahden ja Kotkansalmen kivikautisten asuinpaikkojen ympäristön tarkastukselle ja rantaviivan Kotkansalmesta lähtien. Idässä ympäristö muuttuu esihistorialliselle asutukselle sopimattomaksi. Veneitse käytiin läpi kuitenkin kaikki Mäntän puolelle kuuluvat otolliset ranta-alueet kohteesta itään. Kohteen takana olevaa niittyä ei voitu pintapöimiiä. Löydetyt iskokset kertonevat siitä, että alueella on toimittu kivikaudella, mutta kohteen käyttöintensiiviteetti ei ole ollut suuri. Kotkansalmen kivikautisen asuinpaikan [2] läheisyys viittaa siihen,

että iskokset eivät ole yksinomaan irtomaan tuomaa, vaan kohde saattaa olla Hietalahteen [1] ja Kotkansalmeen [2] liittyvä kalastus- tai ns. "teko"-paikka.

Ympäristö: Kohde sijaitsee Kuoreveteen kuuluvan Kotkanselän pohjoisrannalla olevan Levonkainalon lahden pohjukassa, Kotkansalmen sillan pohjoispäästä n. 280 m NE. Se on Mäntän kosken alajuoksulla n. 3,5 km koskesta etelään n. 98-100 m mpy. Kotkansalmen kivikautinen asuinpaikka [2] sijaitsee vain 280 m löytöpaikasta lounaaseen. Veden pinnan korkeus Kotkanselässä on 98,8 m mpy. Alueen E-puolella, n. 150 m SE alkaa omakotitalo- sekä kesämökkiasutus. Maaperä on rannan takana, kuivalla maalla hiekkaa (ks. myös: **Kohteen kuvaus**). Tielle ja mahdollisesti ranta-alueelle on tuotu lisää hiekkaa. N. 100-101 m hiekkaisella rantapenkereellä kasvaa mäntyä ja noin 30 m päässä pohjoisessa aukeaa tasainen hevoslaidun. Kohteella ei ole tuulensuojaa. Venelaskupaikalle tulee kapea autotie Orivedeltä Keuruulle kulkevalta tieltä (nro 58). Se kääntyy ed. mainitulta tieltä, noin 400 m Kotkansalmen sillan jälkeen oikealle.

Laajuus: -

Ehdotus suoja-alueeksi: -

Suojelutoimenpiteet: -

Luokitusehdotus: irtolöytöpaikka

Havaintomahdollisuudet: hyvät

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: ei tiedossa

Lähilöytöjä: Kivikautiset asuinpaikat: Kotkansalmi [2] 280 m SW, Hietalahti [1] 800 m NNW

Jatkotoimenpiteitä: -

Muuta: -

Koekuopat:

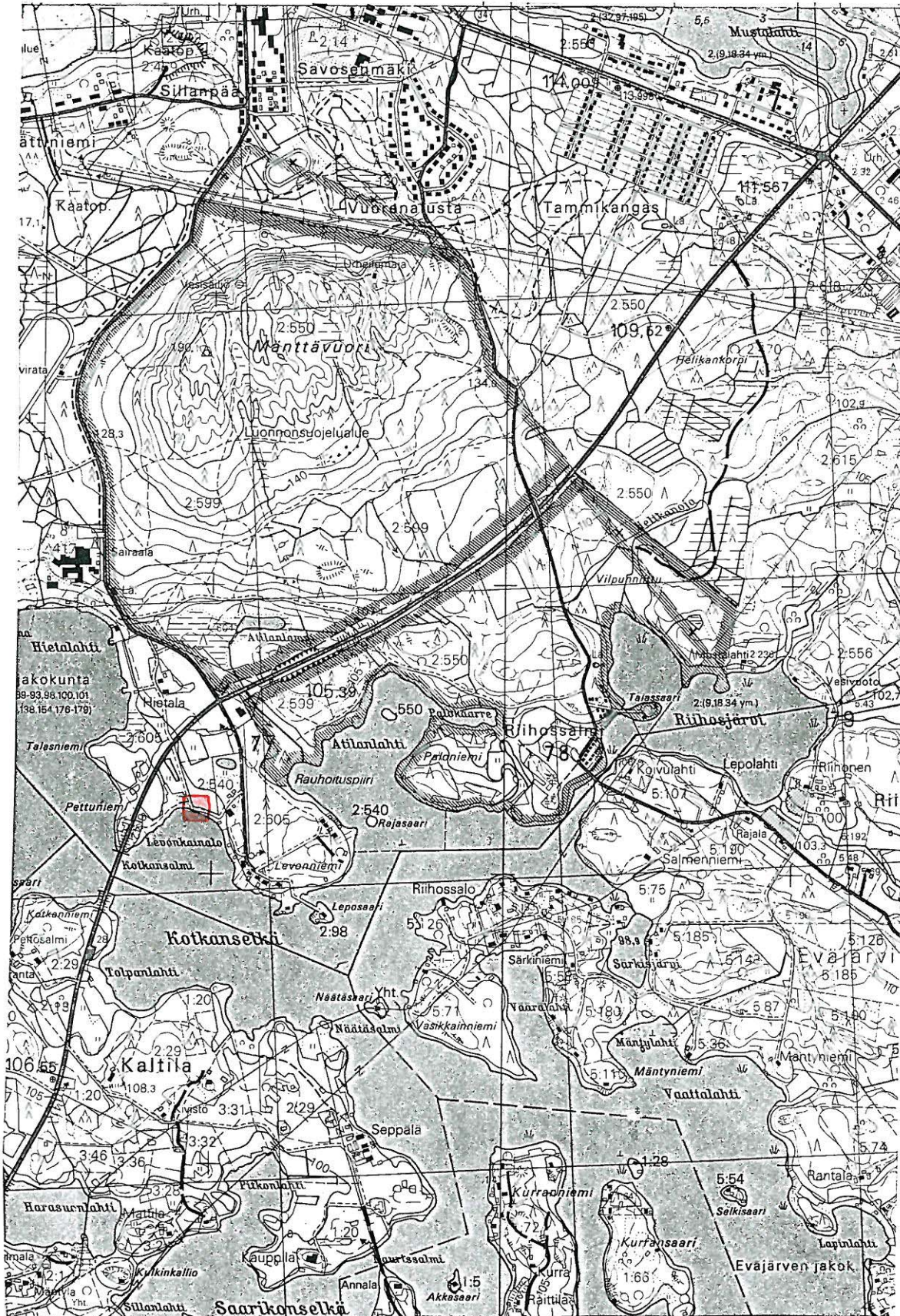
KK 1. Venelaskupaikasta 30 m suuntaan 380 gon, hiekkaperäisellä 100-101 m vanhoja mäntyjä kasvavalla rantatöyräällä, pikkutien S-puolella. 0-5 cm turve, sen alla tiiliä. 5-20 cm ruskea hiekka, 20-23 cm tumma raita hiekassa, 23 cm lähtien puhdas ruskea hiekka. Ei esihistoriaan varmuudella viittaavia löytöjä.

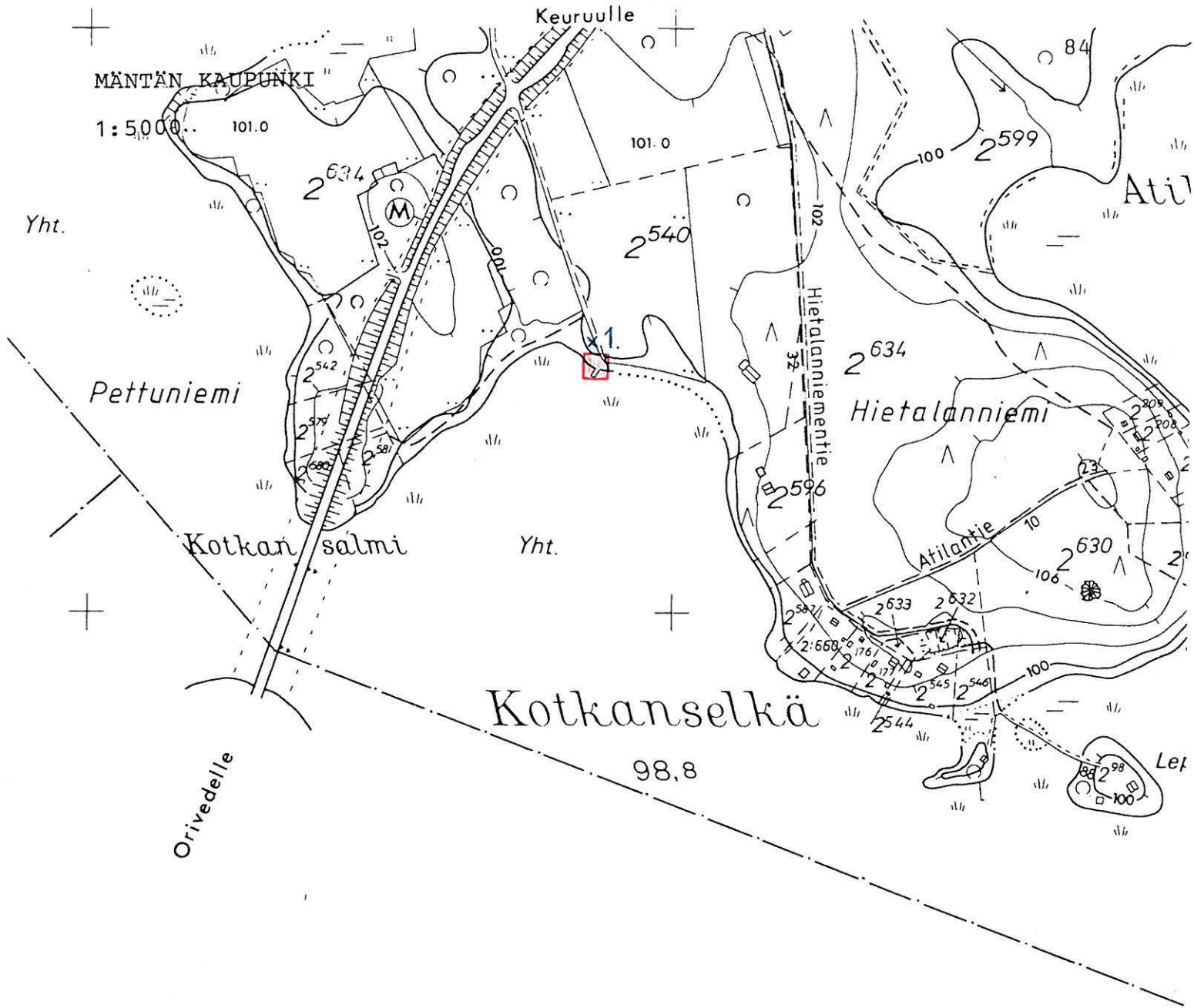
Mäntän arkeologinen inventointi 1997

Mänttä, Keuruu, Levonkainalo [16]

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 11 LAHDENKYLÄ (Hki 1988), x = 6877 24 y = 2533 94
z = 98-100 m mpy

 = 3 kvartsi-iskoksen (KM 30795:1-2) löytöpaikka

KUOREVESI

Mäntän arkeologinen inventointi 1997
 Mänttä, Keuruu, Levonkainalo [16]
 Ote rekisterikartasta 1:5000

 = 3 kvartsi-iskoksen löytöpaikka
 (KM 30795:1-2)

1 × = koekuoppa ja sen numero

Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6.

4.4. Historiallisen ajan kohteita

4.4.1. Riihossalmi [17], historiallisen ajan kiviröykkiö historiallisen ajan asuinpaikalla

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Riihossalmi

Kohteen laji: kiviröykkiö historiallisen ajan asuinpaikalla

Ajoitus: historiallinen aika

Luokka: -

Tarkastus: Tuija-Liisa Soininen 22.9.1997 Inventointiryhmässä Anja Pitkänen

Sijainti: PK 2231 11 LAHDENKYLÄ, $x = 6877\ 26$ $y = 2535\ 20$ $z = 102$ m mpy

Mäntän aluesairaalasta 1,8 km itäkaakkoon

Hoito ja kunto: Historiallisen ajan pyöreähkö kiviröykkiö historiallisen ajan asuinpaikalla. Miljöö on melko avointa kulttuurimaisemaa Riihossalmen rannalla. Röykkiön ympäristöä voidaan puhdistaa vesaikosta, samoin sen lähellä olevan rakennuksen perusta voidaan siivota ja pitää puhtaana. Muinaisjäännös on rajattu silmämääräisesti. Kohdetta ei ole merkitty maastoon. **Ks. myös kohta: ympäristö**

Tila- ja omistajatiedot: Mänttä 2:708 omistaja Metsä-Serla Oy PL 105, 35801 MÄNTTÄ

Kiinteistötunnus: 506-402-0002-0708

Aiemmat tiedot: -

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt 1997: Röykkiön tehdystä koekuopasta paljastui tiiltä.

Kartat: peruskarttaote 1:20 000

KMNegatiivit: -

KMDiat: -

Kohteen kuvaus: Historiallisen ajan kiviröykkiö historiallisen ajan asuinpaikalla Kotkanselkää ja Riihosjärveä yhdistävän Riihossalmen NW-rannalla noin 60 m Riihossalmen rannasta NE. Röykkiön SW-puolella sijaitsee vanha rakennuksen perusta. Röykkiö on halkaisijaltaan noin 2 x 3 m ja korkeudeltaan noin 50-60 cm. Röykkiö purettiin keskeltä. Siinä oli kiviä ainakin neljässä kerroksessa, kivien halk. n. 15-20 cm. Kivien välissä oli tiiliä. Röykkiö lienee hävinneen Riihossalmen torpan pihamaalla. Torppa mainitaan ensimmäisen kerran asiakirjalähteissä v. 1856 (Keuruun seurakunnan rippikirjat). Kiviröykkiö itse on joko peltoraunio tai torpan rakennuksiin liittyvä kiviladelmä, esimerkiksi jonkinlainen kiuas.

Ympäristö: Kohde sijaitsee Kuoreveteen kuuluvan Riihosjärven ja Kotkanselän yhdistävän noin 50 m leveän Riihossalmen NW-rannalla. Salmen keskellä kulkee Kuoreveden ja Mäntän välinen raja. Röykkiö on ollut luultavasti vähintään 100 vuotta vanhan torpan pihapiirissä. Hävinneen torpan ympärillä oleva niemi on pääosin peltoa, jota ollaan nykyään metsittämässä. Noin 200 m röykkiöstä koilliseen kulkee Riihossalmen yli rakennettu silta (Kuoreveden Lahdenkylä - Mäntän keskusta -välisellä tiellä). Sillan kupeessa, sen NE-puolella on siirtolapuutarha-alue. Muutoin entisen torpan lähialue, koko etelään ja länteen työntyvä noin 18 hehtaarin laajuinen niemi on rakentamatonta. Veden pinnan korkeus Kotkanselässä on 98,8 m mpy. Maaperä on

röykkiön ympäristössä kuivahkoa ja kasvaa harvakseltaan mäntyä, suuria lehtipuita, taikinamarjaa ja mahdollisesti marjapensaita. Maasto on Rihossalmen kaislikkoisen rannan ja 102 m:n rantapenkereen välissä kosteahkoa niittyä. Röykkiön SW-puolella noin 40 m päässä sijaitsee torpan kivijalka.

Laajuus: -

Ehdotus suoja-alueeksi: -

Suojelutoimenpiteet: -

Luokitusehdotus: -

Havaintomahdollisuudet: hyvät

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: ei tiedossa

Lähilöytöjä: -

Jatkotoimenpiteitä: -

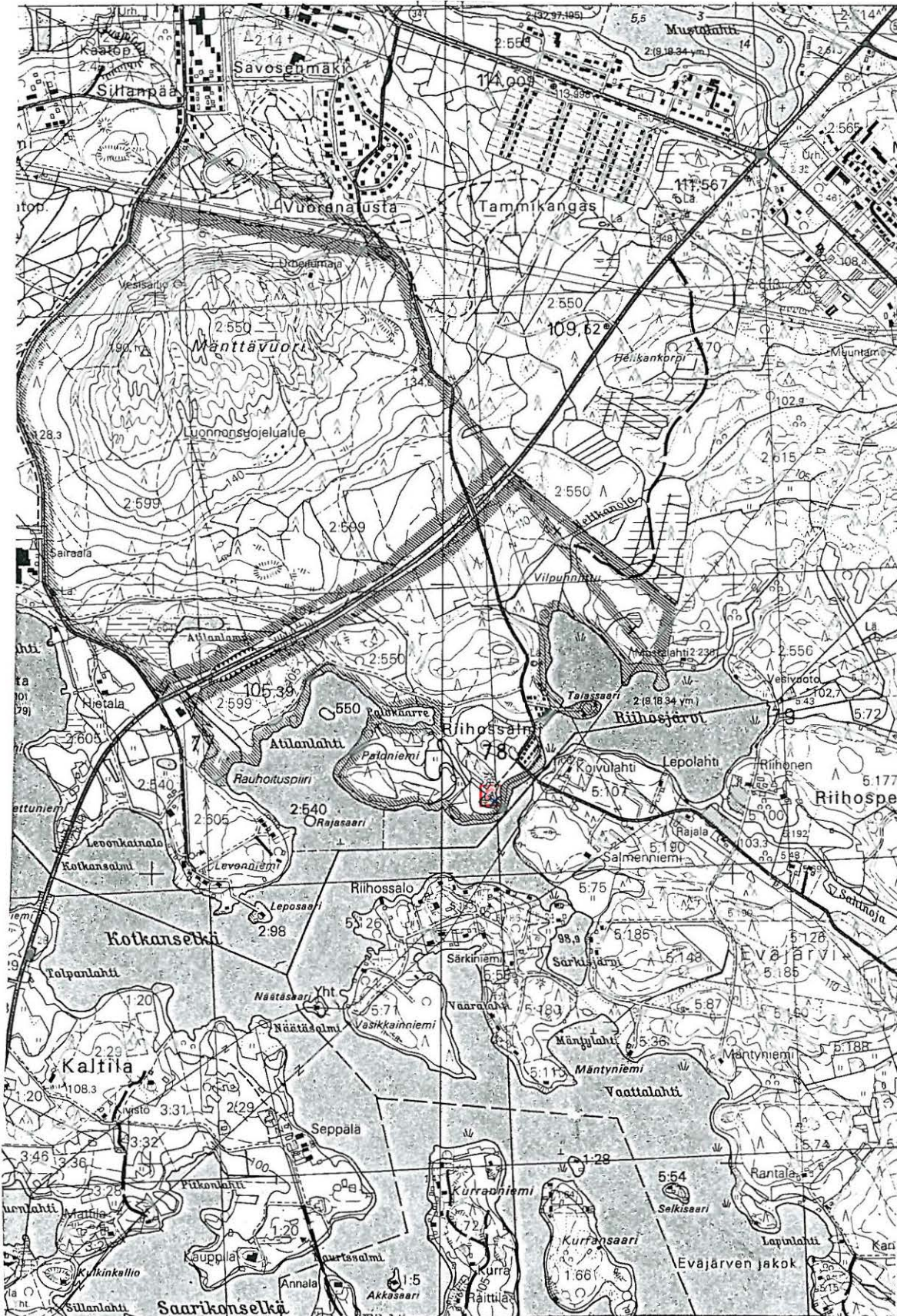
Muuta: -

Mäntän arkeologinen inventointi 1997**Mänttä, Keuruu, Riihossalmi [17]**

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 11 LAHDENKYLÄ (Hki 1988), x = 6877 26 y = 2535 20 z = 102 m mpy

 = historiallisen ajan kiviröykkiö hist. ajan asuinpaikalla

(Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6.)

4.4.2. Multiniemi [18], historiallisen (?) ajan kuoppa

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Multiniemi

Kohteen laji: kuoppa

Ajoitus: historiallinen aika?

Luokka: -

Tarkastus: Vadim Adel 7.10.1997, inventointiryhmässä Tapani Koiranen

Sijainti: PK 2231 12 MÄNTTÄ, $x = 6877\ 48$ $y = 2531\ 16$ $z = 108$ m mpy

Mäntän aluesairaala 7,3 km pohjoisluoteeseen

Hoito ja kunto: Mahdollisesti historiallisen ajan kraaterinmuotoinen kuoppa (halk. 3 m) mäntyisessä metsärinteessä lähellä rantaa. Kuopan ympäristöä voidaan puhdistaa vesaikosta. **Ks. myös kohta: ympäristö** Muinaisjäännös on rajattu silmämääräisesti. Kohdetta ei ole merkitty maastoon.

Tila- ja omistajatiedot: Lietunsalo 19:32, omistaja Metsä-Serla Oy PL 105, 35801 MÄNTTÄ

Kiinteistötunnus: 506-402-0019-0032

Aiemmat tiedot: -

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt 1997: -

Kartat: peruskarttaote 1:20 000, ote rekisterikartasta 1:5000

KMNegatiivit: -

KMDiat: -

Kohteen kuvaus: Historiallisen (?) ajan kuoppa Multiniemen itärannalla, rinteessä, noin 20 m päässä rannasta mäntyvaltaisessa sekametsässä. Kuopan halkaisija on n. 3 m, syv. n. 70 cm. Kuoppaa ympäröi eräänlainen valli. Vallin leveys on noin 1 m ja korkeus 20-30 cm. Kuopan poikkileikkaus on kraaterimainen. Keskellä kasvaa noin 15 vuotta vanha kuusi. Vallin päällä, sen SE-osassa kasvaa n. 50-70 v. vanha mänty. Kuopan NW-reunaan tehtiin koekuoppa, josta ei tullut löytöjä. Kyseessä voi olla esimerkiksi ampumapotero (v. 1918?) tai pyyntikuoppa. Mäntän historiasta (Mauri Mönkkönen, Mäntän historia 1860-1947 pain. 1992 Jyväskylä) ei selviä, onko nimenomaan Lietunsalossa ollut v. 1918 taisteluita. Keuruulta tulleet valkoisten joukot näyttävät saapuneen pääosin Vilppulan kautta. Kun valkoiset valtasivat Mäntän, Mänttään jääneistä punaisista moni piileskeli toisaalta viikkokausia metsissä ja asumuksissa.

Kuopan profiili:

Koekuoppa NW-reunassa; 0-6 cm turve, 6-15 cm harmaa hieta, 15-30 cm vaalea kellertävä hiekka ja kiviä (pohjassa iso kivi); kerrokset ovat sekoittuneet, ei löytöjä.

Ympäristö: Kohde sijaitsee Keurusveteen kuuluvan Lyhdeselän pohjoisrannalla olevan Multiniemen itärannalla. Multisuon eteläpuolella, rinteessä, mäntyvaltaisessa sekametsässä n. 20 m päässä rannasta, n. 108 m mpy.

Laajuus: 3 x 3 m

Ehdotus suoja-alueeksi: lakisääteinen suoja-alue

Suojelutoimenpiteet: -

Luokitusehdotus: -

Havaintomahdollisuudet: hyvät

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: ei tiedossa

Lähilöytöjä: KM 26590 rautakautisen muinaisuuden [10] löytöpaikka 240 m N

Jatkotoimenpiteitä: Olisi hyvä tehdä metodisesti suunnitelmallinen jatkotutkimus, jolla selvitetään, voiko kyseessä olla esimerkiksi pyyntikuoppa.

Muuta: -

Huom.!

Myös seuraavat esihistorialliset inventointikohteet sisälsivät todettuja tai mahdollisia merkkejä historiallisen ajan jäänteistä: Vuolleniemi [7], Kohosalmi [8], Multisuo [10]

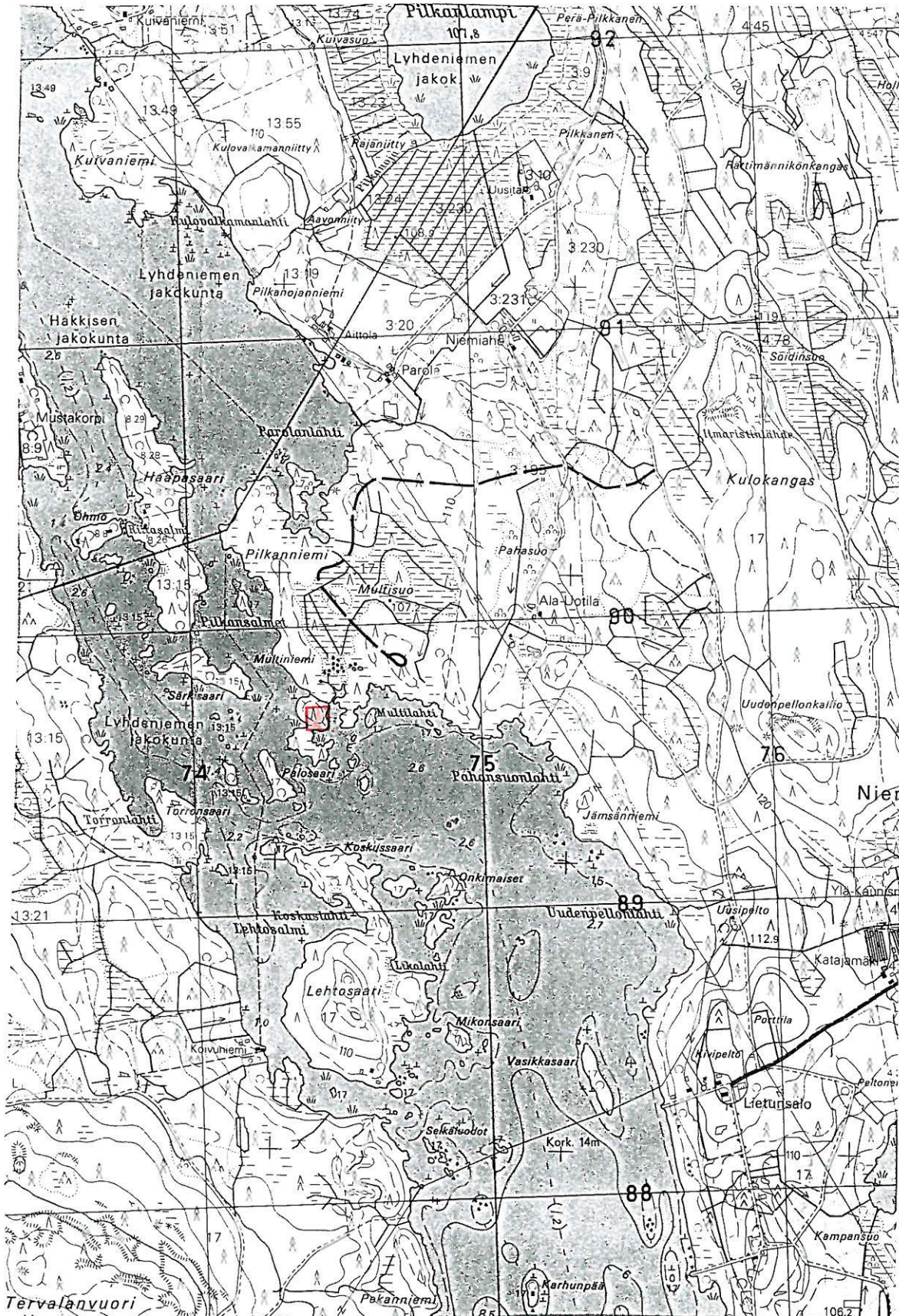
Mäntän arkeologinen inventointi 1997

Mänttä, Keuruu, Multiniemi [18]

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 12 MÄNTTÄ (Hki 1988), x = 6877 48 y = 2531 16 z = 108 m mpy

 = historiallisen ? ajan kuoppa

(Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6.)

4.5. Muut kohteet

4.5.1. Kiuasniemi [19], epäilty lapinraunioalue - ei muinaisjäännös

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Kiuasniemi

Kohteen laji: luonnonkivikkoa, ei muinaisjäännös

Ajoitus: -

Luokka: -

Tarkastus: Vadim Adel 2.10. Tuija-Liisa Soininen 31.10.1997. Inventointiryhmässä Anja Pitkänen.

Sijainti: PK 2231 12 MÄNTTÄ, $x = 6883\ 20$ $y = 2532\ 26$ $z = 106-107$ m mpy
Mäntän kirkosta 3 km pohjoisluoteeseen

Hoito ja kunto: luonnonkivikkoa, ei hoito - eikä tutkimustavoitteita.

Tila- ja omistajatiedot: -

Kiinteistötunnus: -

Aiemmat tiedot: -

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt 1997: -

Kartat: peruskarttaote 1:20 000

KMNegatiivit: -

KMDiat: -

Kohteen kuvaus: Tarkastuksen syy Mäntän kaupungingeodeetti Markku Pohjan 24.10.1997 lähettämä ilmoitus mahdollisesti muinaisjäännökseen viittaavasta nimetiedosta Viitalanniemen *Kiuasniemessä*. (Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen nimitoimiston tietoja, vrt. hiidenkiuas). Inventoijat katsoivat nimen kiinnostavaksi erityisesti lapinraunioita etsittäessä ja siellä suoritettiin tarkastusta kahteen kertaan. Ensimmäisellä kerralla Vadim Adel kulki rantojen halki 2.10. laajemman rantainventoinnin ja Suorannan kivikautisen kourutaltan [11] löytöpaikan paikallistamisen yhteydessä. Lokakuun lopussa 31.10. alueella suoritettiin uusintatarkastus. Kyseessä on kivikkoinen mäntyvaltainen niemi, jonka kivet todettiin luonnonkivikoksi. Alueelta ei löydetty mitään esihistoriaan viittaavaa.

Ympäristö: Kohde sijaitsee Keurusveteen kuuluvan Haaralahden NE-puolella pienen Nuottaluodon pohjoispuolella olevassa Viitalanniemen lounaaseen työntyvässä niemekkeessä, jotka kutsutaan Kiuasniemeksi. Ranta pinta Haaralahdessa on n. 105,4 m mpy ja Kiuasniemen korkein kohta on n. 107 m mpy.

Laajuus: -

Ehdotus suoja-alueeksi: -

Suojelutoimenpiteet: -

Luokitusehdotus: -

Havaintomahdollisuudet: hyvät

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: -

Lähilöytöjä: Suorannan kivikautisen kourutaltan KM 21125 [11] löytöpaikka 1 km SW

Jatkotoimenpiteitä: -

Muuta: -

Mäntän arkeologinen inventointi 1997**Mänttä, Keuruu, Kiuasniemi [19]**

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 12 MÄNTTÄ (Hki 1988), x = 6883 20 y = 2532 26 z = 106-107 m mpy

 = epäilty lapinraunioalue

(Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6.)

4.5.2. Kuivaniemi [20], epäilty kiviröykkiöalue - ei muinaisjäännös

Kunta: Mänttä

Kylä: Keuruu

Paikannimi: Kuivaniemi

Kohteen laji: luonnonkivikkoja, ei muinaisjäännös

Ajoitus: -

Luokka: -

Tarkastus: T-L. Soininen 1.10. Inventointiryhmässä Tapani Koiranen

Sijainti: PK 2231 12 MÄNTTÄ, $x = 6888$ $y = 2534$ $z = 106-107$ m mpy

Mäntän kirkosta 8,6 km pohjoiskoilliseen

Hoito ja kunto: luonnonkivikkoja, ei hoito - eikä tutkimustavoitteita.

Tila- ja omistajatiedot: -

Kiinteistötunnus: -

Aiemmat tiedot: -

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt 1997: -

Kartat: peruskarttaote 1:20 000

KMNegatiivit: -

KMDiat: -

Kohteen kuvaus: Tarkastuksen syy maanomistaja Laimi Tarttasen ilmoitus mahdollisista kiviröykkiöistä Kuivaniemen eteläosassa luonnonsuojelualueella. Tarttinen tuli opastamaan alueelle, jossa tarkastettiin samalla tämän yksityisen luonnonsuojelualueen opasteiden kunto.

Kyseessä on vesakoitunut vanha hakamaa-alue, jossa on suuria kiviä ja luonnonkivikoita, mutta ei kuitenkaan mitään esihistoriaan viittaavaa.

Ympäristö: Kohde sijaitsee Keurusveteen kuuluvan Kiesilänselän Lahdenpohjanlahden NE-rannalla olevan Kuivaniemen eteläosassa, luonnonsuojelualueella. Rantapinta Kiesilänselällä on n. 105,4 m mpy ja Kuivaniemen korkein kohta on n. 110 m mpy.

Laajuus: -

Ehdotus suoja-alueeksi: -

Suojelutoimenpiteet: -

Luokitusehdotus: -

Havaintomahdollisuudet: hyvät

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat: -

Lähilöytöjä: Multisuon rautakautisen suksen (KM 26590) löytöpaikka [10] 3,3 km WSW

Jatkotoimenpiteitä: -

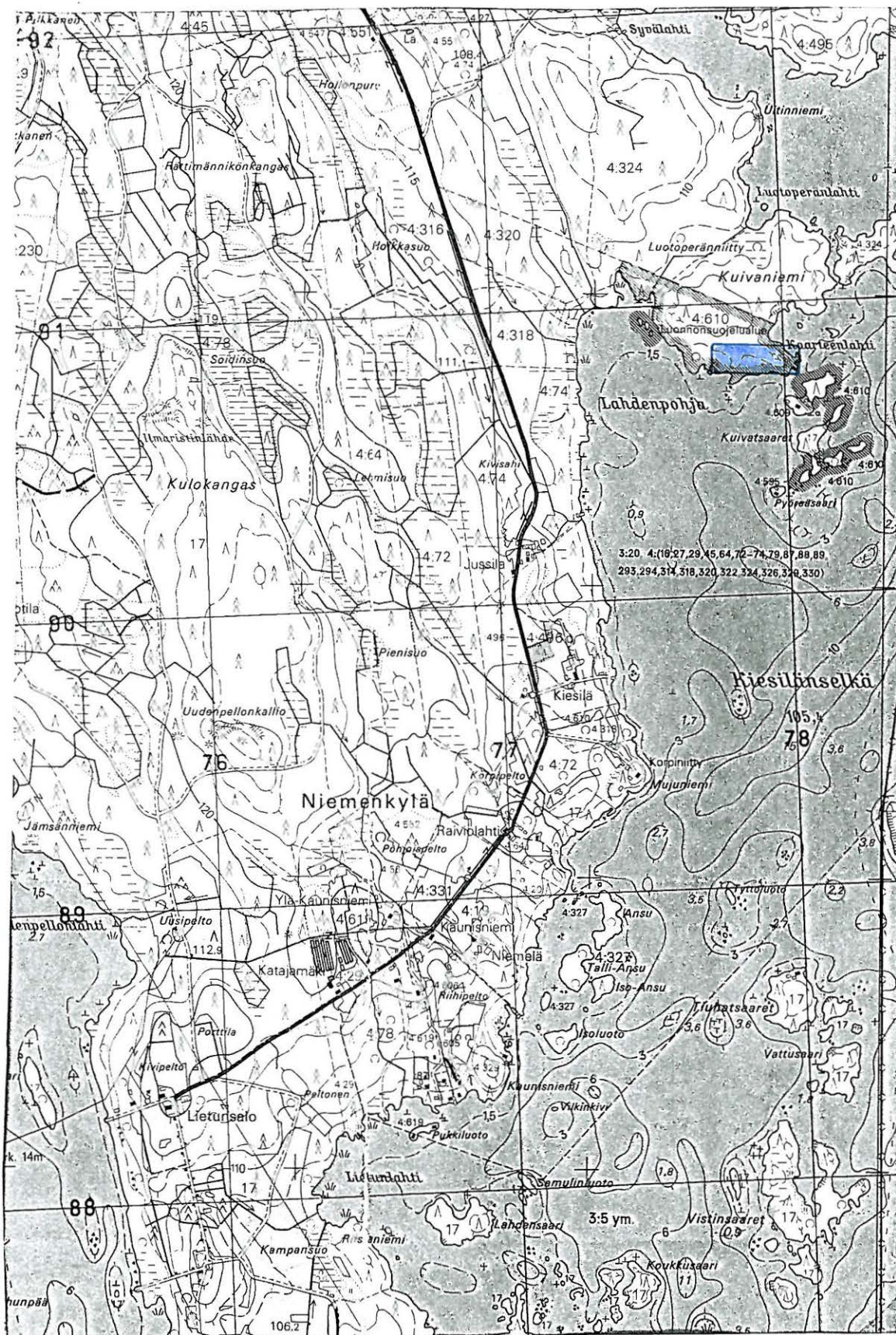
Muuta: -

Mäntän arkeologinen inventointi 1997**Mänttä, Keuruu, Kuivaniemi [20]**

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 12 MÄNTTÄ (Hki 1988), x = 6888 80 y = 2534 50 z = 106-107 m mpy

 = epäilty lapinraunioalue, luonnonkivikkoja, ei muinaisjäänös

(Ks. koko tarkastetun alueen laajuus luvusta 4.6.)

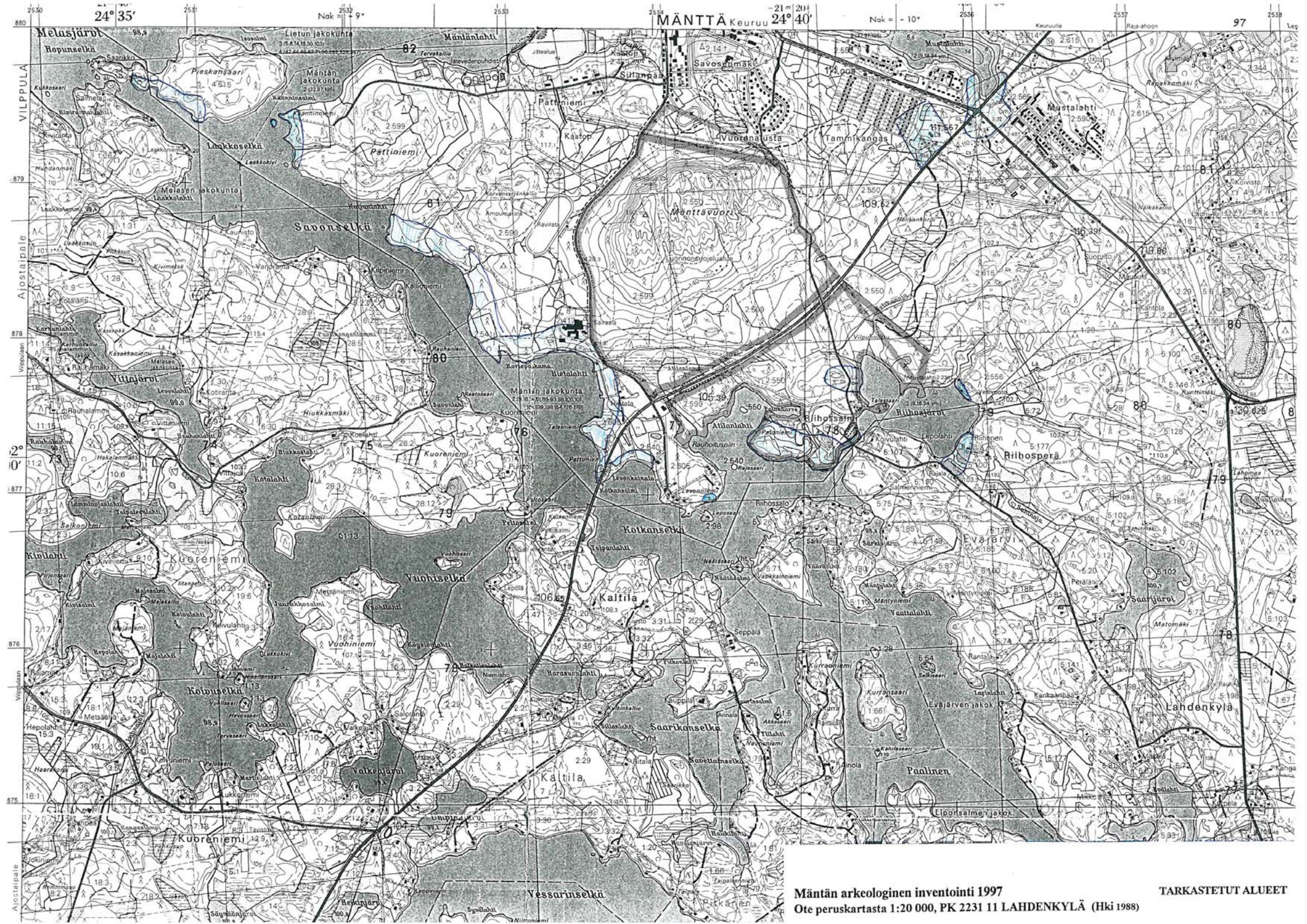

4.6. Inventoinnin aikana tarkastetut alueet

Ennen kenttätöiden käynnistämistä Mäntän ympäristöstä tehtiin peruskartoille kartografinen analyysi, jossa maaperän, ilmansuuntien, maastonmuotojen ja rantapintakorkeuksien avulla arvioitiin potentiaaliset alueet, joilta voitaisiin löytää sijainniltaan tyyppillisiä muinaisjäännöksiä. Mänttää pidettiin arkeologisesti varteenotettavana alueena jo pelkästään siitä syystä, että kaupungin sydämessä sijaitsee keskisuuri koski ja Mäntästä lähtevät suuret vesireitit useaan eri suuntaan.

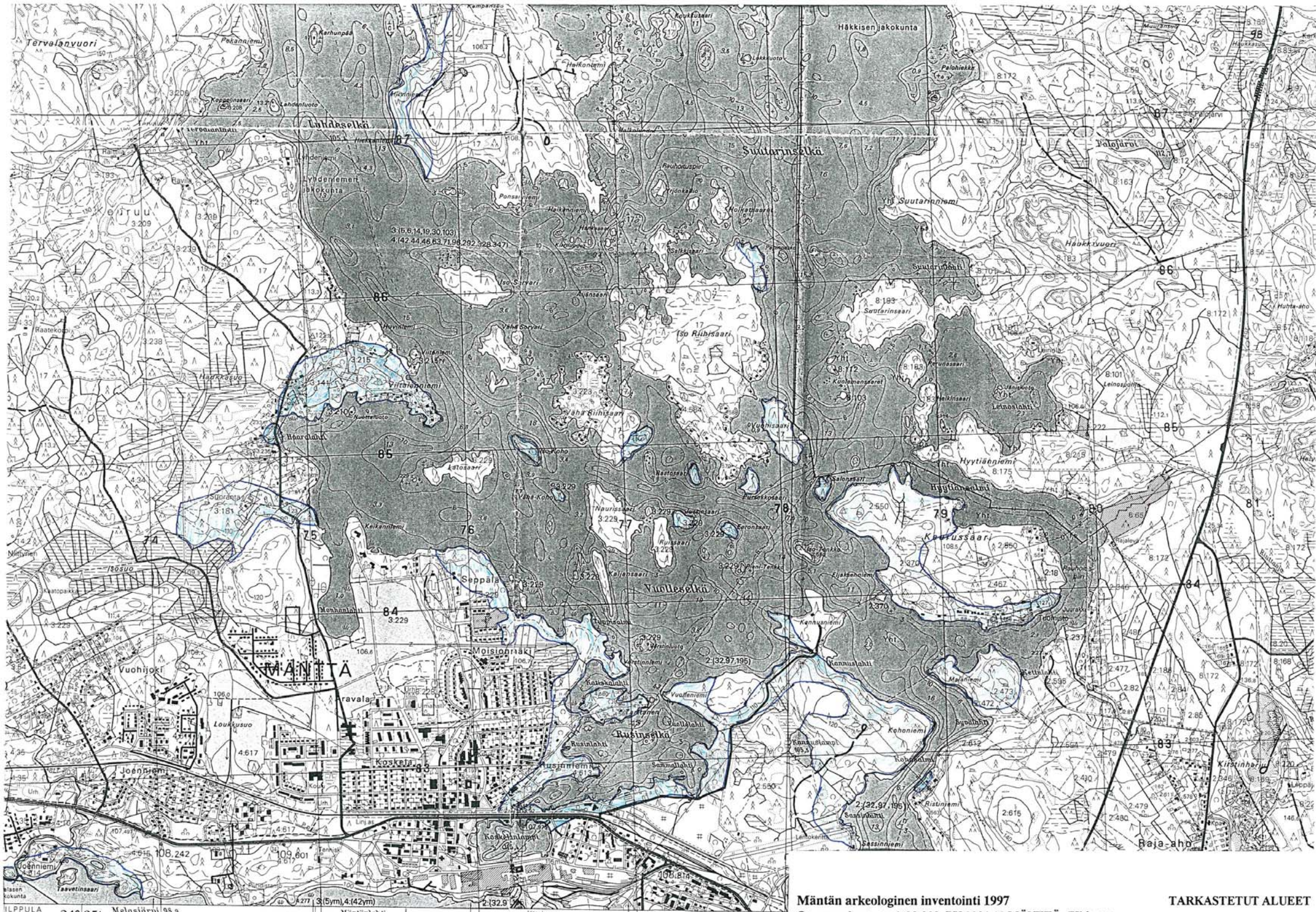
Erityistä kiinnostavuutta jollekin alueelle antoi aiemmin tunnetun irtolöydön läheisyys. Tämän analyysin puitteissa arkeologisesti mielenkiintoisia alueita olivat mm. Mäntänkosken lähialueet ylä- ja alajuoksulla, erityisesti niemet, joiden kyljessä oli etelään, länteen tai lounaaseen loivasti viettävää hiekkaperäistä maastoa. Erityisenä houkuttimena kivikautiselle (8000-1500 eKr.) toiminnalle pidettiin kapeita, kalastuksen kannalta suotuisia salmia ja toisaalta hyvää tuulensuojaa pohjoisen puolella. Pronssikauteen (1500-500 eKr.) liittyviä muinaisjäännöksiä, kuten lapinraunioita etsittiin kallioisista niemistä ja saarista veden läheisyydestä tai kalliomäkien korkeimmilta kohdilta. Rautakauden (500 eKr. - 1200 jKr.) asutusta ja siihen liittyviä jäänteitä uskottiin löytyvän alueilta, joilla on nykyään hyviä, hiekkapitoisia peltoja, siis enemmän nykyisen maatalousasutuksen läheisyydestä. Vesistön läheisyyttä pidettiin tärkeänä rautakauden kohteillekin, mutta tiedostaen, että rautakauden asumukset ovat saattaneet sijaita kauempana rannasta. Rautakautisesti mielenkiintoisina pidettiin esimerkiksi Hietalahden itäpuolisia peltoalueita, Kohosalmen ympäristöä sekä Lietunsalon peltoalueita.

Käytännössä tarkemman tarkastelun kohteena olivat mm. Keurusveden puolella Lietunsalo, Keurussaari, Rusinselkää ympäröivät niemet ja ranta-alueet sekä muut Keurusveden ranta-alueet ja saaret, jotka olivat olleet veden pinnan yläpuolella ennen v. 1820-luvulla tapahtunutta veden laskua. Kosken alajuoksulla tarkastettiin erityisellä huolella mm. Savonselän koillisrannat, Hietalahden ja Riihossalmen lähiympäristöt.

Mäntän arkeologinen inventointi 1997
Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 11 LAHDENKYLÄ (Hki 1988)

TARKASTETUT ALUEET

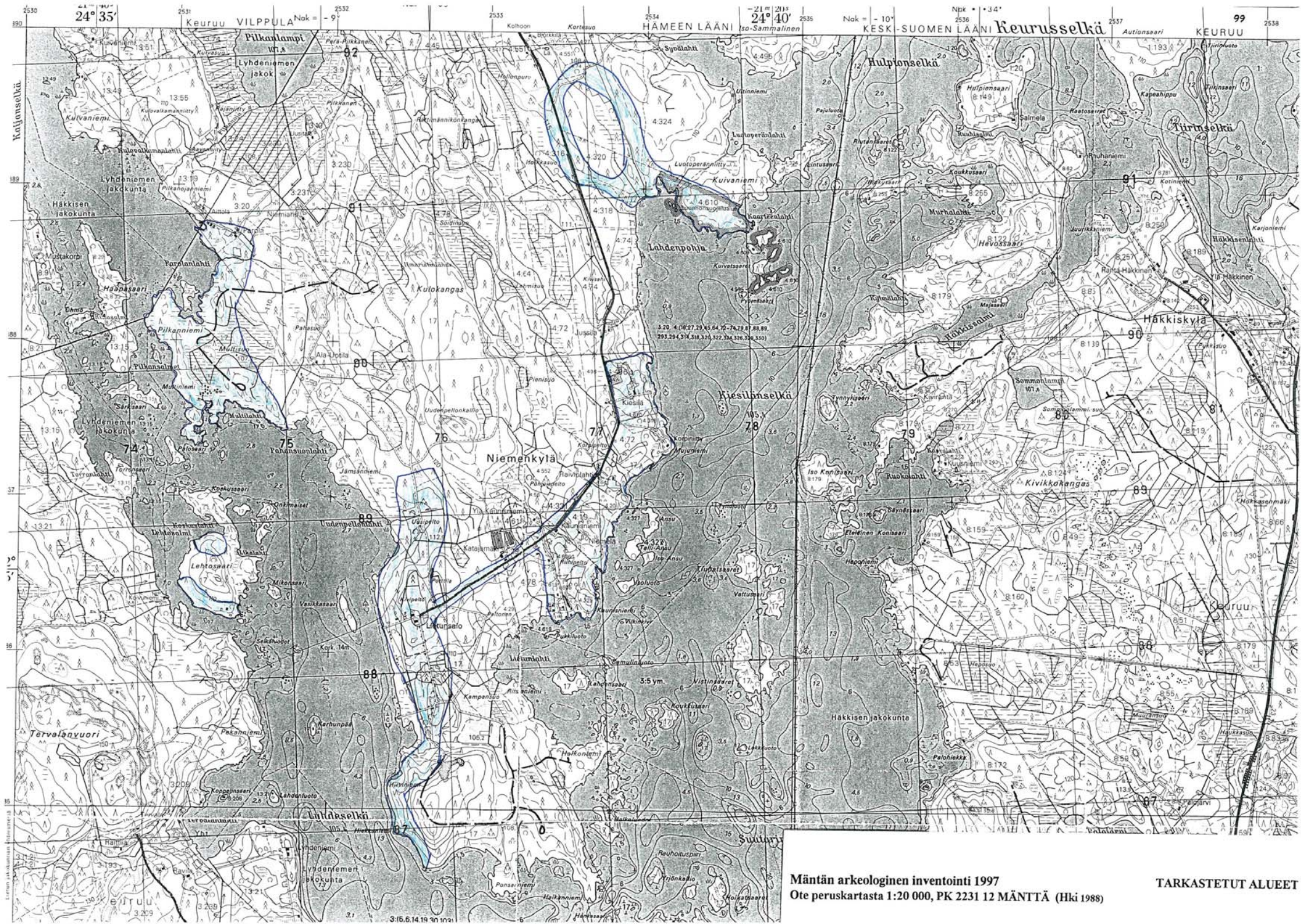

Mäntän arkeologinen inventointi 1997

Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 12 MÄNTTÄ (Hki 1988)

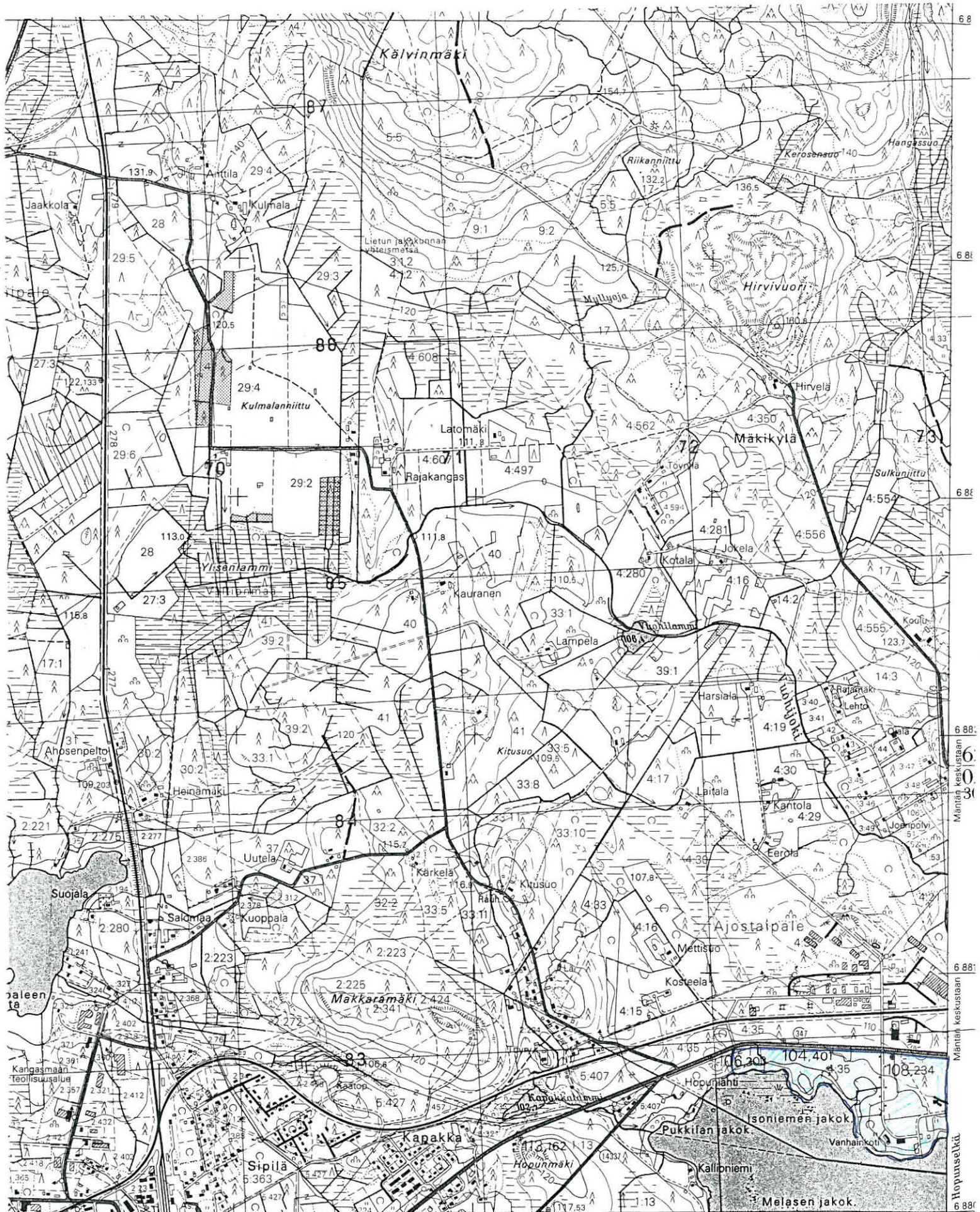
TARKASTETUT ALUEET

ILPPULA 24° 35' Melasjärvi 98.9
 -21° 40'
 Nok = 1:35' 2532
 Nok = 1:35' 533
 Jätealue 2534
 Jämsän 24° 40' 01.0

Mäntän arkeologinen inventointi 1997
 Ote peruskartasta 1:20 000, PK 2231 12 MÄNTTÄ (Hki 1988)

TARKASTETUT ALUEET

Mänttä, arkeologinen perusinventointi 1997

LIITE 1

LUETTELO MV-NEGATIIVEISTA, KMNEG 109879-109910

Kuvaaja Tuija-Liisa Soininen, ellei toisin mainita, VA = Vadim Adel, UL = Ulla Lähdesmäki,
[1] = inventointikohteen numero

Neg. nro	Aihe	Kuvaus- suunta	Pvm 1997	Ku- va
109879	Jussinsaari [16], kvartsikallio	SSW	6.10.	
109880	Jussinsaari [16], kvartsikallio.	YLH	6.10.	
109881	Hiekkaniemi [6], kivikautinen asuinpaikka [6] löytöalueen 1 E-leikkaus	ESE	1.9.	
109882	Kuten ed. [6], kuvattuna Lyhdeselältä (ve- neestä), mj-alue jatkuu oikealle lahden puoleen väliin.	S	30.9.	
109883	Kuten ed. [6], Lyhdeselältä (veneestä)	W	30.9.	
109884	Kuten ed., [6], edessä sorakuoppa, takana alueen 1 E-leikkaus.	ESE	30.9.	
109885	Kuten ed., [6], edessä vanhoja sorakuoppia taaimmaisena alue 1, heti edessä löytöalue 1.	ESE	30.9.	
109886	Hiekkaniemi [6], kivikautinen asuinpaikka, maanpinnantasainen liesi halk. n. 1 x 1 m	W	30.9.	
109887	Kuten ed. [6], kivikautinen asuinpaikka, teikin kohdalla liesi, keskellä mahdollinen asu- muspainanne	E	30.9.	
109888	Hietalahti, kivikautinen asuinpaikka [1], kvartsi rantavedessä 5 cm syv., asuinpaikan itiosassa.	YLH.	25.9.	UL
109889	Pieskansaari, kivikautinen asuinpaikka [3] tien kohdalla löytöalue 4.	WSW	24.9.	
109890	Pieskansaari, kivikautinen asuinpaikka [3], tien kohdalla löytöalue 4, asuinpaikka ulottuu oikealla näkyvän niemen kylkeen asti, kuvattu veneestä.	W	24.9.	
109891	Hietalahti, kivikautinen asuinpaikka [1], sau- narakenuksesta oikealle, Kuorevedeltä, veneestä kuvattuna, takana Mänttätvuori.	S	24.9.	
109892	Kuten ed. [1], vasemmalla sauna, oikealla laiturin perusta ja Anja Pitkänen	NW	"	
109893	Kuten ed. [1], vasemmalla sauna	W	18.9.	
109894	Levonkainalo, kivikautinen irtolöytökohde [16], T-L. Soininen pintapoimii rannalla.	W	15.10.	VA
109895	Kanervalahdi, kivikautinen irtolöytökohde [14], vasemmalla takana Mäntän ent. vanhainkoti.	NW	15.10.	VA
109896	Pättiniemi [5], kivikautinen asuinpaikka, S- rantaa, edessä nykyinen leiripaikka.	N	15.10.	
109897	Kuten ed. [5], S-ranta, asuinpaikkalöytöjä niemen molemmin puolin ja nokasta, kuvattu veneestä.	W	14.10.	

Neg. nro	Aihe	Kuvaus- suunta	Pvm 1997	Ku- va
109898	Kaijanlahti kivikautinen asuinpaikka [4], vasemmalla hiekkapoukama.	WNW	14.10.	
109899	Kuten ed. [4], oikealla eteläinen kivikkoranta, vasemmalla hiekkapohjainen poukama. Kuvattu Savonselältä veneestä.	W	14.10.	
109900	Kotkansalmi, kivikautinen asuinpaikka [2], kohteen pohjoinen (Talasniemen) löytöalue, kuvattu veneestä.	W	14.10.	
109901	Kotkansalmi, kivikautinen asuinpaikka [2] Kotkansalmen sillanjuuresta vasempaan, kuvattu veneestä.	WSW	14.10.	
109902	Kohosalmi, kivikautinen asuinpaikka [8], löytöaluetta erityisesti voimalinjan oikealla puolella. Kuvattu Ristiniemestä.	SE	14.10.	
109903	Kuten ed. [8], lapio kk 2:n kohdalla	N	13.10.	VA
109904	Vuolleniemi, kivikautinen asuinpaikka [7], takana Keurusveden Vuolleselkä.	SE	9.10.	
109905	Kuten ed. [7], asuinpaikka niemessä, oikealla Mäntän paperitehtaat ja Vuollesalmen kapeikko.	NNE	9.10.	
109906	Kuten ed. [7], yleiskuva, asuinpaikka terassin loivalla puolella, takana Keurusvesi.	SE	9.10.	
109907	Kuten ed. [7] yleiskuva, edessä kk 6 ja röykkiö 2.	ENE	9.10.	
109908	Kuten ed. [7], kk 2, 25 cm syv. likamaaläikkiä, etualalla harmaa maa ehkä palanutta.	N	9.10.	
109909	Kuten ed. [7], röykkiö 1:n keskustaa purettu.	NNE	9.10.	
109910	Kuten ed. [7], röykkiö 1:n keskusta purettu 130 cm syvyyteen	N	9.10.	

Mänttä, arkeologinen perusinventointi 1997

LIITE 2

LUETTELO DIAKUVISTA KMDIA 38634-38663

Kuvaaja Tuija-Liisa Soininen, ellei toisin mainita, VA = Vadim Adel, UL = Ulla Lähdesmäki,
[1] = inventointikohteen numero

KMDian nro	Aihe	Kuvaus- suunta	Pvm 1996	Ku- va
38634	Hietalahti, kivikautinen asuinpaikka [1], vasemmalla sauna.	W	18.9.	
38635	Hietalahti, kivikautinen asuinpaikka [1], saunarakennuksesta oikealle, Kuorevedeltä, veneestä kuvattuna, takana Mänttävuo-ri.	SSW	24.9.	
38636	Hietalahti, kivikautinen asuinpaikka [1], kvartseja rantavedessä 15 cm syv., asuinpaikan itäosassa.	YLH.	25.9.	UL
38637	Hietalahti, kivikautinen asuinpaikka [1], palanutta luuta ja kvartseja rantavedessä 5-10 cm syv., asuinpaikan itäpäässä.	YLH.	25.9.	UL
38638	Työkuva; inventointiryhmä kiertää Kuoreveden rantoja, veneessä T-L. Soininen, A. Pitkänen ja T. Koironen.	-	25.9.	UL
38639	Pieskansaari, kivikautinen asuinpaikka [3], tien kohdalla löytöalue 4, asuinpaikka ulottuu oikealla näkyvän niemen kylkeen asti, kuvattu veneestä.	W	24.9.	
38640	Kuten ed., [3] tien kohdalla löytöalue 4.	WSW	24.9.	
38641	Hiekkaniemi [6], kivikautinen asuinpaikka, liesi maanpinnan tasolla.	W	30.9.	
38642	Kuten ed., [6], edessä vanha sorakuoppa takana alue 1 ja sen E-leikkaus sorakuopan takana.	ESE	30.9.	
38643	Kuten ed. [6], Lyhdeselältä (veneestä) kuvattuna, mj-alue jatkuu oikealle lahden puoleen väliin.	W	30.9.	
38644	Kuten ed. [6].	S	30.9.	
38645	Kuten ed. [6], kuvattu mäen päältä.	E	31.10.	
38646	Kuten ed. [6], kaakkoispuolinen kiveys, johon raivattu kivet hiekkarannalta	WNW	31.10.	
38647	Kuten ed. [6], mahdollinen asumuspainanne, takana Lyhdeselkä.	ENE	31.10.	
38648	Kuten ed. [6], liesiä, takana uudempi, edessä ehkä vanhempi liesi.	E	31.10.	
38649	Vuolleniemi, kivikautinen asuinpaikka [7], kk 2, 25 cm syv. likamaaläikkiiä, etualalla harmaa maa ehkä palanutta.	YLH.	9.10.	
38650	Vuolleniemi, kivikautinen asuinpaikka [7], työkuva, sadesuoja, takana kaivaa koekuoppaa Anja Pitkänen, teikin kohdalla kk 2.	SW	9.10.	

KMDian nro	Aihe	Kuvaus- suunta	Pvm 1996	Ku- va
38651	Vuolleniemi, kivikautinen asuinpaikka [7] yleiskuva, edessä kk 6 ja röykkiö 2.	ENE	9.10.	
38652	Kuten ed. [7], yleiskuva, asuinpaikka teras- sin loivalla puolella, takana Keurusvesi.	SE	9.10.	
38653	Kuten ed. [7], asuinpaikka niemessä, oikeal- la Mäntän paperitehtaat ja Vuollesalmen kapeikko.	NNE	9.10.	
38654	Kuten ed. [7], takana Keurusveden Vuol- lesselkä.	SE	9.10.	
38655	Kohosalmi, kivikautinen asuinpaikka [8], lapio kk 2:n kohdalla.	N	13.10.	VA
38656	Kuten ed. [8], asuinpaikka erityisesti voimalin- jan oikealla puolella. Kuvattu Ristiniemestä.	SE	14.10.	
38657	Kotkansalmi, kivikautinen asuinpaikka [2] Kot- kansalmen sillanjuuresta vasempaan, kuvattu veneestä.	WSW	14.10.	
38658	Kuten ed. [2], kohteen pohjoinen (Talasniemen) löytöalue, kuvattu veneestä.	W	14.10.	
38659	Kaijanlahti, kivikautinen asuinpaikka [4], oikealla eteläinen kivikkoranta, vasemmalla hiekkapohjainen poukama. Kuvattu Savonse- lältä veneestä.	W	14.10.	
38660	Pättiniemi kivikautinen asuinpaikka [5], S-ranta, asuinpaikkalöytöjä niemen molemmin puolin ja nokasta, kuvattu veneestä.	W	14.10.	
38661	Kuten ed. [5], S-rantaa, edessä nykyinen leiri- paikka.	N	15.10.	
38662	Kanervalahdi, kivikautinen irtolöytökohde [14], vasemmalla takana Mäntän vanhainkoti.	NW	15.10.	VA
38663	Levonkainalo, kivikautinen irtolöytökohde [16], T-L. Soininen pintapöimii rannalla.	W	15.10.	VA

LUETTELO KARTOISTA

SIVU	NIMI	LAATU JA PÄÄSISÄLTÖ	MK
7	Yleiskartta	Mäntän kiinteät muinaisjäännökset ja muut inventointikohteet Ote topografikartasta 2231 MÄNTTÄ	1:50 000
12	Kohdekartta	Hietalahti [1] kivikautinen asuinpaikka Ote peruskartasta 2231 11 LAHDENKYLÄ	1:20 000
13	Kohdekartta	Hietalahti [1] kivikautinen asuinpaikka Ote rekisterikartasta	1:5000
17	Kohdekartta	Kotkansalmi [2] kivikautinen asuinpaikka Ote peruskartasta 2231 11 LAHDENKYLÄ	1:20 000
18	Kohdekartta	Kotkansalmi [2] kivikautinen asuinpaikka Ote rekisterikartasta	1:5000
23	Kohdekartta	Pieskansaari [3] kivikautinen asuinpaikka Ote peruskartasta 2231 11 LAHDENKYLÄ	1:20 000
24	Kohdekartta	Pieskansaari [3] kivikautinen asuinpaikka Ote rekisterikartasta	1:5000
28	Kohdekartta	Kaijanlahti [4] kivikautinen asuinpaikka Ote peruskartasta 2231 11 LAHDENKYLÄ	1:20 000
29	Kohdekartta	Kaijanlahti [4] kivikautinen asuinpaikka Ote rekisterikartasta	1:5000
33	Kohdekartta	Pättiniemi [5] kivikautinen asuinpaikka Ote peruskartasta 2231 11 LAHDENKYLÄ	1:20 000
34	Kohdekartta	Pättiniemi [5] kivikautinen asuinpaikka Ote rekisterikartasta	1:5000
39	Kohdekartta	Hiekkaniemi [6] kivikautinen asuinpaikka Ote peruskartasta 2231 11 LAHDENKYLÄ	1:20 000
40	Kohdekartta	Hiekkaniemi [6] kivikautinen asuinpaikka Ote rekisterikartasta	1:5000
46	Kohdekartta	Vuolleniemi [7] kivikautinen asuinpaikka historiallisen ajan asuinpaikalla Ote peruskartasta 2231 12 MÄNTTÄ	1:20 000
47	Kohdekartta	Vuolleniemi [7] kivikautinen asuinpaikka historiallisen ajan asuinpaikalla Ote rekisterikartasta	1:5000
51	Kohdekartta	Kohosalmi [8] kivikautinen asuinpaikka Ote peruskartasta 2231 12 MÄNTTÄ	1:20 000
52	Kohdekartta	Kohosalmi [8] kivikautinen asuinpaikka Ote rekisterikartasta	1:5000
55	Kohdekartta	Jussinsaari [9] mahdollinen esihistoriallinen kvartsinottoaika Ote peruskartasta 2231 12 MÄNTTÄ	1:20 000
56	Kohdekartta	Jussinsaari [9] mahdollinen esihistoriallinen kvartsinottoaika Ote rekisterikartasta	1:5000
59	Kohdekartta	Multisuo [10] rautakautisen suksen (KM 26590) irtolöytöpaikka Ote peruskartasta 2231 12 MÄNTTÄ	1:20 000
60	Kohdekartta	Multisuo [10] rautakautisen suksen (KM 26590) irtolöytöpaikka Ote rekisterikartasta	1:5000

61	kohdekartta	Havaittuja historiallisen ajan jäänteitä Multisuon [10] suksen löytöpaikan ympäristön inventoinnin yhteydessä Ote rekisterikartasta	1:5000
64	Kohdekartta	Suoranta [11] kivikautisen kourutaltan (KM 21125) irtolöytöpaikka Ote peruskartasta 2231 12 MÄNTTÄ	1:20 000
65	Kohdekartta	Suoranta [11] kivikautisen kourutaltan (KM 21125) löytöpaikka Ote rekisterikartasta	1:5000
68	Kohdekartta	Mustalahti [12] kivikautisen kivikirveen (KM 9674) löytöpaikka Ote peruskartasta 2231 11 LAHDENKYLÄ	1:20 000
69	Kohdekartta	Mustalahti [12], kivikautisen kivikirveen (KM 9674) löytöpaikka Ote rekisterikartasta	1:5000
72	Kohdekartta	Mäntänkoski [13], Korpelan tila Ote peruskartasta 2231 12 MÄNTTÄ	1:20 000
73	Kohdekartta	Mäntänkoski [13], keskentekoisien reikäkiven (KM 2125:227) löytöpaikka Ote peruskartasta 2231 12 MÄNTTÄ	1:20 000
76	Kohdekartta	Kanervalahi [14] kivikautinen irtolöytö-kohde Ote peruskartasta 2231 09 KOTINIEMI	1:20 000
77	Kohdekartta	Kanervalahi [14] kivikautinen irtolöytö-kohde Ote rekisterikartasta	1:5000
79	Kohdekartta	Kaunisniemi [15] kivikautinen irtolöytö-kohde Ote peruskartasta 2231 12 MÄNTTÄ	1:20 000
80	Kohdekartta	Kaunisniemi [15] kivikautinen irtolöytö-kohde Ote rekisterikartasta	1:5000
83	Kohdekartta	Levonkainalo [16] kivikautinen irtolöytö-kohde Ote peruskartasta 2231 11 LAHDENKYLÄ	1:20 000
84	Kohdekartta	Levonkainalo [16] kivikautinen irtolöytö-kohde Ote rekisterikartasta	1:5000
87	Kohdekartta	Riihossalmi [17], historiallisen ajan röykkiö historiallisen ajan asuinpaikalla Ote peruskartasta 2231 11 LAHDENKYLÄ	1:20 000
90	Kohdekartta	Multiniemi [18], historiallisen ajan kuoppa Ote peruskartasta 2231 12 MÄNTTÄ	1:20 000
91	Kohdekartta	Multiniemi [18], historiallisen ajan kuoppa Ote rekisterikartasta	1:5000
93	Kohdekartta	Kiuasniemi [19], luonnonkivikkoa, ei mj Ote peruskartasta 2231 12 MÄNTTÄ	1:20 000
95	Kohdekartta	Kuivaniemi [20], luonnonkivikkoa, ei mj Ote peruskartasta 2231 12 MÄNTTÄ	1:20 000
97	Yleiskartta	Inventoinnin aikana tarkastetut alueet Kooste peruskartoista 2231 12 MÄNTTÄ 2231 11 LAHDENKYLÄ, 2231 09 KOTINIEMI	1:20 000